

Dr. Almási Mihály
Ezredfordulók

Dr. Almási Mihály

Ezredfordulók

MILLENNIUMI ALBUM

---

*Tanulmányok három ezredforduló kapcsán
Jézus Krisztusról, Szent Istvánról, a baptistákról
és napjaink eseményeiről*

Budapest, 2001

A kötet a

**NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERIUMA**

támogatásával jelent meg

Minden jog fenntartva

© *Dr. Almási Mihály, 2001*

Borítófotó: MTI

Borítóterv és tördelés: Papp Szabolcs

ISBN 963 336 82 86

*Kiadja a KIT Képzőművészeti Kiadó és Nyomda Kft.
Felelős kiadó: Dr. Asbóthné Alvinczy Katalin ügyvezető igazgató*

- *„...a Felséges örökséget osztott a népeknek; mikor szétválasztotta az ember fiait: megszabta a népek határait...” (5Móz 32:8)*

- *„Isten, aki teremtette a világot és mindent, ami abban van... az egész emberi nemzetséget egy vérből teremtette, hogy lakozzanak a földnek egész színén, meghatározván eleve rendelt idejüket és lakásuknak határait...” (ApCsel 17:24–26)*

- *„Emlékezzél meg az ősi időkről; gondoljátok el annyi nemzedék éveit! Kérdezd meg atyádat és megjelenti néked, a te véneidet, és megmondják néked!” (5Móz 32:7)*

- *„Emlékezzél meg az egész útról, amelyen hordozott téged az Úr, a te Istened!...” (5Móz 8:2a)*

Tartalomjegyzék

<i>Előszó</i>	12
A TÖVISKORONÁS KIRÁLY	15
A betlehemi csillag és a gyermek Jézus	15
Fény a sötétben	19
A Töviskoronás Király	21
AZ ARANYKORONÁS KIRÁLY	25
Szent István és a magyar baptisták	25
A Szent Korona hazatérése és a magyar baptisták	44
A Szent Korona hazatérésének huszadik évfordulója	57
JUBILEUMI MEGEMLÉKEZÉSEK	63
A honfoglalás millicentenáriuma, 1996	63
A jubileumi év megnyitó ünnepe	63
Jubileumi előzetes	65
„Carter baptista templomot avat hazánkban”	67
Jubileumi köszöntő	68
Jimmy Carter a vendégünk	69
Előterjesztés Jimmy Carter volt amerikai elnök állami kitüntetésére	70
Jimmy Carter Szigetszentmiklóson	71
Jubileumi evangélizációs konferencia, Tahí, 1996. augusztus 20.	72
„Mindeddig megsegített minket az Úr”	73
Elnöki körlevél	74
„Szántsatok magatoknak új ugart!”	76
Zánka, október 4-6.	
„Világító keresztyénség kellene!”	79
Üdvözlő levelek a jubileumi év alkalmából	81
Válogatott hírmorzsák a jubileumi év végéről	84
KÖZÖSSÉGÉPÍTÉS, 1997	87
Országos Közgyűlés	87
Evangélizációs felhívás	88
Ne keseregjete!	89
Szőkepuszta régen és ma – dunántúli látogatás	92
Látogatás a Délvidéken	93
Rövid hírek az 1997-es esztendő eseményeiről	95
NEMZET, HAZA, EGYHÁZ, 1998	99
Évfordulók jegyében 475–150–125	99
A szabadságot Krisztus szerezte	100
Nemzet, haza, egyház	102

Pozsonyi látogatás	104
Augusztus 20-i ünnepi beszéd Tahiban	105
Az '56-os forradalomra emlékezünk	107
Országos jubileumi hálaadó istentisztelet	110
Üdvözlő levelek a jubileum alkalmából	114
Imaáhitat a Parlamentben	118
MEGÁLLAPODÁS A KORMÁNNYAL	121
Megkezdődtek a tárgyalások egyházunk és a kormány között	121
Elnöki felszólalás parlamenti bizottságban	122
Aktuális vallásügyi kérdések	122
„Egy történelmi lehetőség”	123
Létrejött a megállapodás	123
A megállapodás szövege	124
Részletek az ünnepi beszédekből	125
(Dr. Semjén Zsolt, Dr. Prőhle Gergely, Dr. Almási Mihály)	
Interjú Dr. Prőhle Gergely államtitkárral a megállapodást követő percekben	128
A megállapodás sajtóvisszhangja	129
Köszönetnyilvánítás	131
A BIBLIA ÉS A MISSZIÓ ÉVE, 1999	133
Újévi körlevél lelkipásztoroknak előljáróknak és gyülekezeteknek	133
Kik a baptisták és mit akarnak?	137
Igazi szabadság	140
Ünnepi megemlékezés március 15-én	
Nyílt levél minden magyar baptistához	141
Választó Kongresszus Erdélyben	142
Bükkszéki Ifjúsági Nagytábor	144
A világosi fegyverletétel – 150 éve halt meg Petőfi	144
„Az Úr közel!” – Tahi '99	147
Vizuális Biblia	150
Válogatott hírmorzsák az 1999. esztendő eseményeiről	151
A MAGYAR BAPTISTÁK VILÁGSZÖVETSÉGE	161
Közös közlemény	161
Magyar baptista konferencia Kanadában	162
Megalakult a Világszövetség	163
Nagybányai találkozó	163
Az MBVSZ elnökének üzenete	163
A Magyar Baptisták Világszövetségének tervei	164
Az MBVSZ elnökének augusztus 20-i üzenete a millennium jegyében	166
A Magyar Baptisták Világszövetségének	
evangélizációs felhívása március 15-re	168
Elnöki üzenet az amerikai magyar baptistáknak	169
2000 az evangélizáció éve	170
MABAVIT II.	171

Megjelent az MBVSZ első kiadványa	172
Újévi elnöki körlevél minden magyar baptistának szerte a világon	173
Esztergomi beszélgetések a világtalálkozóról	175
ÖKUMENÉ	177
Quo vadis WCC? – Merre tart az Egyházak Világtanácsa?	177
Egy genfi vasárnap „margójára”	178
Országos Protestáns Napok	180
Fogadás a reformáció emlékünnepé alkalmából	185
...és akik mást hisznek?	186
Erőnk Forrása	188
Történelmi egyházak találkozója Pakson, 1999	190
Örömmünnep Kiskunhalason	192
Ünnepi Országgyűlés Debrecenben	193
BAPTISTA VILÁGSZÖVETSÉG, EURÓPAI BAPTISTA SZÖVETSÉG	195
Nemzetközi kapcsolatok	195
Az 1996. évi jubileumi konferencia amerikai visszhangja	196
Amerikai napló	197
Báránycsok csak báránycsoktól születnek	199
A Baptista Világszövetség Főtanácsülése — Vancouver, Kanada	201
Nemzetközi Tanító Szolgálat	204
Az Európai Baptista Szövetség Főtanácsülése	205
Ünnepi beszéd a Baptista Világszövetség Vasárnapján	206
Baptisták Magyarországon	208
Az Európai Baptista Szövetség 50. jubileumi főtanácsülése Hamburgban	210
BAPTISTA SZERETETSZOLGÁLAT	211
Új utakon az ezredfordulón	
Hazatért a koszovói menekültek első csoportja	211
A képzelet hullámokon táncol	213
Összefoglaló a Baptista Szeretetszolgálat Alapítvány munkájáról	214
ÉPÍTKEZÉSEK, ÜNNEPI MEGNYITÓK	217
A Balatonföldvári Bethesda Üdülő és Missziós Központ megnyitása	217
Beszámoló az újjáépülő Tahiról	219
Beszámoló a Benczúr utcából	220
Millennium 2000	221
A Baptista Teológiai Akadémia az ezredfordulón	222
Tahi 2000 tavaszán – Télen is folyt a munka	223
Ünnepi tájékoztató	225
Üdvözljük vendégeinket	225
Alkotók és alkotások	226
Beszámoló a március 19-i millenniumi istentiszteletről a Benczúr utcából	229
Ünnepi ígehirdetés és üdvözetek	231
Az új Missziói Központ vendégkönyvéből	235
Idézet néhány köszöntő levélből	238

EMLÉKEZZÜNK!	241
Trianoni tragédiánk baptista vonatkozásai	241
Dr. Haraszti Sándor (1920–1998)	251
Egy életút elismerése	251
Újra együtt	252
In memoriam Dr. Haraszti Sándor	253
Egy életút vége	255
Csak egy vagyok a sok között	257
Három generáció az orvoslásban – a Haraszti család nő tagjairól	257
Cserepka János (1919–1999)	258
„Az Úr adta, az Úr vette el...”	258
Magyar misszionárius házaspár Bolíviában	260
Cserepka János testvér temetése	261
Levél Kelownából	262
Laczkovszki János (1917–1999)	264
A gyászír	264
Elbúcsúztunk Laczkovszki testvértől, egyházunk volt elnökétől	264
A nemes harc véget ért	266
MŰVÉSZEK, TUDÓSOK	269
Jámbor Lajos festőművész (1884–1954)	269
A hit útján	270
A művészet útján	271
A humanitás útján	271
Bodó Sándor és Bodó F. Ilona	272
Újra itthon az amerikai–magyar művész házaspár	272
A Bodó Művészszaalon megnyitása	273
Dr. Nemeskürty István magyar millenniumi kormánybiztos bevezető sorai egyik utóbbi albumunkhoz	274
Dr. Losonci Miklós művészettörténész méltató sorai	274
Kroó Norbert fizikus	275
Kroó Norbert, az MTA új főtitkára	275
Kroó Norbert, a fizikus	276
ELMÉLKEDÉSEK, ELŐADÁSOK	281
Adventi készülődés	281
Karácsonyi köszöntő	282
„Lesznek jelek a Napban...”	283
A kötelező szeretet	284
Erőlködés vagy teherviselés?	286
Idő és örökkévalóság	287
REVIEW	289
A SZERZŐ	295
MELLÉKLET	296
MILLENNIUMI ALBUM (96 OLDAL)	305

*Ajánlom mindazoknak, akik a történelmet az élet
tanítómesterének tartják, akik a jelenben imádkoznak és
dolgoznak a jövőért, nemzetünk erkölcsi megújulásáért és
fennmaradásáért.*

Előszó

Lassan megszokjuk, hogy 2000-et írunk. Ha Isten kegyelmes lesz hozzánk és megmarad a világ, következnek a számok újra – sorban előlről: 2001, 2002, 2003...

Ez a könyv először a mi Urunk Jézus Krisztus születésnapjára utal. 2000 évvel ezelőtt, karácsonykor a júdeai Betlehemben megszületett a Messiás.

A világtörténelmet soha senki nem befolyásolta olyan mértékben, mint ő, ahogy a magyar történelmet sem befolyásolta soha senki olyan mértékben, mint az 1000 évvel később, december 25-én megkoronázott István király. Különös módon kapcsolódik egymáshoz időszámításunk első esztendejének karácsonya és az ezer évvel későbbi karácsony, a világtörténelem és a magyar történelem két kiemelkedő eseménye.

Mindkét dátum vitatható, az azonban nem, hogy mindkét esetben történelemformáló eseményről van szó.

A 2000. esztendő karácsonya az emlékezés egyedülálló ünnepi alkalma.

Krisztus király földre születése nélkül nem lett volna ezer évvel később királykoronázás Esztergomban. Első a töviskoronás Megváltó, és csak utána következnek az aranykoronás királyok. Először tehát a Töviskoronásra emlékezünk, azután az ő kiválasztott szolgájára, Szent Istvánra. Ezek után – az elmúlt évek jubileumai kapcsán – anabaptista mártír elődeinkre, az újkori baptizmusra, a trianoni „békeszerződésre”, majd pedig a közelmúlt néhány fontos eseményére.

A történelemben – ahogy egyéni életünkben is – adódnak megismételhetetlen, eleve elrendeltnek tűnő alkalmak, idők. Úgy gondolom, az ezredfordulók ezek közé tartoznak. A végtelen időfolyamban (aionios) a kairos olyan helyzetet és időszakot jelent egyszerre, amely kritikus, válságos – szinte „pillanat” – , „minősített” (valamilyen döntésre, cselekvésre nézve soha vissza nem térő) alkalom, Isten által megszabott időtartam. Az ember dolga, hogy fölismerje az isteni „kairos”-t, és éljen a lehetőséggel, igazodjék hozzá.

Ilyen alkalom volt az „idők teljessége” (plerouma tou chronou), amikor „kibocsátotta Isten az ő Fiát, aki asszonytól lett, a törvény alatt lett, hogy a törvény alatt levőket megváltsa, hogy elnyerjük a fiúságot” (Gal 4:4–5).

Ilyen alkalom volt az 1000. esztendő, amikor a világtörténelmi és isteni kairos rendkívüliségét fölismerve István koronázására sor került. III. Ottó császár és nevelője, aki 999-ben lesz pápa II. Szilveszter néven, egységes Európa koncepciójába beleillik a független, szabad Magyarország. Ez az alkalom csupán két évig volt adott. (III. Ottó 1002-ben, II. Szilveszter 1003-ban meghalt.) Német-római császár soha többé nem volt ilyen jó indulattal a magyarok iránt. II. Konrád 1030-ban már Istvánra támadt, hogy hűbéresévé tegye, addigra azonban az ország megerősödött, így nem jutott Cseh- és Lengyelország, valamint Burgundia sorsára. Konrád „katonaság nélkül és eredménytelenül” tért haza – ahogy egy német évkönyv megjegyzi.

Ilyen alkalom a második és harmadik évezred fordulója is. Európa közepén ma is „Európához való csatlakozásunk” a téma. A XX. században példátlanul

megnyomorított, megcsonkított hazánk, szélsőséges ideológiák és terror által megfélemlített, megroppant, hitét veszített népünk válaszút előtt áll. Vajon lesznek-e új szentek, új királyok, megújult egyházak? Lesznek-e bátor, elkötelezett, bölcs vezetők? – Hisz a pásztor nélküli juhok elszélednek (Mt 9:36), s az Isten-ismeret nélküli nép elpusztul (Hós 4:6). *Nyíri Tamás* római katolikus filozófus írta: Vallás nélkül nincs jövője az emberi kultúrának, de akkor sincs jövője, ha a valóságok olyanok maradnak, amilyenek.

Anonymus az 1200-as években arról ír, hogy őseink – éppúgy, mint Izráel népe – Istentől kapták e hazát. A Képes Krónika megerősíti, hogy Isten vezetett minket a Kárpát-medencébe. Benczédi Székely István pedig egyenesen arról beszél, hogy Álmos vezér úgy vezette népét a Kárpátok közé, mint Mózes az izráelitákat a Kánaánba – de maga nem jutott az „ígéret földjére”, mint ahogy Mózes sem. Nem véletlenül élünk itt. Felelősek vagyunk országunkért, népünkért Istennek!

Az „Ezredfordulók” első részében nyomon követhetjük a Szent Korona viszon­tságos történetének utolsó fejezetét, és a baptisták szerepét a korona haza­adásának elősegítésében.

Szó esik az anabaptistákról, a trianoni tragikus, országcsontkító döntésről és arról, hogy hogyan próbáltak mindent megtenni a baptisták annak elkerülésére, majd felülvizsgálata érdekében.

A „Millenniumi album” amolyan „szubjektív képes riport”. Azt is mondhat­nám, hogy személyes bizonyágtétel – különösen az utóbbi évek tekintetében – arról, hogy milyen módon tapasztaltam meg Isten gondviselő szeretetét és veze­tését.

A kötetnek nincs más célja, minthogy bemutassa: Isten hatalmasan munkál­kodik népe között, ha engedelmes eszközökre talál, annak ellenére is, hogy sem a nép, sem az eszközök soha nem tökéletesek.

Szeretném megköszönni mindazok segítségét, akik bármi módon hozzájárul­tak e könyv létrejöttéhez – akár anyagilag, akár egy-egy írással.

Adja meg nekünk a Mindenható, hogy a harmadik évezred békés, boldog évek­kel köszöntsön ránk, s hogy a Tőle kapott talentumokkal jól sáfárkodjunk egyhá­zunk, más keresztyén egyházak és egész népünk javára!

Budapest, 2000 karácsonyán

Dr. Almási Mihály

A TÖVISKORONÁS KIRÁLY

A betlehemi csillag és a gyermek Jézus

A világ legerjedtebb könyve, a Biblia számol be Jézus születéséről. Akkor, mai időszámításunk kezdetén, egy különleges csillag jelent meg az égen. Egyesek üstökösre gondolnak, hisz a Biblia szerint a csillag „vezette” a bölcseket. Ez persze nem csak azt jelentheti – ami egy csillaggal kapcsolatban nehezen képzelhető el –, hogy elindult Mezopotámiából, és megállt Betlehemben, sokkal inkább átvitt értelme van. „Megláttuk az ő csillagát” – mondták a bölcsek, amikor Jeruzsálembe érkeztek. Jeruzsálembe és nem Betlehembe. Mért éppen oda indultak? Mért kérdezik: „Hol van a zsidók királya, aki most született?” (Mt 2:1–2) Hogyan „vezette” őket a csillag és miféle csillag lehetett? Kik voltak ezek a bölcsek?

2000 évvel ezelőtt nemcsak a zsidók, de szinte minden keleti nép Szabadítót, Megváltót, Messiást várt. Ősi próféciaikat, rejtjelesnek vélt üzeneteket kutattak, és természetesen kémlelték az eget. Az asztronómia ősidők óta fontos tudománynak számított, és szorosan összefonódott az asztrológiával. Az asztrológusokat gyakran nevezték matematikusoknak is. Rendkívül komplikált, napokig tartó számításokat végeztek. A csillagászat – a csillagok járásának tudományos vizsgálata, pályáik meghatározása – és a csillagjóslás – a csillagok állásából, mozgásából, együttállásából történő következtetések, jövendölések – egyik központja Mezopotámia volt. Mezopotámia, a „két folyó köze”, a Tigris és az Eufrátesz által befogott terület, az emberiség bölcsője, világbirodalmak létrejöttének, tündöklésének és bukásának tanúja, ahol ezer évekkel korábban már „csillagvizsgálókat” építettek, ahol akkor-tájt a 12-es számrendszert használták, amelyről manapság, a számítógépek világában derült ki, hogy mennyivel fejlettebb, mint a 10-es, ahol a fokszámítás gyerekjátéknak számított, s ahol pl. a szögfüggvényekkel történő területszámítás bevett gyakorlat. Egyszóval: Mezopotámia volt az a Kelet, ahol az emberiség addigi tudományos kutatásainak eredménye felhalmozódott, a tudósok országa.

Milyen csillag „feltűnését” észlelték a keleti bölcsek? Mi indította őket arra, hogy Jeruzsálembe induljanak újszülött királyt keresni?

Különös, igen ritka égi jelenség feltűnését jelezték előre a számításaik: a Jupiter és a Szaturnusz együttállását a Halak csillagképben. Már Tertullianusz egyházatyja (Kr. u. 200 körül) úgy gondolta, hogy a Jézus Krisztus születését jelző „csillag” bizonyos bolygóknak a különleges együttállása, amelyben a Szaturnusz és a Mars főszerepet kapott. Ósidók óta tudott, hogy a Szaturnusz (Kewan) a zsidó bölcsek szerint a választott nép „csillaga”. *Samuel Sarza* zsidó tudós 1368-ban írta: „A Mars csillag ellenségünk, a Szaturnusz oltalmazónk.” 2000 évvel ezelőtt – bár Babilon régen elbukott – a mezopotámiai (káldeus és perzsa) mágia reneszánszát élte a földközi-tengeri népek között, akár rómaiakról, akár szírekről vagy zsidókról volt szó.

A csillagászok hamar kizárták azt a föltételezést, hogy a betlehem-i csillag üstökös vagy valamiféle nova lett volna. Azt pedig, hogy esetleg valami különleges bolygókonfiguráció lehetett, maga *Kepler* bizonyította, természetesen számításokkal. Megállapította, hogy Kr. e. 7-ben a Jupiter és a Szaturnusz együtt állt a Halak csillagképben. A 20. században aztán történelmi bizonyítást is nyert a Kepler-féle matematikai számítás, ugyanis 1925-ben a berlini múzeumban *Schnabel* ráakadt egy a babiloni Sippar városából való ékiratos töredékre, amely rendkívüli eseményként említi a Krisztus előtti 7. és 6. év fordulóján bekövetkezett együttállást – pontosan úgy, ahogy Kepler kiszámította. Mit jelentett ez a rendkívül ritka „égi üzenet” a kor tudósainak, a Bibliában említett „keleti bölcseknek”?

A Jupiter neve „királyi csillag” volt, és annak a napnak, amikor a bolygó az adott évben először tűnik fel (kel föl) a hajnali szürkületben, igen nagy jelentőséget tulajdonítottak. Miért mentek a bölcsek Jeruzsálembe? Azért, mert a Jupiter a Szaturnusszal konjugált, a Szaturnusz pedig mint láttuk, a zsidók oltalmazó csillaga. Mindez pedig a Halak csillagképben történt, a Halak pedig az Amurrának nevezett Szíriát, Föníciát és Júdeát jelentette.

Tertullianusz a Marsot is említette. A Mars ekkor éppen „gyengült”, azaz: távolodott a Szaturnusztól, a zsidók védelmezőjétől. Az együttállásban összegződött a Jupiter és a Szaturnusz amúgy is igen erős fénye. Csak le kell fordítanunk az égi üzenetet. Feltűnik a király-csillag, a Jupiter, azaz új király születik Amurra valamelyik országában (Halak), aki a zsidók védelmezője lesz (Szaturnusz), miközben Mars (aki egyébként Róma hadi istene is volt) gyengül. Ezek után aligha feltűnő, ha lázba jöttek a „keleti bölcsek”, és Jeruzsálembe indultak.

Érdeemes néhány szót szólni még arról, hogy ez a különös égi jelenség szinte teljesen egyedülálló. Akkor, Kr. e. 7-ben pedig növelte az égi jel üzenetértékét, hogy egymás után háromszor ismétlődött meg, ugyanis a konjugációk a Jupiter és a Szaturnusz fordulópontjához közel jöttek létre. Nos, ez a „triplikáció” szinte példátlan. Mindössze háromszor fordult elő a Krisztus előtti 2000-es évektől a mai napig, azaz nagyjából egy 4000 éves periódusban. Először: Kr. e. 860-ban, másodsor: Kr. e. 7-ben, harmadszor pedig: Kr. u. 1940. augusztus 15-én, október 12-én és 1941. február 20-án. Mindhárom esetben háromszor egymás után ismétlődött a páratlan jelenség. Krisztus előtt 860-ban Akháb volt Izrael királya (871–852). A vallási hanyatlás kora volt ez. Miután Akháb feleségül vette a föníciai királylányt, Jézabelt, a Baal-kultusz a legfelsőbb helyről támogatott vallás lett. Jézabel föníciai papokat hozott magával és üldözte JAHVE profétáit. Jézabel rettenthetetlen ellenfele volt Illés, aki nem egyszer olvasta a fejére az uralkodó-

nak bűnét. Jézabel büszkesége nem ismert határokat. Illés végül a Kármelen döntésre vitte a dolgot, és miután Baal nem hallgatta meg prófétáit, Illés oltárán viszont föllobbant JAHVE tüze, a próféta megölte a Baal-papokat, szám szerint 450-et. Jézabelen végül teljesedett a prófécia (a kutyák ették meg, 1Kir 21:17–26), neve azonban még az Újszövetségben is a bálványimádást jeleníti meg (Jel 2:20). Jézabel és Akháb, az igaz Isten ellen lázadó király és felesége elveszíti a csatát Illéssel szemben, talán éppen 860-ban a különleges együttállás idején. Illés egyébként a Messiás előképe. Neki jelenik meg Isten a Hóreben (1Kir 19:3, 8, 9–15). Gyakran hasonlítják Mózeshez, Keresztelő Jánosban is őt vélték fölfedezni, de Jézussal kapcsolatban is fölvetődik a kérdés, vajon nem Illés-e Ő. A megdicsőülés hegyén is megjelenik Mózeszel.

Döbbenetes párhuzam, hogy Jézus Krisztus születésekor, a másik konjugáció idején az idegen (edomita) Heródes (Jézabel megfelelőjeként) kerül szembe a gyermek Jézussal. Ebből az egyenlőtlennek tűnő harcból a majdani töviskoronás kerül ki győztesen az aranykoronás, vérengző Heródeszel szemben, aki halomra ölette barátait, sőt fiait is, és – ahogy tudjuk – minden kétéves vagy annál fiatalabb betlehemi fiúgyermeket – de Jézust nem tudta legyőzni. Alig élte túl pár évvel a Messiás-Jézus születését. Külön fejezetet igényelne annak az elemzése, hogy e két esetben a világpolitikai konstelláció miben hasonlít ill. miben különbözik. Nézzük azonban a harmadik együttállást, amely nem kevésbé döbbenetes eseménysorozathoz kapcsolódik, mint az első kettő!

1940–1941. Tombol az 1939. szeptember 3-án világháborúvá szélesedett vérengzés. 1940. augusztus 15-én volt az első Jupiter–Szaturnusz konjugáció. Két nappal korábban kezdték meg a németek a légitámadásokat Nagy-Britannia ellen. 22-én messzehordó lövegekkel löni kezdik Dovert. 24-én légitámadást indítanak London ellen. Folyik a zsidóüldözés, már régen túlvagyunk a „kristályéjszakán”. Egymás után születnek a zsidótörvények. A második konjugáció 1940. október 12-én volt. November közepén 350.000 zsidót zárnak a varsói gettóba. A Szovjetunió elleni háború terveit 1940 augusztusában már kialakították. 1940 decemberében továbbfejlesztették. Bár 1941. január 10-én Moszkvában német–szovjet árucserre- és áttelepedési egyezményt írtak alá, 1941. június 22-én a németek megtámadták a Szovjetuniót.

És most néhány szót *Hitlerről*.

Hitler számos cselekedete alig magyarázható mással, mint elmebetegséggel vagy megszállottsággal.

Dietrich Eckart, a náci birodalom „állambölcseletének” atyja, Hitlerrel korábban mint a megvert német hadsereg jelentéktelen tisztizolgájával találkozott. Jól kiismerte jellemét. Hitler Salzburg elővárosában, az Inn melletti Braunau-ban született. A városka híres volt terhelt szülötteiről, és médiumokkal látta el a fél világot. Hitler egyik nagybátyja is „sikeres” médium volt. Hitler egyik életrajzírója, *Konrad Heiden* szerint Eckart egyszerűen átvette Hitler szellemi vezetését, a későbbi vezér tőle tanult írni és beszélni is. Természetesen beavatta a „titkos tudományokba”, ugyanis ő volt a Thule nevű titkos társaság „főpapja”. A társaságnak tibeti, mongol, japán, sőt orosz kapcsolatai is voltak. Fontos szerepet játszott benne a buddhizmus. A „felsőbbrendű emberek” túlélését készítették elő. „A Fény

testvérei", a „Zöld sárkány társasága”, de a „Lucifer barátai” nevű szektával is együttműködtek. Jellemzően a horogkereszt az említett titkos szervezeteknél éppúgy előkerült, mint a náciknál.

Hitler éjjelente ordított, zavaros, artikulátlan hangokat adott, remegett, tá-molygott és gyakran rikoltozta: „Ő az! Ő az, eljött!” Orvosokat nem engedett magá-hoz, egy kivételével, akinek viszont csak az volt a dolga, hogy ezerszám adta be neki a szőlőcukor-injekciókat...

A fekete mágia azonban nem mindig volt eredményes. A „túlvilág” 1941/42-re rendkívül enyhe telet jósolt, ezzel szemben példátlan hideg tél következett. A hőmérő gyakran mutatott -40 °C-ot. Hitler magát a tűz emberének (istenének, fél-istenének) tartotta. Biztos volt benne, hogy legyőzi a jég birodalmát. Ezen a télen azonban odavesztek a német „tűzhordozók” elit alakulatai az orosz fronton...

Hitler valóban megszállott elmebeteg volt éppúgy, mint Heródes.

A hitvalló egyház ellenállása közismert, mint ahogy minden józan keresztyén ellenállása is.

És most térjünk vissza Jézus Krisztus születéséhez! A keleti bölcseket a különös égi jelenség elvezette Jeruzsálembe. Onnan azonban már az ősi prófécia konkrét üzenete nyomán indultak Betlehembe... A Megváltó Úr Jézust csak Isten ígéje nyomán, hit által lehet megtalálni, és ez az, amire szüksége van a harmadik évezred kezdetén is minden embernek.

A Messiás király csalódást keltett kora vallási és politikai vezetőiben. Nem szabadította föl Júdeát a római uralom alól, de megszabadította az egész emberiséget a bűn átkától. Hordta a töviskoronát, és meghalt mindnyájunkért.

Fény a sötétben

János evangélista szerint a titokzatos Ige – aki által minden lett, ami van – az ember világossága. Jézus Krisztus nem tiltakozik az ellen, hogy Őt fénynek lássák az emberek, sőt egyenesen kijelenti: *„Én vagyok a világ világossága”* (Jn 12:46).

János maga mögött tudva Jézus földi munkásságát, s emlékezve a próféciákon túl az Úr kijelentéseire is, mintegy összegzésként mondja: *„Öbenne volt az élet, és az élet volt az emberek világossága”* (Jn 1:4).

Miért nevezi magát Jézus, a Messiás, világosságnak? Ha bibliai idézettel akarunk válaszolni, akkor azért: *„Hogy beteljesedjék az ige, amit szólott az Úr a próféta által”*. Hányszor és hányszor olvassuk ezt a mondatot a Szentírásban! Igen, a Messiás megjelenésétől – többek között – azt is várják a próféták, hogy fölragyogjon a fény a sötétségben.

Ézsaiás 9:2-ben ezt olvassuk: *„A nép, amely sötétségben járt, nagy világosságot fog látni, s azok fölött, akik a halál árnyékának földjén laknak, felragyog a fény”*. Hogy konkrétan miről van szó, azt az első vers foglalja össze: *„Nem lesz mindig sötét ott, ahol most szorongatás van, bár először megalázta Zebulon és Naftali földjét, de később megdicsőíti a tenger útját, a Jordán túlsó partját, a pogányok határát.”* – S hogy ez a fény valóban fölragyogott, s hogy valóban azon a területen, amelyet a próféta megjelölt, azt Máté evangélista jegyezte föl: *„(Jézus) miután otthagyta Názáretet, a tengerparti Kapernaumban, Zebulon és Naftali határában telepedett le, hogy beteljesedjék, amit Ézsaiás mondott...”* (Mt 4:13–14)

A betlehemi eseményeken s a hozzájuk kapcsolódó tudósításokon szinte átsüt az univerzalizmus, az az eszme, ami szerint a Messiás nem csak a zsidóké. A pásztorok mellett a mezopotámiai pogány mágusok is eljönnek a jászolbölcsőhöz, mert az asztrológia nyelvén fogalmazott kijelentés eljut hozzájuk. (És nemcsak a bölcsőnél találkoznak a pogányok a választott nép gyermekeivel, hanem szinte mindenütt és mindig, amikor igazán keresik Istent, mert Jézusban Isten magasztos egybeszerkesztő munkája kezdődött meg.)

Az univerzalizmus, Istennek ez az általános, minden nép felé irányuló kegyelemhirdetése azonban nem az anyagi üzenetben nyer először megfogalmazást („...mert született néktek ma a Megtartó..., hirdetek néktek nagy örömet, mely minden népnek öröme lesz!”), hanem sokkal előbb, már az ószövetségi próféciákban.

A korábban idézett ézsaiási ige is pogányokról szól. Ézsaiás 42:6 szintén: *„...népek szövetségévé teszlek, pogányok világosságává”*. Ézsaiás 60:3-ban ezt olvashatjuk: *„Népek jönnek világosságodhoz, és királyok a néked föltámadt fényességhez.”* Ézsaiás 49:6-ban pedig: *„Kevés az, hogy nékem szolgám légy a Jákób nemzetségének megépítésére és Izráel megszabadultjainak visszahozására, sőt a népeknek is világosságul adtalak, hogy üdvöm a föld végéig terjedjen!”*

Mindezeknek a próféciáknak a beteljesedését látta meg a Szentlélek megvilágosítása nyomán Simeon, amikor a gyermek Jézust karjára vette, és így fohász-kodott: *„Mostan bocsátod el, Uram, a te szolgádat a te beszéded szerint békesség-*

ben: mert látták az én szemeim a te üdvösségedet, amelyet készítettél minden népnek szeme láttára, világosságul a pogányok megvilágosítására, és a te népednek, az Izráelnek dicsőségére” (Lk 2:2–32).

Az idézett igékben Jézus úgy áll előttünk, mint aki Világosság. Fényre, világosságra a sötétben van szükség. A sötétben, ahol tehetetlenül ülnek jó szemű, látni vágyó emberek. A vakok között fölösleges a fény.

A vak zsidóságnak nem kellett Jézus. János evangélista ezt így fejezi ki: „Az igazi világosság már eljött a világba...”, a világban volt, de a világ nem ismerte meg Őt – az övéi közé jött, de az övéi nem fogadták be Őt. Kényelmetlen volt az új világosság, hisz leleplezte a törvényeskedést, a képmutatást, az önzést, a szeretetlenséget, a zsarnokságot és minden bűnt, amit a választott nép Isten tisztelete mellett oly természetesnek tartott. Ez a fény besütött a szív mélyébe, s nem minden szívből váltott ki olyan bizonyágtételt, mint a megtérő, „észhez térő” Péterből: „én bűnös ember vagyok, Uram!”, hanem sokszor, nagyon sokszor kemény ellenállásba ütközött: Letaszítani a hegyről! Megkövezni! Eredj a mi vidékünkéről! Tévtanító! Törvényrontó! Istenkáromló! – És végül: Halált rá! Feszítsd meg! A leleplezett, fénycsóvába került, de jobbulni nem akaró ember természetes reagálása ez.

S a sötétben ülő, már-már megvakult, megvetett „pogányok” fényre sóvárgón tekintenek a hozzájuk lehajló, velük együtt érkező Messiásra. Szinte belevakulnak a fénybe: Van Szabadulás! Zákeusnak, a csaló vámtisztnek éppúgy, mint a hatodik férfival élő megvetett samáriai nőnek. S ez a samáriai Jézus szájából hallhatja azt, amit kevesen hallottak a Mestertől (mert mer kérdezni, s a kérdése valóban őszinte, nem amolyan mesterkéltné filozofikus tudakozódás), hogy Ő a Messiás, Ő, aki épp most egy kivetett nővel beszél, beszél annak ellenére, hogy ezen tanítványai nem sokkal később megütköznek majd.

Karácsony, fény, pompa, ragyogás. Csillag, fényes, nagyon fényes; bölcsvezető, pásztorcsodálkoztató. És Jézus, a Világ Világossága, az övéi világossága, a pogányok, a népek világossága.

Ézsaiás: „...világosságul adtalak, hogy üdvöm a föld végéig terjedjen!”

Benned milyen hatást vált ki Jézus fénye? Látod egyáltalán? Örömmel tölt el a szabadulás lehetősége, vagy zavar a nagy fényesség? Behunyod a szemed, hogy ne láss semmit?

Merj szembenézni önmagaddal a fényben is, és kérdezd meg Őt, a nagygyá nőtt Messiást, Krisztust, az Isten Fiát, mint a nagy fénybe belevakuló lelkes társzasi Saul: „Mit akarsz, hogy cselekedjem?”, és indulj el a szelíd hang által kijelölt úton!

A Töviskoronás Király

A keresztyénség szempontjából Jézus Krisztus a történelem legkiemelkedőbb egyénisége. Nem keresztyén körökben is kevesen vitatják történetiségét. Nekünk: Istenünk és Testvérünk. Egy Atyának a gyermekei vagyunk. Persze kissé merészen hangzik ez így, s nem is eléggé pontos a meghatározás, mindenesetre arra nagyon alkalmas, hogy megérezzük belőle: valami különös, emberi értelmünket meghaladó csodás titokzatosság övezi Jézus Krisztust, aki Isten Fia és Mária Fia egy személyben, Mindenható Isten és értünk szenvedő Megváltó. Töviskoronás és aranykoronás.

A korona a Szentírásban a hatalom jele. (A koszorú, amelyet sokszor koronával fordít a magyar szöveg: a győzelemé!) A töviskorona kínnzőeszköz és a megvetés gúnyos kifejezése egyszerre. Egyetlen olyan személy van, akinek sok koronája van, és ez a dicsőségben visszatérő Jézus Krisztus (Jel 19:12). Heródes halálra kereste, népe nem fogadta be és római segédlettel megölte. Ő azonban legyőzte a halált, megváltotta az embert, és végső győztesként, sok koronás királyként jön vissza övéért. Övé volt az első szó, sőt maga volt Isten kimondott szava, a kezdet (alfa), és övé lesz az utolsó, az ítélet szava. Ő a vég (ómega) is. Kövessük most végig a megalázkodás és a fölmagasztalás útján a Töviskoronás királyt!

Megalázkodás

Pál apostol két szakkifejezéssel jelzi Krisztus megalázkodásának szakaszait. Az első az önküresítés (kenosis), amelynek eredményeként az Isten Fia emberi létformába kerül. A második (tapeinosis) azt jelenti, hogy az emberek között is az utolsó hely lesz az övé. A végső megbélyegzést, a kereszthalált is vállalja aláazatosan. A második szakasz érthetőbb, hisz az ember szeme előtt történik Krisztus megalázkodása, az első azonban abszolút értelemben titok előttünk.

Szenvedett

Egyesek szerint Jézus földi élete megváltó szenvedés, mások szerint csak a passióban kezdődik megváltó szenvedése. Hogy Krisztus mikor szenvedett, folyamatosan-é, vagy néha-néha, nehéz lenne megmondani, de nem is lényeges. Barth szerint a „szenvede Poncius Pilátus alatt” nem csak a passióra vonatkozik. Való igaz, hogy életének szinte minden mozzanata problémás. Heródes meg akarja ölni, istállóban születik. Később szülei sem értik meg, tanítványai is félreértik. Számtalanszor meg akarják ölni. Nincs fejét hova lehajtania. Folyamatos harc az élete a képmutatással, az igazságtalansággal, szembekerül népe vezetőivel, s végül Pilátus igazságtalanul halálra ítéli. A passió csak egy szenvedésteljes élet végső szenvedéssorozata volt. Egész életét jellemzi ez a szó: szenvedett.

Megfeszítettett

„Megfeszítették.” A zsidók szemében nemcsak a legkínosabb, de a leggyalázatosabb halálnemet is jelentette a kereszthalál, a választottak közül való kire-

kesztést, a szövetségből való kizárást. Átkozott, aki fán függ! A kereszt egyrészt azt bizonyítja, hogy az ember javíthatatlanul istenellenes (Róm 8:7), másrészt azt, hogy Isten ennek ellenére végtelenül szereti az embert, és mindent megtesz megmentéséért (1Jn 3:16; 1Jn 4:9–11).

„Meghalt és eltemették”

Az emberi sors végső állomása a halál és a temetés. Az inkarnáció törvényszerű végső következménye. E nélkül nem lenne igaz, hogy Krisztus teljesen emberré lett. A temetés azt bizonyítja, hogy tényleg, valóságosan meghalt.

Megdicsőülés

Az Apostoli Hitvallásnak van egy különösen hangzó sora: „Szálla alá poklokra”. Kétségkívül ez a legkésőbbi eredetű része a hitvallásnak, ez azonban nem csökkenti értékét. Alapja ugyanis nem egyszerűen az őskeresztyén hitvilág, a hagyomány, hanem az Ige. Az idézett sor nem fedí mindenben a Biblia közvetlen kijelentéseit, lényegében azonban biblikusnak mondható. Hogyan is áll Jézus Krisztus „pokolra szállásának” kérdése?

Először is: pokolra szállásról nem tud a Szentírás. Az Apostoli Hitvallásban szereplő görög kifejezés (hádész) sem poklot jelent, hanem a holtak országát, a holtak tartózkodási helyét. Ugyanez mondható el a latin szövegről is (inferus = alsó, inferi = alvilág). Leszállt a holtak birodalmába, a halottak közé (descendit ad inferna). A hádész héber megfelelője a söol. A zsidók ezt amolyan szomorú várakozó helynek gondolták, ahonnan nem lehet meglátni Isten arcát. Az izráeliták – éppúgy, mint a pogányok – föld alatti helyként képzelték el a holtak hazáját.

A dogmatörténészek közül jó néhányan próbálkoztak azzal, hogy az Úr „pokolra szállását” párhuzamba hozzák bizonyos pogány istenek, héroszok, vagy épp emberi hősök alvilági kalandjaival. Valóban fölfedezhető helyenként hasonlóság. (Gondoljunk pl. az egyiptomi Oziriszre, a babiloni Tammuzra, Gilgames eposzának alvilági jeleneteire, a görög Odüsszeiára, Orfeuszra, Attiszra és Adoniszra stb.) A hasonlóság azonban csak lényegtelen kérdésekben áll fenn, és eltöri a különbségek mellett. Addig ugyanis, amíg az imént említett esetekben történetiségről aligha beszélhetünk, Jézus Krisztus történetiségéhez nem fér kétség. Jézus Krisztus „pokolra szállására” egyetemes szabadítás végett kerül sor. Nincs olyan pogány „párhuzam”, amelyben egyetemes megváltási szándék nyerne kifejezést. Krisztus nem önmagáért, nem egy emberért és nem is kíváncsiságból szállt le, ahogy Máté fogalmaz (12:40) – a föld szívébe –, hanem azért, hogy teljessé tegye a megváltás művét.

A „pokolra szállás” – mint kifejezés – hibás. A pokol szó ugyanis a magyar nyelvben elsőrenden az elkárhozottak végső helyét jelenti. A „leszállás” sem olyan egyértelmű. Mit tett akkor tehát Jézus halála után? A helyes választ a Bibliától várhatjuk csupán. Meg is kapjuk. 1Péter 3:19 szerint először is: Jézus nem leszállt, alászállt, hanem egyszerűen elment (poreutheis), és nem a pokolba, hanem a börtönbe, a fogházba, az őrizet alatt tartottak közé (phulake). A megelőző (18.) versből az is kitűnik, hogy mindez szellemi létformában történt. Ezt a verset (és a következőt) így adhatnánk vissza: Krisztus is meghalt egyszer a bűnök

miatt..., hogy (titeket vagy minket) odavezessen Istenhez. Meghalt ugyan a testre nézve, de megelevenítettetett Szellem tekintetében vagy Szellem által, 19. v. – amiben (tudniillik szellemben) – miután elment – a fogházban levő lelkek előtt kezdett prédikálni.

Ez az ige tisztázza azt a lényeges dogmatikai kérdést, hogy a kereszten elhangzott „elvégeztetett” (és az azt közvetlenül követő halál) után tovább folytatódott-e Krisztus megalázkodása úgy, hogy a pokol kínjait is kiállta miattunk, oda is leszállt; vagy a halál beálltával tényleg befejeződött a megalázkodás útja, s a halál pillanatától a fölmagasztaltatás kezdődik. A tisztázás eredménye: Jézus nem szenvedni ment a pokolba. (A kálvini reformáció, miután igyekezett elszigetelni magát a római egyház tisztítóűz-tanától, ilyen utolsó, nagy szenvedésként értelmezte Krisztus „pokolra szállását.”) Krisztus nem alászállt, nem is vettetett, hanem ment. Az ige arra nézve is tartalmaz indirekt utalást, hogy a holtak hazájába nem leszállni kell, hanem elmenni. Jézus nem a „minden élők útján” kerül a holtak közé, hanem tudatosan megy, és nem szenvedni, nem is passzívan kivárni a húsvét reggelt, hanem prédikálni és szabadítani. Honnan tudjuk, hogy evangéliumot hirdetett? Péter közlése világos. Azt a kifejezést használja (kerusso), amelynek jelentése ugyan egyszerűen hirdetni, kihirdetni, de amelyről az is köz tudott, hogy tipikusan az ige (üzenet, evangélium) kihirdetésének műszava. Jézus saját győzelmét hirdette meg. S hogy evangélizált, az közvetve látszik Efészus 4:8–10-ből. A „hirdetés” eredménye az ige szerint bizonyos foglyok kiszabadítása és fölville (Istenhez) ajándékként. (Ef 4:8 helyes fordításából ez világos. A görög szöveg jegyzete is utal az en = ban-ben prepozícióra. Az idézett 67. zsoltár 19. versének ez a része a LXX szerint is en anthropo, a héber szövegben: BÁÁDÁM. A szó szerinti fordítás tehát: ajándékokat adott emberekben, magyarul: emberajándékot adott.) Krisztus evangélizációja tehát eredményes volt a holtak között, s akik szívesen fogadták, azok megszabadultak.

Sok-sok kérdés vetődik fel a témával kapcsolatban, amelyekkel itt nincs módunk foglalkozni. A fölvethető kérdések egy részére természetesen nem is tudunk válaszolni, nem tartoznak a kinyilatkoztatás területére: titkok. Mindenesetre az biztos, hogy Krisztus nem a pokolba ment, hanem a holtak közé. Nem szenvedni ment, hanem azért, hogy a halál foglyait kiszabadítsa. Nem „szállá alá poklokra”, hanem egyszerűen: elment a halottakhoz, mégpedig szellemi létformában. Így aztán az sem kérdés, hogy hová. Hozzájuk! Értük! Nem tudjuk, hogy hogyan kommunikált velük, de biztosan megtalálta a módját. Kihirdette győzelmét. Ő, akinek esetenként már földi élete során is nyilvánult a halál fölötti hatalma, nagypénteken diadalmasan vonult be a halál birodalmába. Nem győzni ment, hanem mint győztes, mint aki már győzött, mint aki már ott is Úr, szabadító Úr. Húsvét a földön élőknél is nyilvánvalóvá tette, hogy Krisztus él, de a „húsvét” már nagypénteken elkezdődött. A dicsőség útja a holtak közt indult.

Péter apostol pontosan tudja, hogy csak Krisztus által van üdvösség, hogy nincs az ég alatt más név, amelyben megtartást lehet találni (ApCsel 4:12). Ez a megállapítás érvényes a múltra, a Krisztus előtti emberiségre, a jelenre és a jövőre. Senki nem kerül ítéletre addig, amíg nem volt lehetősége arra, hogy döntsön Krisztus mellett vagy ellene. Hogy hogyan biztosítja majd az Úr ezt a lehetőséget, nem tudjuk, de azt igen, hogy irgalmas és igazságos, s anélkül, hogy lehetővé

tenné valakinek a mellette való döntést, nem fogja számon kérni annak hiányát. Egyszer minden ember szembe kerül Jézussal, és döntenie kell: vagy mellette, vagy ellene! Ő mellettünk döntött. Értünk tett mindent, amit tett.

Van néhány olyan igei utalásunk a föltámadásra vonatkozóan, melyből arra következtetnek egyesek, hogy Krisztus önmaga aktivitása révén támadt föl, és nem föltámasztatott. Ha Krisztus halála valóságos, akkor föltámadásáról csak úgy beszélhetünk, mint ami Isten közbeavatkozásának, a föltámasztásnak az eredménye. A Biblia nem tud arról, hogy Krisztus önföltámasztás révén jön elő a sírból.

A föltámadás csoda. Az ember a csodát mindig magyarázni szeretné. Krisztus föltámadásával kapcsolatban is számos elmélet alakult ki húsvéttól napjainkig. Ezek a magyarázkodások a hitetlenség gyümölcsei. Eleve hibásak, hisz Krisztus föltámadása olyan egyedülálló történelmi esemény, amely olyannyira csoda, hogy a legkevésbé sem fogható föl emberi ésszel.

A föltámadás bizonyosságához nem fér kétség. (Az evangéliumi tudósítások, a szemtanúk sokasága, az ellenőrizhetőség kétségtelen tényként állítja elénk ezt a csodát.)

A föltámadás Krisztus váltságművének elengedhetetlen része (1Kor 15:12–20), és a mi föltámadás-reménységünk biztos alapja.

Jézus győzött. A diadalmenet a holtak között kezdődött. Folytatódott a földön a föltámadás után. Kiteljesedett a mennybemenetellel. A Fiú az Atya jobbjára került. Embereket vitt magával Ő, a második Ádám, aki zsengeje lett azoknak, akik elaludtak – hogy kinyíljon általa a menny minden benne hívő számára. Az Atya meghallgatja Fiának imáját: „*Atyám, akiket nékem adtál, akarom, hogy ahol én vagyok, ők is ott legyenek...*” (Jn 17:24). Ott vannak, vagy ott lesznek. A halál legyőzött hatalom, de hatalom ma is. Az ember halandó maradt. Krisztus diadalútjának, győzelmének utolsó állomását jelzi a jövőbe tekintő ige: „*és halál sem lesz többé, sem gyász, sem jajkiáltás, sem fájdalom nem lesz többé, mert az elsők elmúltak*” (Jel 21:4).

A kereszten függő Töviskoronás azt mondta: „Elvégeztetett!” A trónon ülő visszatérő Úr azt mondja majd: „Meglett!” – Megszületett a gyermek. Elkészült a menyasszony. Beteljesedett a nagy mű. Bezárul a kör. Íme a diadalmenet vége, hogy aztán kezdődjék a menyegző az övéivel, a korszakokon át tartó boldog élet, az új világban, a Sokkoronás Király országában.

AZ ARANYKORONÁS KIRÁLY

Szent István és a magyar baptisták

Magyar baptisták természetesen nem voltak – mint ahogy nem voltak protestánsok sem – Szent István korában. A kérdés tehát az, hogy hogyan szembesültek a magyar baptisták első királyunkkal mint történelmi személyiséggel, uralkodóval, és mint Szenttel? Kezdjük a kérdés második felével, és kezdjük egy bevezető áttekintéssel, a magyar reformátusok belső küzdelmeit, vívódását jól érzékeltető tanulmány ismertetésével.¹ A protestánsok szembesülése a „szent” István királlyal természetesen a reformáció éveiben kezdődött. *Dévai Bíró Mátyás*, majd *Méliusz* második debreceni püspök-utóda *Gönczi Fabricius György* keményen vádolja István királyt azért, mert Máriának ajánlotta föl az országot és kiszolgáltatta a pápaságnak.

Dr. Révész Imre szerint *Kocsi Csergő János* tiszántúli ref. püspök az első, aki rámutatott arra, hogy István király keresztyénsége, ha nem is azonos a reformáció evangéliumi keresztyénségével, mégis – a továbbiakban Révészt idézem – „sokkal közelebb áll hozzá, mint a trienti zsinat utáni római katolicizmus. István királynak tiszta bibliai hitvallása a Szentháromság egy Istenről ott van, úgymond, a fiához intézett Intelmekben, az ő dekrétomai közt: ezt vele együtt teljes szívvel, szóru-l-szóra hisszük és valljuk mi reformátusok is. István király és utódai szilárdan ráállottak tehát az igaz hitnek egyetlen fundamentomára; igaz, hogy erre sok minden olyat is ráépítettek, ami sem arany nem volt, sem ezüst, sem drágakő: ámde Isten az övéinek – márpedig kétség nélkül az ő választottai voltak István és a többi kegyes királyok is – nemcsak sok gyarlóságot, de sok tévedést is meg szokott bocsátani! 'Licet Papatum negemus fuisse veram Ecclesiam, in medio tamen Papatu erat Ecclesia...' István király hitben a mi testvérünk is, nemcsak a tiétek – hangzik a nyugodt és önérzetes szózat Debrecenből szerte az országba az éppen akkor (1704) amúgy is kissé megtorpanó ellenreformációs arcvonal felé – s alapjában inkább a miénk, mint a tiétek!”²

Ezt a pompás ötletet dolgozzák ki aztán részletesen a szorongatott magyar protestantizmus történelmi tudatának első rendszeres kiépítői: *Debreceni Ember Pál* és *Bod Péter*. Amaz³ a Kocsi Csergő János egész fejtegetését fölveszi művébe, emez pedig a legmelegebb hangon szól Istvánról, a „christianissimi parentis opti-

mus filius"-ról, akinek öntudatos, bizonyágtévő keresztyénységét nem győzi magasztalni. Mindketten bőven kiaknázzák azt a, már Kocsitól is megérintett, gondolatot, hogy a magyarság megtérítése István királyunk alatt sokkal inkább görög, mintsem római hatásra történt. Annak a kornak protestáns történeti tudata előtt a görög-keleti keresztyénység sokkal tisztább és ősbibb színben állván, mint a római, természetesen ezzel is közelebb igyekeztek kapcsolni a magyar protestánság lelkéhez a magyar keresztyénység kezdeteit. Ez a kettős tétel: István király alapjában véve evangéliumi keresztyén volt, mert inkább a keleti, mintsem a nyugati egyház vonzóerejének engedelmesskedett – jóformán a legújabb időkig uralkodott aztán az átlagos magyar protestáns történetiszemléletben. Természetes, hogy a liberalizmus történetfelfogása még ennél is jobban lecsiszolta a súrlódási felületeket: a millennium táján protestáns és római hitű, keresztyén és nem keresztyén történetírók versengve magasztalják az első magyar királyt, csupán azt tudják némelyek kissé nehezen megbocsátani neki, hogy túlságos „papuralmat” alapított!

A római katolikus egyház ezt az egész érdekes fejlődést természetesen nem nézte tétlenül. István királyt nemcsak nem engedhette elbirtokoltatni a saját kebeléről, hanem arra is gondja volt, hogy őt éppen mint a római katolikus egyház szentjét is tisztelje és ünnepelje az egész magyar nemzet. Még a barokk korszakba visszanyúlók az István-nap fényes nemzeties külsőségek közt való megünneplése, a „szent jobb” ereklyével a középpontban. Időszakonként vissza-visszatérő kísérletek történtek, még a legszebben liberális korszakban is, hogy ez az egyházi ünnep kifejezetten és kötelezőleg nemzetivé nyilváníttassék, ámde úgy, hogy középpontjában tovább is megmaradjon római egyházi és kultuszi jellege. Ezek az újra meg újra fölmerülő kísérletezések protestáns részen magától értetődőleg kedvetlenségeket támasztottak, a túlzás túlzást hívott elő – s bizony még évtizedek múlva, hogy ne mondjam, napjainkban is több mint elégszer támadt visszhangja annak az érdes református lelkipásztori hangnak, amely a *Tisza Kálmán* miniszterelnöksége alatt, a különben igen liberális *Trefort* kultuszminiszternek egy, az István-nap megünneplését tapintatlanul és törvényes alap híján a protestánsokra is ráerőszakolni akaró rendeletét egyebek közt imígyen kommentálta: „Aztán kérem, még azt is szeretnék tudni az értelmes protestánsok, hogy az elfogulatlan történelmi kritika előtt miként áll annak az I. István királynak a történeti értéke.”⁴

Ámde ez a kiéleződés sohasem ment el a végletekig. *Baksay Sándor* már 1891-ben – bájosan és ötletesen humoros formában, amelyet merész szókimondásáért rossz néven vettek sokan a saját hitfelei, a humoráért pedig igen hevesen és megértéstelenül visszautasítottak a másik oldalról – mély komolysággal figyelmeztette lelkipásztortársait: „Az ő jobbkeze nem a tietek, de a koronája meg a palástja éppen úgy a tietek, mint akár a Scitovszky ő eminenciájáé.”⁵ A dunamelléki református egyházkerület pedig 1900. évi közgyűlésén elrendelte, hogy az év utolsó vasárnapján minden gyülekezete templomában hálaadó megemlékezés történjék az 1000-ik esztendő nagy eseményéről, István királyunk megkoronáztatásáról, s ezzel kapcsolatban a magyar királyság fennállásának kilenc százados évfordulójáról.⁶ A budapesti Kálvin-téri templomban ez alkalomból, dec. hó 30-ára maga az ősz *Szász Károly* püspök tartotta a prédikációt „A magyar király-

ság, keresztyénség és reformatio" címmel, rámutatva, hogy: „Kilenc százados keresztyénségünk soha sem hanyatlott, soha sem ingadozott, sőt a reformatio négy százada által csak tisztult; Krisztus evangéliumához mindig közelebb vezetett... De nem hisszük, ne is áltassuk magunkat, hogy egészen Krisztushoz jutottunk... Krisztushoz még mindig és folyvást közelednünk kell...”⁷

Csak következetes lépés, ha most, az újabb nagy évforduló küszöbén a magyar reformátusság arra hivatott képviselői még nyomatékosabban kifejezik, hogy a római egyház szentjének, mint kultusztárgynak tömjénfüstbe és fényes ködökbe vesző legendás-mythikus alakja mellől csöndes, megértő tisztelettel félreállva, mindörökre együtt akarják ünnepelni, a kegyelemben gazdag Istennek szüntelen hálákat adva, bármely felekezetű magyar keresztyén testvéreinkkel a történet István királyát, minden időknek egyik legnagyobb magyarját és Krisztusnak első zsengéjét minden idők magyarjai között.

Mi református magyarok még akkor sem vonhatnók ki magunkat az első magyar királyra való hálás ünnepi emlékezésből, hogyha ebben a mi nagy nemzetevőnkben pusztán csak államalkotó és társadalomformáló nagyságot, pusztán csak fajunk politikai géniuszának legelső európai méretű megnyilatkozását kellene is látnunk. Még hogyha a keresztyénsége jobbra csak ösztönös alkalmazkodás lett volna is népe és a környező világ megváltozott politikai erőviszonyaihoz – olyanformán, ahogyan látjuk az apjánál, a frank Chlodvignál vagy világbirodalmi méretekben Nagy Konstantinnál – abban, amit nemzetünkkel és nemzetünkért tett, még akkor is az Isten gondviselő kegyelmének csodálatosan nagy ajándékát kellene meglátnunk. A magyar életet legelőször ő foglalja olyan keretek közé, amelyek megóvják a végzetes széthullástól – és egészen kétségtelen, hogy ez a széthullás ezek nélkül a keretek nélkül itt, a népvándorlás egymást kergető utolsó hullámai miatt akkor még tartósan bizonytalan, szinte cseppfolyós állapotban lévő duna-kárpát-balkáni medencében már a második keresztyén évezred legelső tizedei folyamán bekövetkezett volna. A magyarságot először ő teszi a szónak nemcsak földrajzi, hanem politikai és műveltségi értelmében is európai néppé – s ezzel mindörökre kirántja a jogalapot a magyarságnak pusztán rablóhordaként való értékelése alól, amely az akkori „művelt Nyugat”-on már valóságos dogmaként kezdett kialakulni (és, noha már István király óta megszűnt minden jogalapja; teljesen még ma sem tűnt el). Magyar nemzetet, magyar országot és magyar államot ő forraszt először erősen és céltudatosan össze, s ő alkot meg e három kategória szerves együttességéből egy, a nagy európai keresztyén közösség eszmei egységébe belétagolt, de különben önálló, öncélú, független magyar létezést, amely Istennek az egyház által tolmácsolt törvényein kívül csak önmagában bírja normáit, és semmiféle földi hatalomnak ezen a világon alávetve nincsen. Az európai műveltségű és Európával sorsközösséget vállaló, de különben a többi európai néppel egyrangú és egyjogú magyar nemzet függetlenségének legelső zászlóhordozója az az István király, akinek fölényes hadiművészete elől megszegyenülten fut vissza az új országot hódoltatni törekvő, korán fölébredt mohó étvágyú német-római császár – és utána zászlóhordozója a magyar nemzet függetlenségének az a hozzá oly sokban hasonlító dicsőséges I. László király, a római egyháznak szintén szentje, aki, midőn nemzetének és államának érdekei úgy kívánják, a pápaság világi politikájával is szembe tud fordulni. Az ő sorsvo-

nalukban sorakoztak föl nemzetünk függetlenségének, nemzeti és állami létünk öncélúságának mindama védelmezői a császári és pápai nemzetköziséggel és beolvasztó szándékkal szemben, akiket református szellem, vagy legalábbis református lelki és családi leszármazás formált meg magyarságunk számára: Bocskay, Bethlen Gábor, a Rákóczyak. És ha ezen a földön, a legutóbbi négy század véres és vértelen testvérharcainak egyik kétségtelen eredményeképpen, hosszú időkre s nem egy tekintetben napjainkig különösképpen a református vallású magyarság lett a független és öncélú magyar gondolat legföltékenyebb letéteményese: ez olyan örökség és hitbizomány, amelyet a református magyarság az István király élő, útmutató és fegyverforgató jobbkezéből kapott. De ebből a jobb kézről kaptuk mi református magyarok Isten után magát ezt a drága hazát is, amelynek védelmében annyi vérünk elfolyt, s amelynek széttört és összeszűkített határai elsősorban mireánk hoztak mondhatatlan szenvedéseket, innen és túl a trianoni gránicokon – ezt a hazát, amely bennünket sohasem szerethet olyan kevéssé, hogy mi valaha is megszűnjünk halálosan szeretni őt, néha mostohának látszó, de örökre édesanyánkat. Amiként István király koronája és palástja már az ő életében össze tudta fogni és egy nemzetté kezdte nevelni ennek a hazának különféle fajú, régibb és újabb lakosait – mert „az egynyelvű és egyszokású ország gyöngé és törékeny!” – úgy fog össze bennünket, református magyarokat ma is az ő koronája és az ő palástja mindenféle fajú és mindenféle vallásfelekezetű testvéreinkkel az ősi szentistváni határok között. Mert minket, református magyarokat az ő kilencszáz évet besugárzó politikai bölcsessége és ezt igazolva, ennek a kilencszáz évnek minden történelmi tapasztalata arra tanít ma, hogy az egyfajú és egyvallású ország is gyöngé és törékeny: a merő fajiság vérdogmája aranyfejú; de cseréplábú bálványkép (Dániel 2), a külsőleges vallássegység pedig mindörökre csak pusztá politikum marad, amely képmutatásra és testvérgyűlöltre nevel. István király koronája és palástja alatt, a közös magyar célgondolat jegyében már történetünk első századaiban megfért egymással a római és a görög hitű, a valdens és a pataréus, a magyar, a német, a tót, az olasz, az oláh, a besenyő, a kun, a bolgár országlakó – ez a klasszikus szentistváni gondolatot jelképező korona és palást minékünk, református magyaroknak mindvégig legfőbb földi erősségünk marad a faji vagy a vallási kizárólagosságnak csonka hazánkon kívül és belül folyvást kísértő agyrémei ellen, amelyekkel Krisztus nevében, az Ő evangéliumára támaszkodva vállalunk kell a mindkétfelé egyformán nyílt sisakú, alkut nem ismerő szent harcot.

István királyunk kilencszázéves örökségéhez tehát minékünk, református magyaroknak még akkor is jussunk volna, hogyha az ő keresztyénségének őszinte és mély voltában volna is okunk kételkedni. De nincs is erre semmilyen okunk. Ez a lángeszű és acélerélyű, ritkán mosolygó és soha önfegyelmét el nem vesztő, az Árpádoknál szokatlan kis termetével is föltétlen fenségű tekintélyt parancsoló királyi magyar buzgón hívő, mélyen áhítatos, az örökkévalóságra szögezett tekintetű keresztyén volt: teljes egyéni és családi élettisztaságban (gondoljunk csak a Nagy Károly császár sokszoros concubinatusára, pedig ő különben Istvánnak is uralkodói eszményképe volt, a magyar „király” szó is az ő nevéből ered!), önmegtagadó önzetlenségben, segítő és megbocsátó készségben, Krisztus magyarországi hódító útjának semmi nehézségtől vissza nem döbbenő alázatos ké-

szítgetésében értek meg hitének gyümölcsei. Ezt a hitet tehát megbecsülhetjük anélkül is, hogy rászorulnánk arra a protestáns irányban való elrajzolására, amelyre eleinknél – láttuk, minő súlyos történeti kényszerhelyzet folytán – megvolt a hajlandóság. Nincs értelme, aminthogy történetileg sincs alap, kétségbevonni, hogy első királyunk a római egyház meggyőződéses híve volt, a pápában Krisztus földi helytartóját látta, Mária-kultuszt űzött, a szenteket tisztelte, a görögkeletiséget pedig csak azért nem utasította el forma szerint, mert az ő életében még nem történt meg a végleges és formális szakítás Bizánc és Róma közt. Üdvösségét azonban, mely végső értelme és célja volt nagyszerű férfi-életének, egészen bizonyosan nem Rómának, hanem Krisztusnak köszönhette – és az életének minden fordulatán fel-felgyúló tiszta fényjelek, az átadottság, az odaszenteltség jelei minden alázatos emberi következtetést megengednek arra nézve, hogy az üdvösségre valóban választott is volt, tehát nemcsak római, hanem bibliai értelemben is szent. Ezzel boldogan meglelgedhetünk mi, az ő református magyarjai. Sőt Isten jóvoltából még azt is szabad hozzátennünk, hogy ha István római keresztyén volt is, de ő előtte még az a Róma volt föltétlen vallási tekintély, amelyben még nem volt dogma a pápai családokozhatatlanság, a Mária szep-lőtelen fogantatása, a jócselekedetek és érdemek befolyása az üdvösségszerzésre, a bűn ideigvaló (földi és tisztító-helybeli) isteni büntetései pápai elengedhetősége – sőt nem volt dogma még a transsubstantiatio. Az István római keresztyénsége tehát amennyire távol állott még az Aquinói Tamásétól, a Loyola Ignácétól és a Prohászka Ottokárétól, annyival állott közelebb – nemcsak az időben, de a nagyobb bibliai és óegyházi egyszerűségben is – az Ágostonéhoz s a Pál apostoléhoz. István királyunkkal ennél fogva nemcsak Rómán át lehet a magyar keresztyén lelkeknek kapcsolódnok, hanem az evangéliumon át is. Ezt jogunk van igényelni a magunk számára, anélkül, hogy az ő keresztyénségének történeti vonásain erőszakot tennénk és őt magyar keresztyén testvéreink többségétől elperelni akarnók.

Ez a valóságos keresztyén – igazában az első magyar lelki keresztyén – éppen azért, mert hű és jó római keresztyén volt ugyan, de több is volt annál, nemcsak Rómának emelt fényes és tartós hajlékot ezen a magyar földön, hanem ugyanakkor a tiszta evangélium útjának egyengetéséhez, a félezer évvel későbbi reformáció befogadásához is megtette az első kapavágásokat.

Bármily paradoxnak, némelyek előtt talán kegyeletsértőnek tűnjék föl ez az állítás, megvan rá az alapos ok. István király ugyanis épp azáltal vált nemzete számára nemcsak a római katolikus középkor megalapozójává, hanem az evangéliumi reformációnak is előkészítőjévé, hogy a keresztyénség nyugati formájában találta meg lelkének békességét és üdvének reménységét, nem pedig a keletiben.

A nem felekezeti szempontból űzött történeti vizsgálódás kétségtelenné teszi azt is, hogy a magyarságnak Krisztushoz térítésében a keleti keresztyénségnek is volt valamelyes – pontos adatszerűséggel talán már soha le nem mérhető – előkészítő része, de azt is, hogy maga István teljes mértékben a Nyugat egyházának lelki gyermeke volt s népének krisztianizálásában is kizárólag nyugati keresztyén indítások és példák vezették.

Ez először is azt jelenti, hogy az István lelkében egy óriási döntés történt. Mi a keresztyénség, miben áll a Krisztusban való igaz hit és az Ő engedelmes köve-

tése? Bizánc erre a kérdésre már akkor is úgy felelt, ahogyan a görög-keleti egyház máig felel: Istennel a sákramentumok misztériumai útján újra meg újra egyesülni s ekképpen magunkba szívni a halhatatlanság erejét már ezen a földön. A bűn csak egy része – gyakorlatilag nem is a legfőbb része – a halandó ember nyavalyásságának; a halhatatlanságnak belénk áradó ereje, Istennek velünk összeömlő lénye ezt is éppúgy leküzdi, mint minden egyéb, végességből származó bajt. Ahol egyszer ennek az isten-emberi egyesülésnek folyvást megújuló lehetősége biztosítva van, ott a keleti felfogás szerint az egyház már elérte célját és megtette kötelességét. Erkölcsei, fegyelmi, világ- és életformáló feladatok legfőljebb másodsorban jönnek számba: jó, ha az egyház ilyenekkel is foglalkozik, de egyáltalán nem lényeges. Az egyháznak a világtól való szigorú megkülönböztetése nem vihető keresztül, de nem is fontos: a kettő a nép egységében úgyis folyvást egymásra talál. Ahogy a kultuszban egyesül Isten és ember, úgy egyesül a keresztyén népben egyház és világ. Ezt az egyesülést a sákramentumok misztikumán kívül a szeretetnek azok által fölgerjesztett érzelme viszi végbe: a keleti egyházban uralkodó közfelfogás a szeretettel máig összeférhetetlennek tartja mind az eredendő bűnnek, mind az örök kárhozatnak a fogalmát, elannyira, hogy sem az egyik, sem a másik fogalomról nem is alakult ki mindmáig Keleten félreérthetetlen és egyetemesen kötelező dogmatikus tanítás.⁸

Mi történik akkor, hogyha első királyunknak lelkét a keresztyénségnek ez a formája fogja meg és bilincseli le?

Röviden megmondva az, hogy akkor mi magyarok ma vallásilag is, műveltségileg is, politikailag is Balkán vagyunk... Bolgár testvéreinkhez hasonlóan, a közös vallás erejétől hatalmasul vonzva felolvadunk a szláv tengerben, és valamennyi balkáni szláv és egyéb népfajhoz hasonlóan több-kevesebb passzivitással hajtjuk fejünket a török igába, és hordozzuk azt békén vagy négyszáz éven keresztül. Mert a görög keresztyénség, mint legfőképpen kultuszi misztika, az alázas békettűrés végtelen erőivel képes a rajta csüngő lelket eltölteni – de erkölcsi lendítő ereje csekély lévén, nem képes a lelket az antikrisztusi gonoszszággal szemben tevékeny és hősiellenállásra buzdítani. Istvánnak a Kelet javára való döntése esetén a Balkán ma Bécsnél végződne; az esztergomi bazilikában ikonosztáz állana – ha ugyan nem múzeum volna az egész, mint ma a konstantinápolyi Hagia Sophia! –, a debreceni Nagytemplom pedig sohasem épült volna fel. Igen, mert egy görögkeletivé lett magyarság éppoly kevésbé adott volna helyet a reformációnak, mint a Balkán egyéb népei. Görögkeleti talajon csak olyan reformáció volt lehetséges eddig, mint a bogomilizmusnak a sátánkultusz felé hajló sötét aszkétizmusa, vagy az orosz szekták őrjöngésig fokozódó istenkeresése. De nem volt lehetséges evangéliumi reformáció, mert a kultuszmisztikában kielégülő görögkeleti ember alapján véve mindig értelmetlennek találta a Luther klastromi kérdését – amely pedig merőben evangéliumi kérdés volt, de amely, ha Luther bazilita kalugyer, az ő lelkében sem vetődik vala fel soha: – „Mit kell nekem cselekednem, hogy üdvözüljek?” És így természetesen még értelmetlenebbnek találta e kérdésre a főlzabadító és éppoly evangéliumi feleletet is: „Higgy az Úr Jézus Krisztusban, és üdvözülsz!” (ApCsel 16:30–31)

A Nyugat keresztyénsége viszont különformálódásának kezdetétől fogva ismerte ezt az evangéliumi kérdést, habár a tiszta és egyenes evangéliumi feleletet

az egész középkoron keresztül vonakodott is megadni rá. A nyugati keresztyén ember lelkében ugyanis az oda szintén betelepedett kultuszmisztika sohasem bírta elzsibbasztani az aktív erkölcsi vonást, a maga és a mások üdvösségéért való személyes felelősség érzetét. Itt a keresztyén vallásosság sohasem volt csupán egy Istenben való személytelen, boldog felolvadás; itt a keresztyén ember előtt mindig fehéren izzott a székesfehérvári királyi kőkoporsón látható szeráfarc: Szent, szent, szent a seregeknek Ura... Nyugat keresztyéne mindig érezte, hogy pusztán kultuszi úton, személytelenül sohasem lehet Istenéhez eljutnia, mert pusztán kultuszi úton lehetetlen meggyógyítani az emberi lélek legnagyobb – sőt alapjában egyetlen nyavalyáját, amely nem a halandóság, hanem a bűn. A bűn pedig éppen azért rettenetes, mert eredendő, és mert büntetése, a kárhozat, örök: ez a két bibliai kijelentés a nyugati keresztyén tudat előtt soha, az egyháztörténetének egyetlenegy korszakában sem homályosult el. Üdvösséget Istennél csak az az ember találhat, akinek bűne megbocsáttatott, s akire nézve megtört a kárhozatnak ereje: mindkettő pedig csak a felelős erkölcsi személyiségnek lehet osztályrésze.

Mindezeknek következtében világos, hogy az egyháznak Nyugaton lehetetlen volt egy, pusztán a kultuszi istenélvezés akadálytalanságát biztosító intézménnyé zsugorodnia. Épp ezért lehetetlen volt a világgal, a népélettel is oly maradéktalanul összeolvadnia, mint Keleten. Nyugaton az egyház lényegéből az oldás és kötés éppoly erkölcsi, mint vallási hatalmának kellett elsősorban kiemelkednie, és ennek a hatalomnak zavartalan gyakorolhatása véget az egyháznak a világgal, a népélettel, a politikummal szemben újra és újra nyomatékosan hangsúlyoznia kellett a maga önállóságát.

Égészen bizonyos, hogy az egyház önállósága hangsúlyozásának az a történeti formája, mely a középkort jellemezte: a pápaság abszolút monarchiájának kialakulása és viláгурalma, illetőleg viláгурalmi törekvése, a tiszta evangélium mértéke alatt nem igazolható. De éppoly bizonyos az is, hogy a római pápaság lelki s olykor politikai vezetése alatt állott keresztyén népek még a legnagyobb elfajulás idején is több érzékkel bírtak a Kijelentés lényege: a bűn örök kárhozatra méltó volta és Isten kegyelmének a Krisztusban megjelent felséges mindenhatósága iránt, mint a Kelet keresztyén népei akkor is, amikor a legkülönb virágjában volt az ő „orthodoxiájuk”. Keleten igazi evangéliumi reformáció mind e mai napig nem volt lehetséges (a jövő Isten csodálatos kezében van!) – Nyugaton ellenben a Luther és Kálvin nagy reformációját egy ezredéven át a kisebb reformációk egész sora alapozza meg és készíti elő: jön Ágoston, jönnek az újabb meg újabb reformszerzetesrendek, jönnek a valdensek, Wycliffe, Husz, a szüntelenül kísérletező klastromi belső reformok, a csöndes, de nagy jelentőségében még csak manapság kibontakozó „devotio moderna” s vele összeölelkezve a humanizmus evangéliumi ága, Erasmus... Szakadatlan reformáció-láncolat ez, amely arról tesz tanúságot, hogy a Nyugat keresztyénsége éppoly mértékben dinamikus keresztyénség, amilyen sztatikus a Keleté, vagyis hogy a Nyugat sohasem akarta beérni azzal – gondoljunk ismét a királyi kőkoporsóra! –, hogy a halhatatlan egyéni lélek csecsemővé változva öntudatlanul elnyugodjék az istenség végtelen ölén, hanem őt mindig égette az a vágy és felelősségérzet is, hogy Isten háromszor szent arca előtt személyes bizonyágtétevéssel leboruljon, s előtte meghódoltasson másokat, meg a világot is.

Ezért állítom, hogy István király a pápa keresztyénységével, a középkori római katholicizmussal együtt egyúttal már (legyen áldott az őt vezérelt Kegyelem!) az evangéliumi reformáció csíráit is elplántálta a magyar szívekbe.

Ez pedig abból is nyilvánvaló, hogy az István királyunktól befogadott római katholicizmus akkor, az első keresztyén évezred végén, maga is – mint ma már köztudomású – reformkeresztyénység volt.⁹

A burgundiai Cluny monostorából indul ki István születése előtt vagy egy fél-századdal az a hatalmas tisztító áramlat, amely a mélyre süllyedt nyugati egyházi életet egységes program szerint akarja újból felemelni: szigorú klastromi reformokat kezdeményez, mélyíti a keresztyén istenfélelmet és erkölcsi felelősségérzetet, megtanít forrón imádkozni s az önző Ént kíméletlenül megzaboláznia... A korszak lelkén az évezredfordulóig egyre erősödő remegések futnak át: avagy nem most, a közelgő ezredik esztendőben lesz-e a világ vége és az utolsó ítélet; nincs-e letelőben az egyház ezeréves fennállásával, tehát Krisztusnak benne már megvalósult földi uralmával az a titokzatos ezeréves korszak, millennium, amelyről a Jelenések könyve beszél (20. rész)? A világ nagyjaiban megrendül a lélek: Isten ítéletétől remegve, addig ismeretlen üdvösségsóvárgással bízzák rá magukat Cluny szerzeteseinek lelki vezetésére. Fejedelmek folytatnak rendszeres imaéletet, királyi házak válnak – csaknem – klastromokká, koronás fők esenkednek egy-egy hatalmas lelkű s tiszta életű, önkorbácsoló apát úr barátságáért. És köztük van, mint egyik legértékesebb tagja ennek a cluny-i „imaszövetségnek”, a magyaroknak egész Európában éppen kegyessége miatt jóhírnevű uralkodója, István is. Az ő keresztyénisége nemcsak öntudatos és őszinte vallásosság volt, de – minden akkori szokványos átlagon messze felülemelkedve – a legmagasabbrendű keresztyén istenfélelem és Krisztus-követés volt, amelyet annak a kornak Isten színe előtt megrendülő és megújhodásra sóvárgó római katolikus lelkisége egyáltalán kitermelhetett.

Tudjuk, hogy Cluny nagy reformmozgalma nem maradt meg a klastrom- és templomfalak, általában a személyes és közösségi vallásos élet korlátai között. Későbbi kibontakozásában nagyvonalú egyházpolitika lett belőle, amely az egyházat az államtól minden vonatkozásban függetleníteni törekedett, s amely – ez irányban már nemcsak lelki fegyverekkel küzdve – logikusan vezetett el VII. Gergelyig s a pápaság és császárság századokat betöltő nagy és sivár harcáig, amelyben a végén senki sem győzött, viszont igazi vesztes is csak egy volt: a Krisztus ügye. Ámde István királyunk idejében a reformmozgalomnak ez az oldala, ha már kezdett is jelentkezni, de még nem vált uralkodóvá és aggasztóvá. Egy röpke történelmi pillanatra – a közvetlen küszöbön álló millennium rettegve reménykedő, Krisztus színe elé készülő prófétikus, adventi hangulatában – mintha megvalósult volna a keresztyén népek nagy testvérisége, a Sacerdotium és az Imperium maradéktalan együttműködése a fényeseszű tudós II. Sylvester pápa és a rajongó húszesztendő III. Ottó császár barátságában. Egy röpke pillanatra most nem arról volt szó – mint azelőtt már sokszor és azután majdnem mindig – ki a nagyobb, ki legyen az egyetlen úr, a pápa-e vagy a császár: hanem arról volt szó, hogy a főpap imádsága és a fővezér kardja miként működjenek együtt annak a békés, boldog, idyllien biblikus keresztyéni együttélésnek megteremtésében, amely már földi megvalósulása a Civitas Dei-nek s amelyben a bármikor vissza-

térő Úr Krisztus csak örömét lelheti. István királyunk ebben a röpké és egyedülálló világtörténelmi pillanatban – amely épp az ő megkoronáztatásával, az 1000-ik év karácsonyával esett egybe, s azután hamar elmúlt, mint egy misztikus hajnalálom – nem két, korlátlan világhatalomra törekvő s egymásnak titkon gáncsot vető szuverénnel állott szemben, hanem egy keresztyén népszövetség lelki és politikai fejével, akik őt, pogány ősök őszintén hívő, bizonyágtévő keresztyén fejlődési ivadékát és friss erőktől duzzadó ígéretes népét szeretettel és politikai mellékgondolat nélkül ölelték magukhoz. Ekként a magyar keresztyénség és keresztyén királyság megalapítása ebben az egész kivételes világtörténelmi pillanatban nem jelentette a Nyugat bármely vezető hatalmának való politikai kiszolgáltatást, még kevésbé jelentette a nagyszabású, de egyoldalú és hamar elfajult Nagy Károly-féle államegyházi koncepciónak az átvételét, amely pontosan 200 évvel azelőtt, a Nagy Károly 800 karácsonyán történt római megkoronáztatásakor ért a tetőpontjára s egyben a lejtőjére is. A mi Istvánunk őszinte és mély reformkeresztyénsége olyan magyar középkori katholicizmust eredményezett, amelyben a pápa iránti hűséges vallásos engedelmség mellett sohasem volt a politikai térre is átterjedő rabszolgai meghunyászkodás, és amelyben az állam határozott, öntudatos és erélyes „advocatioja” az egyházzal szemben sohasem fajult el késő karoling vagy bizánci stílű, bensőleg üres és erkölcstelen államegyházisággá. Mindkét vonzás jobban előkészítette a középkor magyar katholicizmusát az evangéliumi reformációra, mint ahogyan el volt reá készülve – Keletről nem is szólva – nem egy nagy és vezető nyugati keresztyén állam a középkor végén.

István király tehát minékünk, református magyaroknak, nemcsak magyarságunkban, de reformátusságunkban is ajándékozónk és jótevőnk. Kilencszáz esztendő s kőkoporsójából mi is jogosult szívbeli tisztességtétellel idéztük ma a szellemét.

Amikor ezt a kőkoporsót László király idejében, szentté avatásakor fel akarták nyitni a székesfehérvári templomban, hogy a benne negyvenöt év óta pihenő holttestet a kanonizációhoz előírt ünnepélyes elevációban részesítsék, a gyönyörű legenda szerint semmi emberi erővel nem bírták megmozdítani nehéz kőfedelét. Az általános megdöbbenésben égi sugallatból azt tanácsolta a királynak egy Charitas nevű szent életű apáca (nomen est omen!), béküljön meg először atyja-fiával, a szerencsétlen, koronájavesztett Salamonnal, s bocsássa ki őt börtönéből. Ez meg is történt, s íme a követ azonnal el lehetett mozdítani a koporsóról.

Első koronás uralkodónknak s a Krisztus első magyar zsengéjének kilencszázados emlékezete, sírjából fölidézett dicső nagy szelleme csak akkor lesz számunkra építő erővé, ha testvérharcot nem talál, s ha maga is újabb testvérharcnak nem lesz ürügyévé a magyar keresztyének között, és közelebbről köztünk magyar reformátusok között. Régebben Ágostonnak tulajdonították, ma már tudjuk, hogy valójában a XVII. századi szenvedő német protestantizmus lelkéből született meg drágagyöngyként az a csodálatos szép és legmélyebben evangéliumi jelszó, amelyet bizonyosan szíve szerint aláírt volna a bölcs és mély hitű reformkeresztyén István király is: 'In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus autem charitas'.¹⁰⁰

Mind 1900-ban, mind 1937/38-ban számos cikk foglalkozik István király személyével. A már idézett Kálvin Könyvtár 23. számában *Farkas István* ref. püspök

mellett megszólal *dr. Ravasz László* püspök is, akinek zsinati előadását („István Király napjának nemzeti megünneplése” címmel) közli a Lelkészegyesület c. lap (1937. december 18.). Ugyanő ír népszerű vezércikket („I. István napja” címmel) a Keresztyén Család című országos református hetilapban (1938. június 26.). Néhány részletet idézek a cikkből.

„Természetes dolog, hogy hívő ember, mikor nemzeti életének nagy ünnepeit éli át, először is a templomba megy, hogy Istennel társalkodjék, tőle vegyen tanítást igéje által, és neki adjon hálát buzgó imádkozással.

Így fogunk mi is azon a napon, melyet az országgyűlés I. István király napjává rendelt, elmenni a magunk templomába, meghallgatjuk Isten ígését afelől, miért vagyunk, hogyan lehetünk igazán jó magyarok, hálát adunk Istennek az eddigi segedelemért s nemzetünket, anyaszentegyházunkat, minden magyart, bárhol éljen a világon, az Ő irgalmasságába ajánlunk.

Rendjénvalónak tartjuk, hogy katolikus testvéreink is istentiszteletet tartanak, s a maguk módján megünneplik ezt a napot. Lehet, hogy a templomon kívül is búcsújárásokat, körmeneteket rendeznek, de ez az ő dolguk; ránk ez nem tartozik, református embernek ott éppen úgy nincs semmi keresnivalója, mint ahogy más felekezetű ember nem tartozik a mi istentiszteletünkre jönni.

Mi tehát ősi, tiszta evangéliumi hitünkhöz híven István király napján istentiszteletet tartunk, énekeljük szép zsoltárainkat, olvassuk a Szentírást, meghallgatjuk Isten ígérének bizonyoságtételét, egyedül Istennek adunk hálát azért, hogy magyarnak születünk, s könyörgünk azért, hogy szegény magyar nemzetünk Isten félelmében s az evangélium világosságában történelmi hivatását minél teljesebben betöltse.

Ha ezt nem tennők meg, rossz magyarok volnánk; ha más felekezet tanítása szerint ünnepelnénk, rossz reformátusok volnánk; ha megsértenők más atyafiak hitét s azt el akarnók nyomni, rossz keresztyének volnánk, s ha a magunk hitének a jogát nem követelnők meg: dibdáb emberek volnánk. Már pedig jó magyarok, igaz reformátusok, hívő keresztyének, és emberséges emberek akarunk maradni, mint ahogy azok is voltunk, ugyebár, kálvinista magyar testvéreim!”

A magyar baptisták valójában a Szent Korona kapcsán kerültek legközelebb István királyhoz, erről azonban egy külön fejezetben szólok. Most csupán néhány utalást szeretnék tenni. *Révész Imre* kiváló előadásában számos érvet hozott föl amellet, hogy István király komoly keresztyén volt. Egy korábbi érv, ami baptista szempontból is fontos.

„A székesfehérvári romkertben látható az az ősi baptisztérium, amely minden bizonnyal nagynevű őseink bemerítésének is tanúja.

István, Magyarország első királya már keresztyén vallásban neveltetett. Uralkodása kezdetén egész sereg német hittérítőt hozatott be az országba, és parancsot adott ki, hogy mindenki keresztelkedjék meg. Nincs adatunk arra, hogy ezt a rendeletet hogyan hajtották végre, de azt római katolikus forrásból tudjuk, hogy az ő keresztelése bemerítéssel történt:

„Istvánt, Istennek kedves püspöke, Adalbert, az ő igaz hite szerint a kenetes keresztvízbe merítette és onnan kiemelte.”¹¹

Ha figyelembe vesszük, hogy a XI. században még alámerítéssel kereszteltek, sőt az exeteri zsinat (1277-ben) is szigorúan előírta az alámerítést, s hogy a fej-

locsolást csak 1314-ben a ravennai zsinaton fogadták el egyenértékűnek a beme-
rítéssel, akkor van okunk arra gondolni, hogy István király parancsát is alámeri-
téssel hajtották végre.

A bibliai beme-
rítés gyakorlatát még 1314-ben sem törölték el, hanem mellet-
te elismerték a már évszázadok óta jóváhagyás nélkül gyakorolt fejlöcsölést a be-
merítéssel egyenértékűnek. Nem alap nélkül írja egy katolikus író és apologéta:

„...Elismerjük, hogy az ősegyház kereszteleési formája a vízben való alámeri-
tés volt..., s hogy az első tizenhárom századon keresztül az egyházban ez volt az
előírás.”

Több mint ezer év kellett ahhoz, hogy a beme-
rítés mellett az egyház hivatalo-
san elismerje a fejlöcsölést! Így természetes, hogy a római katolikusok a beme-
rítést a ravennai zsinat után még sokáig gyakorolták. A vízzel történő leöntésre
csak praktikus szempontok miatt tértek át, de pl. Milánóban még 1920-ban is be-
merítették. Itt említjük meg, hogy a római egyház legutóbbi zsinati határozata le-
hetővé teszi a keresztelezőknek (ill. a szülőknek), hogy szabadon válasszanak
a beme-
rítés és a leöntés között.

Hogy milyen zavar és ellentmondás uralkodott a beme-
rítés kérdésében, arra
jellemző, hogy bár a fejlöcsölést csak egyenértékűvé tették 1314-ben a beme-
rítés-
sel, még *Bruids Péter* volt katolikus papot már 200 évvel korábban (1124 táján)
azért égették el máglyán, mert a hitükről vallástevőket alámerítette. (Vö. im. jegy-
zetei: 86–92.)

Révész Imre említi, hogy a nyugati keresztyénségben szinte folyamatosan föl-
lelhetők az evangéliumi reformmozgalmak. Nem szól viszont külön a reformáció
harmadik ágáról, az anabaptistákról. Ugyanő azonban remek egyháztörténeti
munkájában megjegyzi, hogy volt idő, amikor kérdéses volt, nem anabaptista mó-
don reformálódik-e egész Európa.

A baptisták akkor is hűségesen hirdették az evangéliumot, amikor a reformá-
ció egyházaiban tombolt a racionalizmus, és ezzel elősegítették a reformált egy-
házak belső megújulását.

Révész Imre említi Bethlen Gábort és a Rákócziakat. Többek között ők voltak
az anabaptisták védelmezői is.

Nekünk is látnunk kell, hogy első királyunk Isten kegyelméből számos olyan
döntést hozott, amelyek nélkül aligha lenne ezen a földön Magyarország, s – eb-
ből adódóan – aligha lennének baptisták.

A magyar baptisták először a millennium évében, 1896-ban a Békehírnökben
(8. szám, 8–9. old.) publikáltak István királyra is emlékező ünnepi cikket. Az
emelkedett hangú hazafias írás szerzője ismeretlen. A cikk címe: „Magyarország
ezredéves ünnepe”, alcíme: „Emléksorok a millennium alkalmából.” A több mint
100 éves írást teljes egészében közlöm:

„Kedves hazánknak ez évben nagy ünnepe van. Most telt le 1000 esztendő,
hogy őseink Árpád vezérlete alatt bejöttek jelenlegi honunkba és megalapították
ezt a hegyekben, völgyekben, rónákban, vizekben bővölködő gyönyörű hazát.

Oh milyen szép föld ez. Körül van övezve hegylánczolatokkal. E hon bense-
jében nagy terjedelmű síkság van: a szép alföld, melyhez hasonló Európában
alig található, s amelynek kövér földjében bőven terem a búza és egyéb gabo-
na nemű.

A szép országot keresztülszeli a hatalmas Duna folyam, a halakban dús szőke Tisza és mellékfolyói; nyugati részén pompásan látjuk elterülni Balaton tavát, mely olyannak tűnik a szemnek, mint egy kis tenger. A hegyekben van arany, ezüst, réz és egyéb ércz. Mármarosban a nagy só- és Rima vidékén a kőszénbányák. Erdeiben található fenyő, tölgy, bükk, gyertyán és sokféle felhasználható fa, míg ismét más vidékeken gazdag gyümölcsösök tárulnak elének.

Ezt a szép országot őseink bejövetele előtt különböző népek lakták. Keleten a bolgároké volt, Tisza és Duna közben Zalán országa, északnyugaton pedig Szwatopluch király morva birodalma terült el.

Egy szép Kánaán várta a magyarokat, ahol mihamar nagy nemzetté fejlődtek. Őseink pogányok voltak, de nem imádtak bálványokat, hanem egy Istent, a hadak Urát tisztelték.

Árpád dédunokája: Géza fejedelem megengedte a keresztyén hittérítőknak, hogy bejöhessenek, s azután maga is megkeresztelkedett; fia előbb Vajk, azután István néven, buzgón pártolta a keresztyénséget.

Szegény magyar népünknek sokat kellett szenvednie. Az 1242-ik esztendőben a tatárok elpusztították hazánkat annyira, hogy egy kietlen vadonhoz hasonlított, s a népnek legalább 2/3 része elpusztult. Isteni csoda és isteni irgalom, hogy megmaradtunk. De a jó Isten megmutatta, hogy könyörül a népen, mely nyomorúságában hozzá kiált. A főrendek gonosz viselete és könnyelmű élete többször veszedelembe ejtette a nemzetet; majd jött a török, és elárasztá e földet, már-már úgy látszott, vége van honunknak, de a jó Isten ismét könyörült rajtunk. Következett azután még egyéb sok viszontagság. Mikor népünk bűnbe tévedt, csapás bocsátatott reá, de ha megtérni kezdett, ismét felvirágzott. Magyarország Corvin Mátyás király idejében Európa legmíveltebb állama volt, és Erdélyben volt az első lelkiismereti, azaz vallásszabadság.

Most hála a nagy Mindenhatónak, elértük az ezredik évet, még pedig szép körülmények közt, a múlt századhoz képest nyelvben, ismeretben, tudományban, műveltségben gazdagabbak lettünk.

De kérjük a mennyei Atyát, hogy áldását árássa bő mértékben reánk.

Ha az Ő parancsai szerint járunk, ha Ő benne bízunk, akkor áldása nem fog elmaradni, mert Ő mindig megáldotta azokat, kik hozzá tértek. Az evangyélium ama biztos eszköz, mellyel szerelméhez legközelebb jutunk.

Szeressük e szép hazát; de akkor fogjuk hőn szeretni igazán, ha a legnagyobb mester, az Úr Jézus lába nyomában haladva áldozunk igaz hittel, teljes bizodalommal és őszinte szeretettel a szív oltárán.

És akkor lesz még szebb a haza földje, ha gyermekeinek jámborsága fogja azt ékíteni.

Ima

'Oh mennyei Atyánk, Mindenható Isten, ki kegyelmesen tekintesz a hozzád folyamodókra, kérünk téged a te szent Fiad, az Úr Jézus Krisztusban áldd meg szeretett magyar hazánkat! Szeretett királyunkat és országunk nagyjait! A te kegyelmed, a te irgalmad tartott meg minket annyi csapás, annyi viszontagság között mostanáig. Te nem vontad meg irgalmadat tőlünk, hanem mikor legnagyobb volt a szükség, legközelebb volt a te segedelmed.

Oh Atyánk, mi vétkeztünk sokszor és sokkal ellened, és te megbüntettél minket ilyenkor méltán, de a szülő ha szereti gyermekét: megfenyíti azt.

Tarts továbbra is atyai szerelmedben, nevelj, építs, oltalmaz, ápolj és vigasztalj minket!

Hála és dicséret néked, hogy ezer év után is létezzünk, hála hogy a te evangéliumodnak dicső fénye ragyog közöttünk, és hála, hogy a te utaidat megmutattad itt mindazoknak, akik azon járnak akarnak.

Oh Atyánk, adjad, hogy szeretett honunkban a te országod, a szeretet és igazság országa, a te szent fiadnak országa mindinkább épüljön, és azon édes béke, mely tőled jó, mielőbb áthassa itt az összes szíveket!

Adj, Urunk, együtt éreznünk, együtt szenvednünk, együtt örvendoznünk mindnyájunknak!

Oh terjeszd ki felettünk hatalmas áldó kezeidet, és tegyed népünket ten népedé! Ámen!"

1926-ban *Csojják Attila* a következőket írta augusztus 20-ra a Békehírnökben „István király napja” címmel:

„István, az első magyar király méltó arra, hogy róla a nemzet megemlékezzék évszázadok múlva is. A magyar nemzet történetének nagy eseményei fűződnek az első királynak a nevéhez. Erdemének tudhatjuk be azt is, hogy nemzetét az akkori szokás szerint a keresztyén egyházba kényszerítette. Az utókor nagy elismerése megnyilvánul abban is, hogy az első magyar király emlékére évenként – augusztus 20-án – törvényes ünnepet ül a nemzet.” (Békehírnök, 1926. augusztus 21.)

Az 1938. évi törvény (augusztus 18.) augusztus 20-át „Szent István király emlékezetére nemzeti ünnepnek nyilvánítja.” Részletesen szóltam arról, hogy a református egyházban 1937/38-ban miképpen igyekeztek föloldani az ünnepléssel szembeni évszázadok óta kialakult ellenállást az egyház legjobbjai, köztük Ravasz László és Révész Imre. Komoly téma volt ez annak ellenére, hogy augusztus 20-át már az 1092-es szabadkai zsinat ünnepi rangra emelte – mint azt Szénási Sándor megjegyzi. (Szózat, 1999/4. szám)

A Békehírnök 1938. augusztus 27-i száma „István király emlékezete” főcímmel, „A székesfehérvári törvény” alcímmel közli a törvény szövegét is. Idézem:

„Kilencszáz esztendeje, hogy az Úr magához szólította Magyarország első királyát, Szent Istvánt. A magyar nemzet az elmúlt évszázadok alatt – a viszontagságok és a megpróbáltatások legsúlyosabb idejében is – változatlan, hálás kegyelettel őrizte meg a dicső uralkodó el nem múló emlékezetét. Halálának kilencszá-

zadik évfordulóján a magyar törvényhozás az isteni Gondviselés iránt érzett bensőséges hálával kíván hódolni a magyar királyságot megalapozó, s a magyarságot az európai küldetés útjára vezető nagy magyar fejedelem és apostol halhatatlan szellemének.

Mélységes tisztelettel emlékezik meg a nemzet első királyunknak, a szentnek, az államalkotónak, az uralkodónak és a hadvezérnek máig ható, dicsőséges tetteiről és maradandó történelmi alkotásairól. Ezek a tettek és ezek az alkotások örök időkre hirdetik az ő csodálatos emberi nagyságát, kimagasló uralkodói érényeit és mélységes államférfiúi bölcsességét. Új szellemi és társadalmi formát adott a magyarság életének, de ugyanakkor tisztelte és óvta az ősi értékeket. A krisztusi hit elterjesztésével, a keresztény erkölcsök meghonosításával megnyitotta a keletről jött magyarság előtt a nyugati műveltség kapuit, s államépítő munkájával megvetette a magyar nemzet életének és fejlődésének szilárd alapjait. Azzal, hogy az egyházat hazánkban más államok egyházfőitől függetlenül szervezte meg, biztosította az ország sajátos szellemi és erkölcsi fejlődését, míg azzal, hogy a magyarság belső erőit céltudatosan összefogta, megeremtetta a nemzeti függetlenség hatalmi és erkölcsi előfeltételeit. A királyi tanács, a királyi vármegeye, a királyi törvénytörvények, a királyi udvar felállításával megalkotta a magyar nemzet mai alkotmányos törvényhozási, kormányzati, bírói és közigazgatási berendezkedésének első kereteit, s a magyarság magasabb európai küldetésének tudatát és akaratát.

E nagyszabású uralkodói, államférfiúi, hadvezéri, nemzetépítő, társadalomszervező és apostoli tevékenység olyan örökérvényű és örökértékű történelmi teljesítmény, amely a hódoló és emlékező mai és jövő nemzedék felé egy ezredév távlatából is magasztos fényel sugárzik.

Az országgyűlés, hogy a nemzet hálájának és hódolatának ünnepélyes kifejezést adjon, két házát külön törvényrendelettel Székesfehérvár szabad királyi városába a mai napra összehívta, és ott a nagy király alkotásait továbbépítő dicsőséges Árpád-ház királyi törvénytörvények és országgyűléseinek történelmi színhelyén az ország kormányzójának személyes jelenlétében megtartott ünnepi együttes ülésen a következőképpen rendelkezett:

1. §. Az országgyűlés Szent István király dicső emlékét a magyar nemzet örök hálájának és mélységes hódolatának bizonyságául törvénybe iktatja.

2. §. Az országgyűlés augusztus hó 20. napját Szent István király emlékeztére nemzeti ünnepnek nyilvánítja.

3. §. Ez a törvény kihirdetése napján lép életbe.

Kelt Székesfehérvár városában, 1938. évi augusztus hó 18. napján."

Az amerikai magyar baptisták már a törvénybe iktatás előtt, 1938. augusztus 13-án nagyszabású megemlékezést tartottak. Az ünnepről a Békehírnök a következőképpen közöl előzetest augusztus 13-án:

„A New York-i magyar baptisták bekapcsolódtak az amerikai magyarok István király ünnepségeinek rendezvényeibe. Augusztus 16-án délután 4 órakor (amerikai idő) a föld jelenlegi legnagyobb rádió leadóállomásán, az N.B.C. állomáson tartanak előadást, amelyet közvetítenek Magyarországra. (A magyar rádió augusztus 16-án, este 9 órakor kezd meg a leadást.) Az István király-napi ünnepséggel kapcsolatban az amerikai magyar követ tart ünnepi beszédet és a ma-

gyar baptisták 'Csopják Kornél énekkara' énekel. A közvetítendő énekek a következők: 1. Nyugodjatok ti hős fiak!... Szerzője ismeretlen. 2. A vándor keserve. Szerzője Major Gyula. 3. A tékozló éneke. Szövegét írta dr. Somogyi Imre, zenéjét szerezte Csopják Kornél. 4. Magyar Hiszekegy. Szabados G. – Felhívjuk testvéreink közül azokat, amennyiben érdeklí őket és örvendenek a magyar baptisták ténykedésének, állítsák be rádiójukat úgy, hogy hallhassák az előadásokat.”

És most – a korábban már említett Szatmári cikk egy részletével – érkezünk a '40-es évek középehez!

„Az 1945-ös rendszerváltás még István király nevét is kiszorította a naptárból – és az emberi fejekből –, az 'alkotmány', később pedig az 'új kenyér' ünnepét téve helyébe.

István királyra és a magyar keresztyénségre való figyelésünk időszerűbb, mint bármikor. Elpogányosodott népünket ezáltal is Krisztushoz kell (vissza)vezetnünk.”

A „Békehírnök”-öt, a „Lelki Élet”-et és más írásokat lapozgatva azt látjuk, hogy augusztus 20-a 1945 után kezdetben tabu. Az utolsó szabad Tahí Konferencián (1948. augusztus 18–22.) még dr. Somogyi Imre „Jubileumi ünnepi szózat az ifjúsághoz” címmel tart előadást (vö. Lelki Élet, 1948. júl. 1., 16. old.), azután néma csönd.

Az 1895-ben alapított Békehírnök sorsa is megpecsételődött. 1945-től 1951-ig a „Lelki Élet” c. lap jelenhetett meg helyette, de 1951-ben ezt is betiltotta a diktatúra. Csak 1957-ben indulhatott újra a Békehírnök, rendkívül szegényes kivitelben. A szeptember 1-i volt a 2. szám, amelyben augusztus 20-a kapcsán „Az új kenyér” címmel a felelős szerkesztő és kiadó írt vezércikket. A téma az aratás, a cséplés, az éhség (Kína, India) és természetesen a kenyér lelki vonatkozásai. Azután évről-évre az alkotmány ünnepe volt augusztus 20-a, időnként az alkotmány és az új kenyér ünnepe. Rendszeresen megemlékeztek arról, hogy éppen hány éves az alkotmány (pl. 1973-ban: „Alkotmányunk 24 éves”, Békehírnök, 1973. augusztus 26-i szám, vagy 1974-ben a 25 éves évfordulóról, BH 1974. augusztus 18-i szám). Kivételt képez az 1970-es esztendő, amikor Szent István király születésének 1000. évfordulóját nem lehetett nem megemlíteni. Az augusztus 20-i ünnepi cikk címe 1970-ben: „Alkotmányunk ünnepén – István királyra emlékezünk.” 1976-ban az ünnepi cikk címe: „Kenyer és békesség”, 1977-ben „Alkotmány – új kenyér”, 1978-ban: „Az alkotmány ünnepe”, 1979-ben „Augusztus 20. sokszínűsége”. Néhány jellemző cím a '80-as évekből: „Krisztus az államban és a társadalomban – Augusztus 20. alkotmányunk ünnepe” (BH. 1983. augusztus 21.), „Felelősség népünkért” (BH, 1985. augusztus 18.) „Augusztus 20. az Alkotmány és az új kenyér ünnepe” (BH, 1986. augusztus 17.).

A '90-es években lassan eltűntek a nyilvánvalóan politikai töltésű cikkek, de ezzel egyidőben semmiféle kísérlet nem történt arra nézve, hogy újra megtaláljuk helyünket az immár megváltozott társadalomban. A Békehírnök 1995-ben például egyetlen sort sem szán augusztus 20-ának. Nem csak a millicentenáriumnak és a 150. jubileumi évnek köszönhető, hogy 1996-ban a Békehírnök augusztus 20-ra ünnepi dupla számban jelent meg, s hogy a borító címlapon A/4-es méretben a magyar korona színes fotója látható – műnyomó papíron –, a hátsó borítón színes habán kerámiatárgyak, a borító belső oldalán pedig Jimmy Carter és

felesége a magyar koronával, hanem annak a határozott törekvésnek, amely 1996 áprilisától – elnökké választásomtól – immár nem egyszerűen az én személyes igyekezetem volt, hanem egyházunk szándéka, hogy ti. egyidőben kell megtalálnunk a helyünket a világban, országunkban, a határon túli magyarság körében, a nagy- és kisegyházak között, mert e nélkül elsődleges tevékenységünk, az evangélium hirdetése nem lehet eléggé hatékony. A teljes 32 oldalas kiadvány – amelyet a szerkesztő az én útmutatásom szerint állított össze – ezt a célt szolgálta, mint ahogy az 1996 szeptemberében megjelent „Felebarát” c. 8 oldalas színes hírlevél is, amely a javaslatomra létrehozott Baptista Szeretetszolgálat Alapítvány híreit közli. Ettől kezdve mind a Békehírnök, mind egyéb kiadványaink (Múlt, jelen, jövő; Jubileumi emlékkönyv stb.) rendszeresen foglalkoznak – főleg a nemzeti ünnepek kapcsán, de egyébként is – azokkal a kérdésekkel, amelyek helyzetünk tisztázását célozzák, ebből adódóan elhatárolódásra vagy integrációra, együttműködésre készítetnek.

1996-ban magam szerkesztettem egy kötetet (Jubileumi évkönyv), amely közel 200 oldalon 100 színes képpel igyekszik ugyanezt a célt szolgálni. Természetesen Jimmy Carter és Nelson Fanini meghívása is e szándékkal magyarázható éppúgy, mint az ünnepi rendezvények (Tahi, Zánka stb.), valamint az ünnepi üdvözlések (miniszterelnök, testvéregyházak, külföldi szervezetek stb.) közlése hétilapunkban. Ezért igyekeztem megőrizni vagy felújítani a kapcsolatot fontos bel- és külföldi egyházi szervezetekkel (SBC, IBLA, ABC, BMS, WCC, EBF, BWA, BWAid, BGEA stb.) és teljesen újakat létesíteni (pl. ITM, Coloradó Partnership, BM Menekültügyi Hivatal, Ukrán–Magyar Partnership, Brit–Magyar Partnership, Megállapodás a Magyar Kormánnyal, a Magyar Televízióval stb.).

Ezért hoztuk létre a Magyar Baptisták Világszövetségét. Ezért vásároltunk épületeket missziós célra Kárpátalján, ezért karoltuk föl a délvidék misszióját, ezért igyekeztünk együttműködni a szlovákiai misszióval, ezért rendeztük kapcsolatunkat az erdélyi magyar baptistákkal – és sorolhatnám.

Ezért nem engedtünk sem a befelefordulást szorgalmazóknak, sem a karizmatizmus irányába elhajlóknak. Ezért igyekeztünk őrizni a bibliai rendet. Ezért hirdettük meg minden év március idusára az összmagyar baptista evangélizációkat. Ezért szerveztük meg a Biblia és a misszió évét, és osztottunk ki ingyen több 10.000 Újszövetséget és videofilmeket. Ezért neveztük ki 2000-et a millennium és az evangélizáció évévé, mint ahogy ezért rendeztük egyházunk anyagi helyzetét, ezért adtuk át az új imaházakat, a Bethesda üdülőt, a teológiai akadémiát, az új missziói központot, Tahi új épületének felső két szintjét stb.

Ezért jelentettük meg 1998. március 15-re a Békehírnök színes ünnepi számát számos fontos cikkel, vagy az 1998. augusztus 20-át szintén színesben. A vezércikk címe: Nemzet, haza, egyház. Az ünnepi istentiszteletet Tahiból a Kossuth rádió közvetítette. Az október 25. számban „Az '56-os forradalomra emlékezünk” c. vezércikkben a baptista mártírokról is szólok – először. A Kossuth rádió ünnepi (23-i) műsorában hangzott el.

1999-ben a Békehírnök januári első színes ünnepi dupla száma tudósít egyházunk és a kormány között létrejött megállapodásról. A március 15-i szintén színes szám vezércikkének címe: „Igazi szabadság – ünnepi megemlékezés március 15-én”. Augusztus 20-ra a külső borítón Kossuth és Petőfi társaságában, ősi ana-

baptista kódexet láthat az olvasó. Szó esik számos közéleti témáról és évfordulóról, többek között a világosi fegyverletételről, de legújabb építkezéseinkről is.

Nem volt hiábavaló küzdelem, amit teológiai akadémiánk állami elismeréséért folytattunk. Az akkreditáció megtörtént.

1949-ben a Magyarországi Baptista Egyház Elnöki Tanácsa „Nem vagyunk szekta!” címmel publikált egy tiltakozást a teljes vezetőség (egyház és missziókerületi elnökök) aláírásával. Ma nem kell tiltakoznunk. Egyre inkább elismert közösségünk. Ahhoz azonban, hogy ez így maradjon, kevés a kegyeskedés – még inkább az álkegyeskedés. Hitből fakadó cselekedetekre, bölcs építésre, határozott, biblikus vezetésre van szükség – a tudomány és a vezetés nélküli nép ugyanis elvész, legyen bármilyen dicső múltja.

István király intelmei

*István király ünnepnapján
harangzúgás támad,
szertezengve sok intelmét,
mit mondott, fiának:*

*„Semmi más nem emelhet fel,
csakis a szelídség,
s nem taszíthat semmi más le,
mint gőg és gyűlölség.*

*Ha istentelen vagy és a
kegyetlenség szennyező,
nem vagy méltó önmagadhoz,
s királyi nevedhez.*

*Légy türelmes, így lelkedet
hatalmadban tartod,
különben nem lehetsz király,
csak egy gyűlölt zsarnok.*

*Valahányszor az Úr Isten
templomába lépel,
mint Salamon, kérjed éppúgy,
áldjon bölcsességgel.*

*Tétlenséget, tunyaságot
elkergezz tőled,
ékesítsék életedet
jótettek, erények!
Szerelmetes fiám, az én
szívem ékessége,
kérlek és megparancsolom,
ezt jól védd eszedbe:*

*Szeress mindenkit, aki csak
közeledbe téved,
légy irgalmas, könyörülő,
minden jövevényhez.*

*Ne csak az atyafiságot,
rokonokat szánjad,
de légy kegyes mindenkihez,
aki hozzád fájrad.*

*Főemberek, s nép fiai,
szomszédok ha kérnek,
szeretetteljes és igaz
legyen az ítélet.*

*Csak így élve lehetsz méltó
királyi nevedre!”
...Legyünk mi is fogékonyak
ilyen intelmekre.
(1989)*

Kárász Izabella 1993-ban megjelent kötetében (Eltűnik a nyár) közöl egy verset Szent István Imre herceghez intézett intelmei alapján. Befejezésül ezt idézem.

Az 1000 éve megkoronázott szent életű király intelmeire ma is érdemes figyelni, hisz azok egybecsengnek a mi Urunk Jézus szavaival.

Dr. Almási Mihály
2000. augusztus 20-án,
Szent István napján

Jegyzetek:

1. Dr. Révész Imre előadása az Országos Református Lelkészegyesület székesfehérvári konferenciáján, 1937. augusztus 27-én. A teljes szöveg megjelent a Kálvin Könyvtár 23. számában (Bp. 1937.) a 18–40. oldalon.

2. Malleus XV. Dilemmatum... authore Gratiano Rechabaeo, Theopoli, Per Obedadamum Nicaeum 1704. B7 –C2 D8 , I5 – I6 levelek. Már a kortársak tudták, hogy a mű szerzője K. Cs. J., a nyomtatási helye pedig Debrecen. Azt maga a szerző elmondja, hogy a nyomtatás költségeit istenfélő helybeli kalmárok adták össze.

3. Historia Ecclesiae Reformatae in Hungaria et Transylvania, Utrecht 1728. 24. skk.

4. Révész Imre (idb.): Az úgynevezett Szent István király ünnepének megülése a magyar reformátusok által. Magyar Prot. Egyházi és Iskolai Figyelmező 1878. (IX.), 167. 1.

5. Károli Gáspár levele a szent konfraternitáshoz. Casparus Caroli álnév alatt Budapesti Hírlap 1891., 227. sz. Újra közölve Összegyűjtött Irodalmi dolgozatai II. kötetében Bp. 1917. 62. skk. Megírására az 1891: XIII. törvénycikk 1. §-a (Szent István napjának, „mint nemzeti ünnepnek” ipari kötelező munkaszünetté nyilvánítása) s az amiatt protestáns részről megnyilvánult nyugtalanság adott alkalmat.

6. L. A dunamelléki ev. ref. egyházkerület 1900. október 20-dik és következő napjain Budapesten tartott rendes közgyűlésének Jegyzőkönyve Bp. 1900. (50. pont a 168. lapon). – Nagyon érdekes, hogy e határozat a dunántúli református püspök átiratára jött létre; ő ugyanis (Antal Gábor) az evangélikus testvérekkel történt megállapodás után a kerület egyházait körlevélben hívta fel a nevezett évforduló megünneplésére, s felkérte a dunamelléki egyházkerületet is hasonló intézkedés tételére. – A többi egyházkerületek jegyzőkönyveinek tanúbizonysága szerint az ő közgyűléseik ez ügygel egyáltalán nem foglalkoztak, hasonló intézkedést nem tettek; sőt közgyűlésileg maga a dunántúli kerület sem foglalkozott az ügygel, még a püspöki jelentésekben sincs róla szó!

7. Budapest, 1901. 20–21. l.

8. Ebben az összeállításban a következő, modern görögkeleti teológustól származó mű nyomán haladtam: Zankov, Stefan: Das orthodoxe Christentum des Ostens. Sein Wesen und seine gegenwärtige Gestalt. Gastvorträge, gehalten an der Berliner Universität. Berlin, 1928.

9. Galla Ferenc: A clunyi reform hatása Magyarországon. (A Szent István Akadémia történelmi ... osztályának felolvasásai 2. köt. 4.) Bp. 1931. – Vö. vele tanulságos bírálatát Deér Józseftől (Századok 1939. 437. skk.). – Meggyőződésem szerint azonban a clunyi reformmal eddig foglalkozott hazai és külföldi, régebbi s újabb szerzők (Sackur, Brackmann stb.) nem emelik ki elég nyomatékosan, sőt némely esetben kissé mintha szántszándékkal állítanák háttérbe az eszkatologikus gondolat, a chiliastikus izgalom óriási jelentőségét a mozgalomra nézve.

10. „In necessariis unitas, in non necessariis libertas, in utrisque caritas.” Oorsprong, beteekenis en verbreiding der zinspreuk door Prof. A. Eekhof, Leiden 1931. (A címben jelzett az eredeti alak, az általunk idézett a ma gyakrabban előforduló). A jelszó – amint Krüger Gusztáv már 1922-ben kimutatta (lásd a Theologische Blätter és Christliche Welt ill. évfolyamait!) – legelőször Repertus-Meldenius, igazi néven Meiderlin Péter augsburgi Szent-Anna kollégiumi ephorusnak (1582–1621) „paraenesis Votiva Pro Pace Ecclesiae Ad Theologos Augustanae Confessionis” c. 1626-ban megjelent könyvében fordul elő. Meiderlin hűséges, de irénikus hajlamú Luther-követő volt.

11. Vö. Almási Mihály: „És továbbment az ő útján örömmel” Bp. 1976., 44–45. old., valamint Chobot Ferenc: Jézus Krisztus egyházának története, II. k. 34. old., Bp. 1907.

A Szent Korona hazatérése és a magyar baptisták

Glant Tibor 1997-ben publikálta „A Szent Korona amerikai kalandja 1945–1978” c. könyvét (Kossuth Egyetemi Kiadó). A fiatal adjunktus a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Észak-amerikai Tanszékén dolgozik, amerikai történelmet és amerikai–magyar kapcsolatokat tanít.

A szerző *Esztergályos Ferenc* volt washingtoni magyar nagykövetet kérte föl lektornak. Esztergályos írta az előszót is a kiváló munkához. Glant a bevezetésben leírja, hogy a könyv aktualitása a korona hazaérkezésének 20. évfordulója. A 20. évforduló washingtoni és atlantai ünnepi alkalmain magam is jelen voltam. Elég sokat dolgoztam azért, hogy Jimmy Carter 1998-ban személyesen vegye át a Szent Korona hiteles mását, 1977-ben pedig azért, hogy hazakerüljön a korona.

A következőkben tehát azt vizsgálom, hogy milyen kapcsolatba kerültek a baptisták – magyarok és amerikaiak – a Szent Koronával, s csak a legszükségesebb mértékben idézek történelmi adatokat.

Dr. Haraszti Sándor 1956-ban hagyta el az országot családjával együtt. Gyermekekortól kezdve Afrikába készült orvosmisszionáriusnak. Egy időben úgy tűnt, hogy *Albert Schweitzer* utóda lesz Lambarene-ben. Schweitzer 1958 márciusában hívta meg Harasztit egy 5 oldalas sajtó kézzel írt, franciául kezdett és németül befejezett levelében...

Isten azonban nem ezt a mindig vágyott szolgálatot bízta rá, hanem azt, hogy segítse megnyitni a kaput a vasfüggönyön a világhírű evangélista, *Billy Graham* előtt Kelet-Európába.

Billy Graham magyarországi hivatalos meghívásán Haraszti 5 évig dolgozott, 1972–1977-ig. Akik tapasztalatból ismerik a 70-es éveket, el tudják képzelni, hogy miért volt szükség ilyen hosszú időre.

Én mint a baptista egyház megbízott országos titkára 1973-tól, mint a Szabadegyházak Tanácsa és a baptista egyház külügyi és sajtótitkára, valamint a Baptista Levéltár vezetője 1975-től kapcsolódtam be az előkészítő munkába. Ezekben az években a baptista egyház elnöke *Laczkovszki János* volt, aki nyelvismerete (korábban orosz fogságban volt) és jó keleti kapcsolatai révén megteremtette a lehetőséget annak, hogy Billy Graham 1977-ben hivatalos meghívót kapjon Magyarországról. A meghívó teljes szövegét címlapon közli a *Békehírnök* 1977. augusztus 28-i száma, mint ahogy ugyanitt olvasható Billy Graham válasza is. A meghívót – mint akkoriban minden fontos iratot – *Palotay Sándor*, a Szabadegyházak Tanácsa elnöke írta alá. A meghívó dátuma 1977. augusztus 11.

Laczkovszki Jánost és Palotay Sándort Dr. Haraszti Sándor 1972 júliusában mutatta be Billy Grahamnek Cleveland Ohióban egy evangélizációs összejevetelen. Palotay ekkor – miután Graham jelezte, hogy szívesen ellátogatna Magyarországra – meghívta az evangélizátort. Arra nem gondolt, hogy ez olyannyira „hír”, hogy a mintegy 40.000 fős hallgatóságnak a pódiumról fogják bejelenteni a sajtó nyilvánossága előtt. Palotaynak – mint bevallotta – erre a meghívásra nem volt

fölhatalmazása. Fölhatalmazásra pedig még neki is szüksége volt, és nem csak a magyar hatóságoktól (ÁEH, Kormány, pártközpont) meg az egyházaktól, hanem a szomszédos szocialista országok vezetőitől, legfőképpen pedig természetesen Moszkvától. Ezekre az egyeztetésekre éppen 5 év kellett.

Itt jegyzem meg, hogy közvetlenül a látogatást megelőzőleg Laczkovszki János, Dr. Nagy József és Palotay Sándor hosszabb nyugati körutat tett. Amerikában találkoztak a Baptista Világszövetség vezetőségével, id. Dr. Martin Luther Kinggel, akit magyarországi látogatásra hívtak meg, az Adventista Világszövetség vezetőivel, valamint július 21-én Párizsban Billy Grahammel, Haraszti Sándorral és munkatársaival. Ekkor körvonalazódtak konkrétan a látogatás részletei.

Mint említettem, a meghívólevél dátuma 1977. augusztus 11. Haraszti Sándor vitte a levelet Atlantába, és másnap, augusztus 12-én már átadta Billy Grahamnek.

Magyarországon ekkor már működött a Billy Graham látogatását szervező bizottság, amelynek vezetője Dr. Nagy József volt, helyettes (operatív) vezetője pedig én. A korona-ügy a színpalak mögött első perctől téma volt, azonban konkrétá és nyilvánvalóvá a látogatás során lett. Hadd idézzek itt néhány sort Haraszti Sándortól.

„Augusztus 14-én vasárnap *W. H. Smythtel* együtt mentünk Montreatba. Graham lakásán megbeszéltük a meghívóra adandó választ, majd a magyarországi programot, az állam és az egyház viszonyát, az ÁEH szerepét.

Egy alkalommal Graham megkérdezte, hogy miért hívták őt meg Magyarországra. Nem a két szép kék szemedért! – válaszoltam. A magyar kommunista kormányt nem az evangélium érdekli, hanem a korona hazahozatala és a legnagyobb kereskedelmi kedvezmény megadása. Ezért még az evangéliumot is elviselik. Odaadtam Grahamnek a Szent István koronája c. könyvet, és elmondtam neki, hogy a II. világháború végén a magyar koronát nyugatra menekítették, és amerikai katonák őrzetébe adták a Fort Knox-i erődbe, ahol az USA aranyfedezetével együtt őrzik, és eddig egyetlen amerikai kormány sem szánta rá magát a korona visszaadására. Azzal érveltek, hogy a korona visszaadása legitimizálná a Kádár-kormányt. Továbbá, hogy a szovjetek el fogják lopni a koronát és a koronaékszereket. A szenátusban sorozatos kihallgatások folytak a korona ügyében.

Minden magyar egyesület és egyház kifejtette véleményét. Sokan voltak a visszaadás ellen. Én javasoltam Grahamnek, hogy támogassa a korona Magyarországra való visszajuttatását. Javaslatomat elfogadta, bár előtte soha nem hallott sem a koronáról, sem a legnagyobb kereskedelmi kedvezményről. Elmagyaráztam neki, hogy a legtöbb nyugati állam kereskedelmi kapcsolatai az Egyesült Államokkal az egyenlőség elve alapján működnek. Amerika olyan behozatali vámot érvényesít, mint amilyen vámot a szóban forgó nyugati ország Amerikának felszámít. Nem így működik ez a szocialista államokban. Ezek az országok csak akkor kapják meg a legnagyobb vámkedvezményt, ha megfelelnek az ún. Jackson–Vanik féle módosításnak. Ez azt jelenti, hogy Amerika a kommunista országokkal folytatott kereskedelmi kapcsolatainak fejlesztését összekapcsolta ezen országoknak az emberi jogok és a kivándorlás terén folytatott politikájával.

Az augusztus 14-ét követő hetet Billy Grahammel töltöttem. Ő ezalatt befolyásos szenátorokat, médiakomentátorokat, kormányzókat, politikusokat hívott meg és beszélgetett velük közelgő magyarországi látogatásáról.

Egyik nap Jimmy Carter, az Egyesült Államok akkori elnöke hívta fel Grahamet. Az elnök kifejezte jókívánságait a magyarországi ígahirdetés kapcsán. Tudni kell, hogy Carter elnök maga is hívő baptista. Szülőfalujában, a Georgia állambeli Plains-ben vasárnapi iskolai tanító volt. Az elnök megkérte és meghatalmazta Grahamet, hogy áldáskívánásait adja át Magyarországnak népének, üdvözlétét pedig a magyar kormányknak. (Szó volt róla, hogy Billy Grahamet esetleg fogadja Kádár János.)

Amikor a magyar kormány került szóba, Graham megemlítette az elnöknek a magyar koronát, és a legnagyobb kereskedelmi kedvezményt. Az elnök azt felelte, hogy az ügy asztalán fekszik, melyben hamarosan döntést hoz, és mindkét kérést jóindulattal fogja kezelni.

Billy Graham a beszélgetésből bátorságot és erőt merítve, az elnök megbízásával, üzenetével indult Magyarországra. Tolmácsként mindenhova elkísértem Grahamet, és ígahirdetése után átadtam Carter elnök üdvözlétét, amit a hallgatóság nagy örömmel fogadott. De gondban voltunk, hogy adjuk át a kormányknak szóló üzenetet, mert kiderült, Kádár János nem fogad egyházi személyeket.

Miklós Imrével (az ÁEH akkori elnökével) a Billy Graham látogatás elején találkoztunk. Értesítettem őt, hogy Graham elnöki üzenetet hoz a magyar kormányknak. A sorra kerülő találkozón Billy Graham elmondta Miklós Imrének, hogy a magyar korona és a vámkedvezmény ügye Carter elnök asztalán van, és az elnök a kérdést jóindulatúan fogja kezelni, melyben hamarosan döntést is hoz. Miklós Imre azt felelte, hogy minderről tájékoztatja a kormányt. (Jubileumi évkönyv, Bp. 1996. szerk.: Dr. Almási Mihály)

És most kíséreljük meg figyelembe venni a szélesebb összefüggéseket! A korona-ügy elsőrenden politikai kérdés, a Kádár-kormány azonban pontosan tudta, hogy rendkívül fontos szerepe van e témakörben az egyháznak, természetesen elsősorban a Vatikánnak. A politikai egyeztetés mellett folyamatos volt az egyházi egyeztetés is a színpalak mögött. Ebbe a sorba tartozik Kádár 1977. június 9-i római látogatása, amikor is személyesen fogadta őt VI. Pál pápa. A vatikáni iratok a mai napig zároltak. Mindenesetre – ahogy Glant utal rá (im. 79. old.) – „el-ejtett megjegyzésekből arra lehet következtetni, hogy amerikai részről ismét megpróbálták bevonni a Vatikánt a Szent Korona visszaszolgáltatásának rendezésébe (Walter Mondale amerikai alelnök is ekkor járt a Vatikánban), de VI. Pál pápa 1946 és 1972 után harmadszor is elzárkózott ez elől. (A State Department, az amerikai külügyminisztérium, egyébként 1951-ben is foglalkozott a kérdéssel.)

Glant Tibort idézem: „Magyarország belső liberalizáltságát leginkább a vallási kérdések előtérbe helyezésével lehetett demonstrálni, hiszen a vallásosságot toleráló kommunista rendszer alapvetően ateista voltához kétség sem férhetett. Ehhez jó alapot szolgáltatott az is, hogy Mindszenty halálát követően, 1976-ban a pápa Lékay László személyében ismét esztergomi érseket nevezett ki... Lékay személyéhez az amerikaiak nagy reményeket fűztek – végül is ő volt Mindszenty utóda, s így – túlzott optimizmussal – arra számíthattak, hogy az ő állásfoglalását a korona ügyében a jobboldali emigráció is elfogadja majd. Ezért 1977 tava-

szán amerikai diplomaták többször is azt kérték, hogy magyar részről a vezető egyházi méltóságok nyilvánosan interveniáljanak amerikai kollégáiknál a regáliák visszaszolgáltatása érdekében. Ez elől a magyar fél elzárkózott, attól félve, hogy így a visszaszolgáltatás egyházi vonalon zajlik majd le.” (Im. 79–80. old.)

Magyarországon is folyamatos volt az egyeztetés az egyházi vezetőkkel. A Billy Graham Társaság alelnöke, dr. Walter Smith, és Billy Graham főtanácsadója, dr. Haraszi Sándor rendszeresen tárgyalt a fenti témakörben is.

1977-ben magam mint a Billy Graham programját előkészítő bizottság főtitkár-helyettese egy dr. Lékay László bíboros, esztergomi érsek úrhoz történő utazás során az autóban tárgyaltam a Billy Graham Társaság alelnökével és főtanácsosával a korona-ügyről, adatokat szolgáltatva nekik a koronával kapcsolatosan, s kérve segítségüket. Billy Graham magáévá tette e témát, amint arról elutazása előtt a repülőtéri sajtókonferencián nyilatkozott is. Erre természetesen még visszatérek.

Lékay bíboros ebben a kérdésben sem került szembe a Vatikánnal.

„1977 talán legnagyobb vallási töltetű szenzációja – folytatja Glant – Billy Graham evangélikus lelkész magyarországi látogatása. (Természetesen Billy Graham baptista, mint ahogy Jimmy Carter is. Glant Tibor újabb könyvében korigálja itteni tévedését. – a szerk. –)

Graham-ról tudni kell, hogy szabad bejárása volt a Fehér Házba, s ő és Carter jó barátok és egyazon felekezet tagjai voltak. Billy Graham magyarországi látogatását a Georgia államban élő Haraszi Sándor orvos és hittérítő kezdeményezte és szervezte meg. A szeptember 3-a és 11-e között lezajlott látogatásról a Washington Post részletesen beszámolt: 4-én egy minden előzetes bejelentés nélküli Graham által tartott istentiszteleten több ezer hívő jelent meg, szeptember 9-én pedig a kálvinista Rómában, Debrecenben is prédikálhatott az amerikai tiszteletes. A Post sietett rámutatni arra, hogy ez az első alkalom, hogy az 'istentagadó kommunizmus'-t gyakran támadó Graham szocialista országban prédikálhatott. A lelkész magyarországi látogatása során találkozott számos vezető magyar politikussal, így az ország kulturális ügyeit irányító *Aczél Györggyel* is, hazatérése után pedig a sajtó nyilvánossága előtt bejelentette, hogy nem fog többet a politikáról prédikálni, mert az egyház, a vallásosság még a kommunista elnyomást is legyőzi. Graham magyarországi látogatása óriási propagandaértékkel bírt, hiszen azt az üzenetet közvetítette az amerikai közvélemény és a Fehér Ház felé is, hogy Magyarországon vallásszabadság van...” (Glant, im. 80.)

Eddig az idézet. Egyébként Graham Magyarországon minden nagy egyház ill. felekezet vezetőivel találkozott, beleértve a Zsidó Hitközséget is.

Néhány mondat erejéig ugorjunk vissza az időben 1977. júliusáig. Ekkor látogatott Magyarországra *Tom Gerth*. Idézem Glant Tibort: „Tom Gerth, a State Department magyar referense, aki a hivatalos amerikai 'koronaőr' volt: 1975-ben történt hivatalba lépését követően ugyanis nála voltak a koronálada kulcsai, s az ő feladata volt a Fort Knox-ban elhelyezett kincsek rendszeres ellenőrzése is. Gerth magyarországi útja során természetesen a regáliák sorsáról és az MFN-ről (legnagyobb kereskedelmi kedvezmény) tárgyalt a külüggyel. A regáliákkal kapcsolatban közölte, hogy azokat 'az amerikai nép adja vissza a magyar népnek', s hogy Carter látogatásáról szó sincs. Ez egyértelműen jelezte, hogy legmagasabb szintű találkozót amerikai részről továbbra sem terveztek.” (Im. 81–82.)

Húsz évvel később a korona hazaadásának évfordulóját előkészítő tárgyalásoknál ugyanez látszott. *Bánlaci György* washingtoni magyar nagykövet kapcsolatot sem tudott teremteni Carter elnökkel. Erről a későbbiekben még részletesen szólok.

Nem tartozik szorosan a témánkhoz, de megemlítem, hogy Billy Graham látogatása igen kockázatos volt egy kommunista kormány szemszögéből. Graham harcos kommunizmusellenes kijelentéseit pontosan ismerték, és félték attól, hogy visszaél helyzetével, a nyilvánosság adta lehetőséggel Magyarországon. Résztvevője voltam annak a több órás igen feszült légkörű tárgyalásnak – egy nappal Magyarországra érkezése előtt –, amelyen az volt a tét, hogy a Bécsben várakozó evangélista egyáltalán beutazhat-e Magyarországra?! Most – ahogy végiggondolom, kik voltunk jelen akkor az Aradi utcai színház tanácsstermében, döbbenet állapítom meg, hogy rajtam kívül már senki sem él.

Graham látogatása nem egészen a tervek szerint alakult. Az én feladatom volt – többek között – a bel- és külügyminisztérium illetékeseivel tárgyalni, biztosítani a rendőrmotoros fölvezetést, értesíteni a programról a Magyarországra akkreditált nagyköveteket, parkolási engedélyeket kiadni, utakat, útvonalakat biztosítani stb. Egy példát említek. A meghívólevélben a látogatás első programpontja: „A baptista egyház ifjúsági nyári üdültetésének záró istentisztelete.” Ebből egy több mint 30.000 résztvevős hatalmas konferencia lett Tahiban szeptember 4-én. Akik ott voltak, soha nem fogják elfelejteni! Magam az amerikai nagykövettel érkeztem. „Teszteltem” a forgalomirányító rendőröket, és nem vettem elő az általam kiadott behajtási engedélyt. Hiába mondtam, hogy az amerikai nagykövetség vezetőivel jövök, amíg elő nem került a kis igazolvány, nem mehettünk tovább. Úgy szerveztem, hogy a HÉV Budapestről Szentendrőig öt percnként indult ebben az időben. Szentendrőről a buszok 2-3 percnként. Folyamatosan járt a komp Vácnál, és hozta a szlovákiai magyarokat. A létszámot azért tudom biztonsággal becsülni, mert a rendkívüli alkalom végén fölvettem az autómba az egész eseményt biztosító rendőrpáncsnokot. A Duna-parton hatalmas parkolókat alakítottunk ki. A rendőrtiszt is teljesen a soha nem látott esemény hatása alatt volt – természetesen semmiféle rendbontásra nem került sor –. Amikor megkérdeztem: „Hány kocsit van a lenti parkolóban?”, katonásan így válaszolt: „Jelentem hatezer!” (Talán azt hitte nagy zavarában, hogy a főnökével beszél!?) Nos 6000 autó magában 30.000 embert jelent! – És akkor nem számoltunk azokkal, akik nem autóval érkeztek... Ezt az adatot közli Billy Graham és Haraszti Sándor is különféle kiadványokban, mivel – természetesen – elmondtam nekik a történetet.

Szeptember 9-én a Grand Hotelben Billy Graham sajtótájékoztatót tartott. (A teljes anyagot közli a Békehírnök október 9-i száma.) Bevezetőben öt pontban foglalta össze látogatásának célját. Ezek között az első: az evangélizáció, a második: vezető egyházi személyiségekkel való találkozás, a harmadik – idézem: „azért is jöttem, hogy megfigyeljem, hogyan él az egyház egy szocialista társadalomban...” Az újságírói kérdések természetesen leginkább ezt a témát feszegették. Két rövid és jelentéktelen kérdés után a harmadik így hangzott:

„A kérdésem így szólna, Graham úr: Ugyebár Ön ismeri a magyar Szent Korona problémáját. Amint jól tudja, ez a magyar korona 1000 esztendővel ezelőtt he-

lyezettett az első magyar király fejére, és azután a második világháború végén az amerikai hadsereg kezébe került, és jelenleg az amerikai kormány őrizetében van. A korona mind a mai napig nem jutott vissza Magyarországra. Ön jól tudja, hogy a korona nagy nemzeti kincs; tud-e Ön arról valamit, hogy milyen tervek vannak a koronával kapcsolatban?” A kérdező: *András Tímár*, a Reuters Hírügynökség munkatársa volt.

Graham válasza a következőképpen hangzott: „Természetesen a problémát ismerem. Az amerikai kormány Fort Knox-ban tartja a magyar koronát... A problémát ismerem, és itt ebben az országban is néhány barátommal beszélgettem erről, és úgy vélem, hogy még Amerikában is beszélgetni fogok. De szeretném világossá tenni: sem egyházi vezetők, sem állami hivatalok, sem itteni barátaim nem kértek arra, hogy ebben az ügyben bármit is tegyek. Ha a jövőben bármilyen nyilatkozatot teszek ilyen dolgokról, az az én gondolatomat fogja tükrözni.”

Mint látjuk, Graham rendkívül óvatosan nyilatkozik. Ne feledjük: Budapes-
ten van!

Tímár így folytatta: „Van Önnek saját elgondolása a koronáról?”

Graham: „Kezd kialakulni bennem. De ezt most nem fogom kinyilatkoztatni...”

Most pedig figyeljünk egy kissé alaposabban a dátumokra!

– Jimmy Carter augusztus közepén (14-ét követő héten) hívta föl Billy Grahamet. Ekkor beszéltek a koronáról és a legnagyobb kereskedelmi kedvezményről is. (Korábban Graham csak az elnök munkatársaival egyezettette a kérdést.)

– Billy Graham szeptember 9-én a fentiek szerint nyilatkozik a margitszigeti sajtótájékoztatón a koronáról.

– Billy Graham szeptember 11-én visszaérkezik Amerikába.

– A korona hazaadásának jóváhagyását Carter elnök a szeptember 13-án kelt 21. számú direktívával hagyta jóvá.

Maga Billy Graham önéletrajzi művében (Just as I am, San Francisco, Zondervan 1997) a következőképpen emlékezik az eseményekre:

„*Magyarország*: Az 1972-es júliusi, Cleveland-i (Ohio) evangélicációs utam során találkoztam Dr. Haraszi Sándor magyarországi születésű sebésszel, aki Atlantában (Georgia) gyakornokoskodott. Az orvosi diplomáján kívül teológiai képesítéssel is rendelkezett, valamint nyelvészetből doktorált. Ragyogó eszű, szláv kulturális háttérrel is rendelkező ember volt. Egyszer említette nekem, hogy mire betöltötte 21. életévét, kívülről tudta az Újszövetséget. Fotó-memóriája volt, mégis ő készítette a legerjedelmesebb jegyzeteket, amiket valaha is láttam.

1956-ban, sok évvel találkozásunk előtt, magyarrá fordította 'Békesség Isten-
nel' c. könyvemet. Kevés idővel ezután az Egyesült Államokba emigrált. 1972-ben egy magyarországi küldöttséggel jött utánam a Cleveland-i evangélicációra. Megszállott volt – amit ő Istentől kapott tehernek érzett –, mégpedig azért, mert azt akarta, hogy Kelet-Európában prédikáljak, Moszkvát is beleértve.” (475–476. old.) (Természetesen Harasztinak semmiféle „szláv kulturális háttere” nincs. Magyarosítás előtti neve Ritter! Viszont jól ismerte a keleti blokkot, és saját tapasztalatai voltak a kommunizmus módszereit és taktikáját illetően! – A. M. –)

A Jimmy Carterről szóló fejezetben pedig ezt olvashatjuk:

„A másik ügy az 1977-es magyarországi látogatásunk volt. Példa nélkül álló volt egy kommunista kormány részéről, hogy egy nyugati evangélistát engedjen

prédikálni; és megértettem, hogy látogatásunk nyitást jelenthet a Magyarország és az Egyesült Államok közti kapcsolatok javulása terén. Ahogy az út kitűzött időpontja közeledett, felvettem a kapcsolatot Carter elnökkel, hogy informáljam őt az utazásról. Nemcsak érdeklődéséről biztosított, hanem imatámogatásáról is. Arra kért, hogy adjam át üdvözlét az embereknek, akikkel találkozni fogok, különösen keresztyén testvéreinek, amit később meg is tettem.

Mialatt az utazásra készülődtünk, megtudtuk, hogy Magyarország legnagyobb nemzeti szimbólumát – Szent István, az 1000-ben trónra lépett első magyar király ősi koronáját – a Második Világháború óta az Egyesült Államokban, Fort Knox-ban őrzik. A magyar–amerikai kapcsolatok fájó pontját jelentette az a tény, hogy Amerika birtokában van nemzeti büszkeségük emblémája.

Philip Kaiser, Amerika magyarországi nagykövete szerint a két ország közti kapcsolat javulásának legfőbb feltétele a korona visszaadása lett volna. Az ő tanácsát kértem Szent István koronájának visszajuttatása ügyében; azt mondta, támogat bennünket, bármit is teszünk ennek érdekében.

Úgy tudtam, hogy a Carter-adminisztráció már gondolkodott a korona-ügyön. Sok magyar–amerikai, tartva Magyarországot kommunista kormányától, érthetően ellenezte visszavételét. Be kell ismerni, összetett kérdéssről volt szó: a korona visszaadásával az Egyesült Államok meg nem érdemelt törvényességét ismerte volna el egy olyan kormánynak, amelyet nem támogatott. Ez dilemmát jelentett az elnöknek mind politikai, mind diplomáciai téren.

Amikor magyarországi utamról visszatértem Washingtonba, bejelentkeztem Carter elnöknel. Egy, az utolsó percben felbukkanó fontos elfoglaltság miatt nem tudott jelen lenni a megbeszélésen. Ezért az alelnökkel, Walter Mondale-lel találkoztam, aki rendkívül udvariasan és együttérzően fogadta javaslatomat a korona visszajuttatására – mivel ez a gesztus Magyarországot közelebb hozhatta volna a Nyugathoz. Ezen a beszélgetésen egy másik kérdést is felhoztam, mégpedig Magyarország kereskedelmi státuszának megváltoztatását. Amikor visszatérem után interjú készítettek velem a 'Jó reggelt, Ameriká'-ban, egyértelműen kijelenttem, hogy szerintem a Magyarországgal szembeni kereskedelmi korlátozásainkon enyhíteni kellene. Úgy éreztem, ez nagyobb szabadságot jelentene ott. Mindezek ellenére nyomatékosítottam Mondale úrnak, nem akarom, hogy a Fehér Ház azt gondolja, politizálok, és tanácsokat akarok adni az adminisztrációnak; ők sokkal inkább átlátták a helyzetet, mint én.

Szent István koronájának ügye még az én felszólalásom előtt az Egyesült Államok kormánya elé került néhány prominens amerikai jóvoltából. Azt, hogy visszajuttatásának támogatását részemről jelentőségteljesnek látta-e Carter vagy Mondale úr, nem tudom. Azt tudom, hogy később a magyarországi vezetők elismerésüket fejezték ki nekem ezért.

A korona hamarosan visszakerült Budapestre, ahol a Nemzeti Múzeumban állították ki; nem sokkal ezután kormányunk kezdeményezte a 'legnagyobb kereskedelmi kedvezmény' megadását Magyarországnak. Lehetséges, hogy ezek a lépések nyitottak ajtót az országaink közötti jobb kapcsolatoknak, majd végül a magyarországi változásoknak." – Eddig a Graham idézet (im. 495–496. old.) Ahogy Glant megjegyzi: „1977 talán legnagyobb vallási töltésű szenzációja Billy Graham magyarországi látogatása...” (Vö. korábbi idézet) Azt is, hogy az

egyházi emberek véleménye óriási jelentőségű volt, és azt is, hogy „Graham magyarországi látogatása óriási propaganda értékkel bírt” mind a közvélemény, mind a Fehér Ház felé.

Haraszi Sándor gyűjteményes kötetében (Nem voltam engedetlen, Sunshine Publishing House, Szigetszentmiklós, 1997) korábban nem publikált részletekkel egészíti ki a témát az „Egy próféta, akinek van tisztessége” c. tanulmányban. Az idézett részlet *dr. William Martin* Billy Grahamról szóló könyvéből való (William Morrow and Co., Inc., New York, NY 1991).

„De én nem fogadom el (ti. a meghívást!), ha bármiféle föltételeket szabnak’ – mondta Graham, enyhén protestálva.

‘A magyar kormány sem hívná meg önt, ha ön föltételeket szabna – válaszolt Haraszi. – Ez a meghívás mindkét részről hitben történt, miután a magyar kormány jól tudja, hogy én elég közel vagyok önhöz, és hogy ennél fogva ön el fogja fogadni az én tanácsomat. Ugyanakkor ön is tudja, hogy én elég közel vagyok a magyar kormányhoz, úgyhogy ők is elfogadják az én tanácsomat. A magyar kormány nem kért meg engem arra, hogy ezt a szerepet vállaljam, én azonban megmondtam nekik, hogy ezeket a problémákat az ön figyelmébe fogom ajánlani. A kormányképviselők nagyon örültek, mikor ezt hallották. Ennél fogva magamra vállaltam azt, hogy megkérem önt, legyen szíves fölhasználni jó kapcsolatait, és hasson oda, hogy Magyarország visszakapja a koronát és megkapja a legnagyobb vámkedvezményt.’

Graham szikrát hányt: ‘De Alex...’ De Alexet nem lehetett lebeszélni. Ő tudta kapcsolatai révén, hogy Carter elnöknek már az asztalán volt mindkét ügy, és hogy az elnöknek jogában állt intézkedni további törvényhozás nélkül, ha úgy érezte, hogy a Magyarországnak juttatott engedmények nem fognak problémát okozni Amerikában. Haraszi azt is tudta, hogy Kádár János kész volt enyhíteni a kormány álláspontján a vallás iránt. Már vagy egy éve az ő kormánya nyilvános engedményeket tett, amelyeket a katolikusok szívesen fogadtak, és az utóbbi időben helyreállította a kapcsolatot a Vatikánnal. Kádár jól tudta, hogy Jimmy Carter baptista volt, és valószínűnek tartotta azt, hogy egy Graham iránt mutatott jóindulatú gesztus kedvező fogadtatásra találna a Fehér Házban. Azt is tudta Haraszi, hogy Carter az emberi jogoknak buzgó szószólója volt, és hogy a kelet-európai blokknak a zsidók kivándorlását megszorító intézkedései egyik kulcsakadálya volt a két ország közötti kapcsolatok javulásának. Kádárnak egy kényes dilemmával kellett szembenéznie ebben az ügyben: Ha Magyarország kérné a legnagyobb vámkedvezmény elvét, Washington azt követelné, hogy a magyarok engedjék meg a zsidók szabad kivándorlását. Ennek a követelménynek a Szovjetunió nem tett eleget. Amennyiben Magyarország nyíltan beleegyezne ennek a követelésnek a teljesítésébe, ez sértené a Szovjetuniót, ezt viszont Magyarország nem óhajtotta tenni. Azonban, ha az Egyesült Államok följajánlaná a legnagyobb vámkedvezményt anélkül, hogy nyílt követelést támasztana Magyarországgal szemben, akkor Magyarország önkéntesen, de nyilvános trombitaharsogás nélkül megengedné a zsidóknak, hogy elhagyják az országot. Lényegileg eddig is ez történt Magyarországon.

Graham akkor már nagyon előrehaladt a magyar látogatás ügyében ahhoz, hogy visszakozzon. Aztán kétségkívül örült annak is, hogy újra kapcsolatba léphet a hatalommal, most tehát továbbította ezt az értesülést régi barátjához, *John*

Sparkmanhoz, a szenátus külügyi bizottságának az elnökéhez. Sparkman levelet írt az ő ellenpólusához a magyar kormányban, Aczél György miniszterelnök-helyetteshez. Graham beszélt Jimmy Carterrel is, aki azt mondta neki, hogy tudatában van Graham azon tervének, hogy Magyarországra látogat, és arra kérte, hogy fejezze ki meleg üdvözlését a magyar kormánynak és a magyar népnek, de különösen a magyarországi hívőknek, amikor azokat meglátogatja. Mikor Haraszti arról tájékoztatta a magyar kormányt, hogy Graham részletesen tájékoztatva van az összes lényeges problémákról, és hogy bizonyos 'magas körökkel vett kapcsolatot', valamint arról, hogy 'hozni fog valamit a zsebében', a kormány ezt örömmel vette. Mikor híre ment annak, hogy a magyar külügyminisztérium, amely fölötté állt rangban a magyar Állami Egyházügyi Hivatalnak, hogy ez a minisztérium Grahamet melegen fogja üdvözölni, akkor a lutheránus és református püspökök, noha azelőtt mindketten ugyancsak hidegen kezelték a látogatást, most egyszerre elhatározták, hogy csodálatos lenne, ha az evangélizátor hozzájárulna, hogy prédikáljon templomaik valamelyikében is, nem csupán evangéliumi keresztyén egyházakban, amelyek a meghívást adták. Ez a fordulat, természetesen, tetszett Grahamnek is és Alexander Harasztnak is...

A látogatás vége felé egy beszélgetés során Miklós Imre arra figyelmeztette Grahamet, hogy majd azzal fogják vádolni, hogy a kommunisták agy mosást végeztek nála, de meg is vigasztalta, mikor ezt mondta: 'Engem viszont azzal fognak vádolni, hogy beléptem a keresztyén egyházba.' Világossá tette azonban, hogy ő kész vállalni ennek a magatartásnak a következményeit, és azt is kijelentette, hogy Graham finom tapintata jutalmat fog nyerni. Ez a látogatás – biztosította az evangélizátort – csak a kezdete lesz az ő szolgálatának a kelet-európai szocialista országokban. Azt is világossá tette, hogy egy Magyarországra való következő látogatást szívesen vennének. 'Barátoknak – úgy mond – nem elég egyszer találkozni.' Ez a barátság még szorosabban megpecsételődött, amikor hamarosan azután, hogy Graham hazatért és benézett a Fehér Házba, hogy ott beszámoljon a látogatásról, Szent István koronája visszatért Magyarországra, és az Egyesült Államok befogadta Magyarországot a legnagyobb vámkedvezményt élvező országok közé. Graham nem igényli, hogy az ő szerepe volt az egyetlen vagy esetleg a legfontosabb befolyás a korona visszatérésében, de elismeri azt, hogy ő ezt a problémát megbeszélte 'a megfelelő hatóságokkal'. Politikailag ez nem volt minden következmények nélkül való gesztus; Amerikában élő kivándorolt magyarok, akik mereven kommunistaellenesek voltak, elkeseredve ellene állottak annak, hogy a korona visszakerüljön a kommunista kormányhoz. Haraszti a kritikák áradatával vádolták, mondván, hogy együttműködött az ellenséggel." – Eddig a William Martin idézet.

Szeptember 13-án az elnöki döntés megszületett, de nem hozták nyilvánosságra. Nézzük most vázlatosan, mi történt ezután!

Philip M. Kaisert (akit Carter 1977-ben hazarendelt Angliából, s aki korábban Carter választási hadjáratának egyik kulcsembere volt) az elnök budapesti nagykövetségnek jelölte. Már Kaiser fogadta Billy Grahamet a repülőtéren szeptember 3-án, szeptember 4-én velem érkezett Tahiba. Glant Tibort idézem: „Kaisert nem hatalmazták fel arra, hogy a hírt a magyar kormánnyal közölje (ter-

mészretesen erre a főlhatalmazásra csak 13-a után kerülhetett volna sor! – a szerk. –), ugyanis Vance külügyminiszter úgy döntött, ezt ő teszi meg az ősi ENSZ-ülésszak alkalmával. Kaiser is jelen akart lenni a hír közlésekor, s New Yorkba utazott. A végső memorandumot a hír közlésének helyéről és módjáról nem Vance, hanem a távollétében a külügyminiszteri teendőket ellátó *Warren Christopher* készítette el és hagyatta jóvá az elnökkel. Az elnöki engedélyt megtelefonálták az ENSZ-ülésszak megnyitására készülő Vance-nek, s október 1-jén az amerikai külügyminiszter közölte magyar kollégájával a nem mindennapi hírt: a Szent Koronát 32 évi távollét után visszajuttatják Magyarországra. A beszélgetésen jelen lévő *Esztergályos Ferenc* az alábbi feljegyzést készítette: 'Vance kifejezte, hogy véleményük szerint fontos feladat az országaink közötti kapcsolatok erősítése, amelynek ők különös jelentőséget tulajdonítanak. A jelenlegi helyzet egyértelműen azt mutatja, hogy a dolgok konstruktív irányban fejlődnek, és ezt a folyamatot kell továbbra is erősíteni. Tisztában vannak azzal, hogy a korona visszaadásának ebben jelentős szerepe lehet. Hangsúlyozta, hogy ma már csak az a kérdés, hogy ez mikor és hogyan történik meg. Reményét fejezte ki, hogy a közeli időpontban konkrét javaslattal élhetnek, és erre Kaiser budapesti amerikai nagykövet pontos felhatalmazást fog kapni. Puja elvtárs Vance kijelentésére válaszolva megjegyezte: megnyugvással veszi tudomásul az amerikai kormány döntését a korona és a kincsek visszaadásáról. Ez nagymértékben hozzájárulhat ahhoz, hogy a magyar közvélemény megértse azokat a törekvéseinket, amelyek a kapcsolataink javítására irányulnak. Puja elvtárs közbevető megjegyzését Vance úgy fogadta, hogy az az amerikai kormány említett döntésének elismerését jelentette, hangsúlyozva, hogy maximálisan arra kér bennünket, ez a közlés ezen a körön kívül ne kerüljön.'

Október 4-én Carter elnök díszvacsorát adott az ENSZ-ülésszakon megjelent külügyminiszterek számára, s ezen a vacsorán is szóba kerültek az amerikai–magyar kapcsolatok: 'Carter kijelentette, hogy az Egyesült Államok népe büszke a magyar néppel fenntartott barátságára, arra a támogatásra, melyet népünk Amerikának nyújtott történelmének nehéz időszakában. Hangsúlyozta, hogy adminisztrációja az együttműködést, a kapcsolatok további javítását helyezi előtérbe. Puja elvtársnak azon megjegyzésére, hogy a két országnak a vitás kérdések rendezése érdekében sikerült a legutóbbi tárgyalások eredményeképpen előlépni, Carter elnök kijelentette: a fejleményekről tájékoztatták, örömmel nyugtázta a pozitív fordulatot. Hozzáfüzte, biztos benne, hogy a hátralévő, a két ország viszonyát zavaró kérdéseket is sikerült rendezni.' (Az csak Carter 1996. évi, korábban már idézett Fulbright-beszédéből derült ki, hogy az amerikai népnek nyújtott magyar segítség kitélt nem a feljegyzés készítője „költötte”: akkor ugyanis az ex-elnök elmondta, hogy tanulóévei során olvasott magyar történelmet is, s ismerte *Fabriczy Kováts Mihály*, az amerikai szabadságharc magyar hősének történetét. Hogy honnan ismerte még Carter Kováts Mihály „történetét”, arra egy másik fejezetben részletesen szólok, itt csak megjegyzem, hogy ebben óriási szerepet vállalt *Bodó Sándor* festőművész, aki egyik kiállítását épp a Capitoliumban rendezte. Bodó leghíresebb képei épp Kováts Mihályt ábrázolják! – A. M. –)

1977 októberének első napjaiban a magyar külügy így szerzett tudomást a Carter-kormány döntéséről. Hátra volt még a részletek megvitatása, a delegációk összeállítása, az ilyenkor kötelező beszédek megírása és egyeztetése. November 3-án azonban váratlan esemény történt: a Szent Korona kiadását ellenző Oakar képviselő asszony valahogy tudomást szerzett a döntésről, s november 4-én nyílt levélben tiltakozott az elnöknel. Más választása nem lévén Carter utasította a State Departmentet, hogy még aznap nyilvános sajtókonferencián közölje a döntést. Ennél rosszabb időpontot nem is választhatott volna: Szálasi 1944. november 4-én esküdött fel a Szent Koronára, s Kádárt a szovjet tankok 1956. november 4-én juttatták hatalomra. Ilyen időzítéssel még azokat is sikerült az elnöknek maga ellen hangolnia, akik egyébként támogatták a döntését: *Takács József*, a VOA magyar referense például – saját elmondása szerint is – igen erős hangnemben tiltakozott a külügyben, s a magyar emigránsok hangos tiltakozó kampányt szerveztek. Így vette kezdetét 'az utolsó csata Szent István Koronájáért', melyet a tiltakozó emigránsok – tudtukon kívül – már az első pengeváltás előtt elvesztettek."

Carter keményen kitartott döntése mellett, nem engedett, és ebben is óriási szerepe volt a baptistáknak. Hogyan emlékszik vissza ezekre a napokra Haraszi Sándor?

„1977 novemberében egyik nap az orvosi rendelőmben felhívott Tom Gerth a külügyminisztériumból, és érdeklődött, hogy mi a véleménye Billy Grahamnak a korona ügyében. (Billy Graham véleményét jól ismerte az elnök, de Tom Gerth-nek most konkrét nyilatkozatra volt szüksége a kiéleződött harc miatt. – A. M. –) Elmondtam, hogy Graham a korona visszaadását támogatja, aztán megkérdezett engem mint az Amerikai Magyar Baptista Szövetség főtitkárát, hogyan vélekedem. Nagyon fontos volt nekik az egyházak véleménye. Közöltem vele, hogy én is a korona visszaadása mellett vagyok. Tom Gerth biztosított arról, hogy beszélgetésünk szigorúan bizalmas, és titkos marad. Kis idő múlva levelet kaptam *Molnár Balázstól*, az AMBSZ (Amerikai Magyar Baptista Szövetség) elnökétől. Az elnök szigorúan megrótt, hogy nekem, főtitkárnak nem volt jogom nyilatkozni konvenciók döntés és felhatalmazás nélkül. Talán igaza volt, de nem lehetett várnom a következő év júliusáig, az újabb országos közgyűlésig. A titok úgy szivároghatott ki, hogy jogilag tájékozott magyar emberek az információ szabadságára hivatkozva kikényszerítették Tom Gerth-ből, hogy nyilatkozzon: ki hogyan vélekedik a korona visszaadását illetően. 1978 júliusában az AMBSZ végrehajtó bizottsága is szigorúan megrótt. Akkor már könnyen viseltem a bírálatot és megrovást. A koronát és a koronázási ékszereket egy küldöttség külön repülőgépen vitte Magyarországra. Cyrus Vance, az USA külügyminisztere 1978. január 6-án a Parlamentben átadta az ereklyéket *Apró Antalnak*, az Országgyűlés akkori elnökének. Az ünnepélyes aktuson részt vett Philip Kaiser, az USA nagykövete, aki Billy Grahamet a budapesti repülőtéren fogadta 1977. szeptember 3-án, első látogatása idején.

Carter elnök 1978-ban megadta Magyarországnak a legnagyobb vámkedvezményt is, megtartva Billy Grahamnek tett ígérését..." (Dr. Almási Mihály: Jubileumi évkönyv 56–57. old.)

Glant egy külön fejezetet szán az „Utóvédharcoknak” („Az utolsó csata Szent István Koronájáért”, im. 87–102.).

Részletesen elemzi az emigráció társadalmi tagozódását, felsorolja a ha-zaadást ellenzőket és támogatókat, ismerteti a tiltakozásokat, tüntetéseket, beszél a kongresszusi vitáról, a legfelsőbb bírósági eljárásról és az elnöki fo-gadásról. Nem feladatom, hogy beleszóljak e komplikált kérdésbe, csupán megjegyzem, hogy a baptisták Magyarországon egyértelműen a hazahozatal mellett voltak. Az amerikai (nem magyar) baptisták is. Az amerikai magyar baptisták – amint az a korábbi részletekből kiderül – részben mellette, rész-ben ellene.

Ennyi év távlatából azonban talán már kimondható, hogy mind a hazai baptisták, mind az amerikaiak helyesen döntöttek, amikor a kisebb létszámú, csendesebb, de tekintélyes csapatba álltak. Kik is voltak a támogatók? *Nagy Ferenc*, Magyarország (addigi) utolsó demokratikusan választott miniszterel-nöke, *Király Béla* tábornok, a Nemzetőrség parancsnoka, '56 egyik hőse, *Nagy Károly* New Brunswick-i szociológia professzor, *Várdy Huszár Ágnes*, Várdy professzor felesége, *Deák István* történész professzor (Columbia University) Brzezinski barátja. A másik világhírű magyar származású történész: *John Lu-kacs*, vagy épp *Szentgyörgyi Albert* Nobel-díjas tudós. Végül hadd idézzem Glant Tibort:

„A Carter-kormányt támogatók sorában megtaláljuk még *Puhan* volt buda-pesti nagykövetet, hivatalból a Szabad Európa Rádiót és a VOA-t, *Haraszti Sándort*, aki Billy Graham magyarországi látogatását szervezte, a magyar kor-mány támogatását is élvező Amerikai Magyar Szót, a clevelandi Liberty Publishing Co., s ezzel többek között az Amerikai Magyar Népszava tulajdono-sát, *Gombos Zoltánt*, valamint *VI. Pál pápát*. Ez sem akármilyen névsor.

Az 'utolsó csatát Szent István Koronájáért' tehát a Carter-kormány nyerte, így sor kerülhetett az elnöki döntés végrehajtására. Ehhez még további három kérdést kellett rendezni: (1) tisztázni kellett a részleteket a magyar kormány-nyal, és meg kellett állapodni az átadás időpontjában, (2) magyar részről meg kellett győződni arról, hogy valóban az eredeti Szent Koronát és regáliákat ad-ják majd vissza, és (3) össze kellett állítani a regáliákat visszaszolgáltató ame-rikai delegációt is. Az első feladat Kaiserre és *Nagy Jánosra*, a második *Kovács Éva* és *Szvetnik Joachim* művészettörténészekre, a harmadik pedig a State Departmentre várt.”

A Szent Korona és a többi „jelvény” hazahozatalával kapcsolatos – immár konkrét – tárgyalások megkezdésére Kaiser budapesti amerikai nagykövet ok-tóber 22-én kapott fölhatalmazást. December 13-án – miután a színpalak mö-gött megegyeztek a részletekben, Puja Frigyes és Philip Kaiser levélváltására került sor. December 16-án a két kormány hivatalos közös közleményt adott ki. Ezt idézem:

„Az Amerikai Egyesült Államok elnöke megállapította, hogy helyénvaló és időszerű visszaadni Magyarország népének Szent István koronáját és a koro-názási ékszereket, amelyek a második világháború befejezése óta az Amerikai Egyesült Államok őrizetében vannak.

A korona visszaadására 1978. január 6-án és 7-én Budapesten, ünnepélyes keretek között kerül sor, a magyar és az amerikai népet képviselő küldöttségek részvételével.

A Magyar Népköztársaság kormánya a koronát és a koronázási ékszereket Budapesten, állandó jelleggel, egy megfelelő történelmi helyen fogja kiállítani, úgy, hogy az ország lakossága, külföldön élő magyarok és külföldiek egyaránt láthassák azokat.”

A korona és a reliquiák 1978. január 5-én este 10 órakor az Airforce Two fedélzetén megérkeztek Budapestre. Az amerikai delegáció magyar tagjai közül hadd emeljem ki Szentgyörgyi professzort, Deák professzort és Gombos Zoltánt. Mindhárman fölkérésre kerültek a küldöttségbe. Gombos, clevelandi laptulajdonos (magam is éltem Clevelandban 1982–86-ig), akit már 1949-ben magánkihallgatáson fogadott Truman elnök, s akivel a magyar menekültek problémáiról tárgyalt. (Itt jegyzem meg, hogy Truman éppúgy baptista volt, mint Jimmy Carter, Bill Clinton, Al Gore vagy az ifjabb Bush).

A magyar fogadó delegációban az egyházi vezetők közül ott volt Lékay László hercegprímás, Bartha Tibor református püspök-elnök, Káldy Zoltán evangélikus püspök-elnök és Héber Imre, a Magyar Izraeliták Országos képviselőtestületének elnöke. (Billy Graham mindnyájukkal találkozott 1997 szeptemberében Budapesten.)

Január 6-án a Parlament Kupolacsarnokában délután 4 órakor kezdődött az átadási ünnep... A Szózat eléneklésekor alig maradt szem szárazon... Ideiglenesen a Nemzeti Múzeum adott otthont a reliquiáknak.

1999. december 21-én a Magyar Országgyűlés elfogadta a 2000. esztendő I. törvényét, a millenniumi emléktörvényt, amelynek értelmében 2000. január 1-től a Szent Koronát és a hozzá tartozó jelvényeket a Parlament épületében őrzik.

Az átköltöztetési ceremóniáról a Miniszterelnöki Hivatal Országimázs Központja „Magyarország mindannyiunké” címmel színes füzetet adott ki, amelyet eljuttatott minden magyar családnak. Az ünnepi kiadvány tartalmazza a programot, Áder János, Göncz Árpád és Orbán Viktor beszédét, valamint számos színes fölvetelt az ünnepi eseményről, amelyet a televízió is közvetített. Azóta bárki megtekintheti a Szent Koronát az Országházban.

A Szent Korona hazatérésének huszadik évfordulója

A korona hazaadásának 20. évfordulójára a Magyar Kormány – az amerikai kapcsolatok további javítása és természetesen a publicitás érdekében – nagyszabású ünnepet tervezett egyrészt Washingtonban, másrészt Atlantában. A szervező munkát Dr. Bánlaki György akkori washingtoni nagykövet végezte.

Dr. Haraszi Sándor életének több mint két évtizedét szentelte közvetlenül a keleti blokk „fellazításának”. Jellemző, hogy még halálával is segítette a koronaügyet, ami persze már régen túlnőtt önmagán és a magyar–amerikai kapcsolatokat jelentette. Azt, hogy a százezreket megmozgató Billy Graham evangélizációk nyomán hány ember tért meg, nem tudjuk. Mindenesetre sok ezer. Az előkészítés is evangélizáció, ebben pedig első helyen állt Haraszi Sándor. Graham sokszor elmondta, hogy nélküle nem tehetné volna be a lábát Kelet-Európába. Azt pedig, hogy hozzájárult ez az evangélizáció-sorozat többek között – a Ceausescu-rendszer megbukásához – pl. azzal, hogy Temesvárott 150.000 ember vonult az utcára Billy Graham üdvözlésére –, senki nem vitatja. Magyarország, Lengyelország, az NDK, Románia, Csehszlovákia és a Szovjetunió népe rendkívüli érdeklődéssel és szeretettel fogadta mind az evangélizátort, mind az evangéliumot. Van olyan politikus, aki úgy vélekedik, hogy a kommunista világrendszer lebontásához *Ronald Reagan* amerikai és *Mihail Gorbacsov* orosz elnök mellett II. János Pál pápa, Billy Graham és Haraszi Sándor járult hozzá leginkább.

1998. január 21-én volt Haraszi Sándor temetése Atlantában, ahol a család kérésére az ige hirdetés szolgálatát végeztem. A Billy Graham Evangélizációs Társaság a legmagasabb szinten képviseltette magát. Jelen volt *Mrs. Ruth Graham*, *Franklin Graham*, *Cliff Barrows*, *dr. John Ackers*, *dr. Blair Carlson* és mások. (Billy Graham levelét Franklin olvasta föl, mivel az evangélizátor betegsége miatt nem tudott eljönni.)

A temetés után alkalmam volt Washingtonban találkozni dr. Bánlaki György nagykövettel és másokkal. A State Departmentben szintén tárgyalásokat folytattam. Erre az útra elkísért *dr. Haraszi Leland*. A Békehírnök 1998. február 8-i száma a „Hírek” c. rovatban (38. old.) a következőket írja erről:

„Január 26-án dr. Almási Mihály egyházelnököt Washingtonban fogadta dr. Bánlaki György, Magyarország amerikai nagykövete. Ugyanezen a napon szövetségünk elnöke tárgyalt az amerikai külügyminisztériumban (State Department). Mindkét esetben fontos, egyházunkat és a világ baptistáit is közelebbről érintő kérdésekről esett szó.

Január 27-én egyházunk elnökét Atlantában fogadta *dr. Ambassador Gordon L. Streeb*, a Carter Center helyettes igazgatója, akivel hosszasan tárgyalt Carter elnök 1996-os magyarországi látogatásáról. Dr. Streeb megköszönte Almási testvérnek Carter elnök akkori meghívását, és elmondta, hogy az elnök úrra olyan mély benyomást tett ez az út, hogy a világot járva mindenütt a legnagyobb elismeréssel és igen lelkesen beszélt Magyarországról. A baráti beszélgetéssé alakult

fogadás során szóba került Al Gore amerikai alelnök magyarországi meghívása, valamint a korona visszaadásának 20. évfordulója alkalmából rendezendő washingtoni és atlantai ünnepség – ahogy mindkét tervezett esemény téma volt a magyar nagykövettel, dr. Bánlaki Györggyel, és a State Departmentben Rebecca A. Joyce-szal folytatott tárgyalások során is. – Eddig az idézet.

Akkor természetesen nem adtunk hírt a tárgyalások részleteiről, ma azonban ez már megtehető. A Washingtoni Magyar Nagykövetségen január 26-án Bánlaki nagykövet elpanaszolta, hogy nem tud kapcsolatot teremteni Jimmy Carterrel. Levelére – amelyben arra kérte a volt elnököt, hogy személyesen vegye át a Szent Korona másolatát – azt a választ kapta, hogy az elnök nem lesz Amerikában a jelzett időben. Telefonon sem sikerült eljutnia az elnökig, valamilyen szinten mindig elakadt az ügy. Arra kért, próbáljak meg segíteni ebben. (Tudta, hogy Jimmy Carter 1996-ban elfogadta meghívásomat Magyarországra, és hogy jó kapcsolatban vagyunk.) Megkértem, hogy mondja el a tervezett programot. Ismertette, de arra nem tért ki, hogy ki szeretné átadni magyar részről a replikát az elnöknek. Amikor erre rákérdeztem, azt mondta, hogy ő mint nagykövet. Többek között ez volt az oka annak, hogy Carter nem foglalkozott az üggyel, hisz az elnök (Amerikában a valaha volt elnökök címe mindig megmarad!) nem szokott bármikor ráérni arra, hogy nagykövekkel találkozzék. Megkérdeztem, hogy adtak-e lehetőséget arra, hogy az időpontot Carter válassza meg. Kiderült, hogy nem. Elmondtam, hogy szerintem ez az ügy csak akkor mozdítható ki a holtpontról, ha a magyar nép ajándékát (Carter mindig hangsúlyozta, hogy a koronát a magyar népek adja vissza!) a magyar nép legmagasabb rangú közjogi méltósága, nevezetesen Göncz Árpád adja át, mégpedig a Carter elnök által javasolt időpontban. Nem volt könnyű ezeket elmondanom egy nagykövetnek, aki maga szerette volna átadni a replikát, de úgy éreztem, hogy kötelességem. Végül beleegyezett abba, hogy megkíséreli így átszervezni a tervezett ünnepet, és újra kért, hogy közvetítsek Carter elnök felé. Mivel elfogadta javaslatomat, vállaltam a közvetítést.

Washingtonban ugyanezen nap délutánján a State Departmentben Al Gore alelnök magyarországi meghívásáról tárgyaltam. Mint kiderült, a belpolitikai helyzet akkor nem éppen volt alkalmas arra, hogy ebben a kérdésben döntés születék. Ezekben a napokban kérdéses volt, hogy nem kell-e átvennie az elnökséget az esetleg lemondó Bill Clintontól.

Másnap, január 27-én Atlantában fogadott a Carter Center helyettes igazgatója, dr. Ambassador Gordon L. Streeb. Ő volt a legmagasabb rangú otthon levő politikus. Mint elmondtam, Carter elnök épp Al Gore alelnökkel tárgyalt a Clinton körül kialakult válsághelyzetről.

A bemutatkozás és a kötelező udvariassági gesztusok után beszámoltam neki Carter 1996-os magyarországi útjáról. Amikor arról kezdtem beszélni, hogy Rosalynnak épp aznap volt a születésnapja, amikor a mi templomunkban volt Szigetszentmiklóson, s hogy az én kislányom és fiam adta neki át az ajándékokat, megállított és a következőket mondta: Ettől kezdve kívülről tudom a történetet. Jimmy úgy el volt ragadtatva a születésnap megemlékezéstől, hogy legalább egy éven át százszor is elmondtam, bárhol járt a világon, hogy a magyarok milyen kedvesek, vendégszeretők stb. (Csak megjegyzem, hogy az

olyannyira fontos országimázsz, alakítás ügyében az se semmi, ha egy amerikai elnök mindenütt csodálattal emlegeti a magyarokat!)

Aztán rátértünk a lényegre. Percek alatt kiderült, hogy Bánlaki levelére korrekt válasz ment az egyik titkártól, a jelzett időpontban Carter tényleg nem lesz Amerikában – mondta Streeb. Mivel a korona vonatkozásában nem volt túl járatos, elmondtam neki, hogy miért volt annakidején nagyon fontos ügy ez, hogy az elnök miért kezelte kiemelten, s hogy ma éppúgy nem közömbös, hogy ki fogja átvenni a magyar nép ajándékát. Elmondtam, hogy várhatóan Göncz Árpád személyesen hozná, illetve hogy az időpontra nézve szívesen vennénk Carter elnök úr javaslatát. Kértem, hogy fogadja Bánlaki hívását közvetlen számon. Megígérte. Bánlakinak telefonon referáltam. Elmondtam, hogy amennyiben Göncz Árpád hozza a másolatot, az elnök hajlandó azt maga átvenni Atlantában, a Carter Centerben. Bánlakinak megadtam Streeb közvetlen telefonszámát, és kértem, hogy beszéljék meg a részleteket.

Mint tudjuk, a tervezettől nem sokkal később, 1998. március 18-án került sor a rendkívüli eseményre. Kivonatossan közlöm a Békehírnökben megjelent beszámolót. (BH 1998. április 12. 112–113. old. – Amerikai úti beszámoló)

„Március 16-án az Amerikai Kongresszus és a Jimmy Carter Központ meghívására az Egyesült Államokba utaztam. 18-án reggel a Kapitóliumban a híres Statuary Hall (szoborcsarnok) volt a színhelye a magyar korona hazaadásának 20. évfordulója alkalmából rendezett ünnepség első részének. Ebben a csarnokban mondta el nagy hatású beszédét Kossuth Lajos, akinek szobra néhány méterrel a Statuary Hall bejárata mellett áll. A szertartásmester *Tom Lantos* magyar származású képviselő volt. A magyar és az amerikai himnuszt vonószenekear játszotta, majd díszegyenruhás katonai alakulat hozta be a nemzeti zászlókat. Az ünnepen Tom Lantos beszéde után felszóltak a 20 évvel ezelőtti vezetők és mai magas rangú politikusok, köztük *Newt Gingrich* házelnök. Itt jegyzem meg, hogy az Egyesült Államok öt legmagasabb rangú politikusa baptista. Az elnök és az elnök mellett *Newt Gingrich*, *Strom Thurman* és *Trent Lott* is. További hetven szenátor ill. képviselő is baptista.

Ez év január 26-án dr. Bánlaki György magyar nagykövet Washingtonban megkért, hogy segítsek Jimmy Cartert megnyerni arra, hogy személyesen vegye át a korona mását Atlantában a magyar küldöttségtől... A nagykövetnek említettem, hogy akkor lenne igazi ez az ünnep, ha Göncz Árpád adná át Carternek a koronát, aki 1996-ban javaslatunkra kitüntette a volt amerikai elnököt Budapesten. Örülök, hogy így sikerült, s hogy az első szabadon választott köztársasági elnök Isten vezetését látta abban – ahogy elmondta –, hogy a koronát épp akkor és ott adhatta át Carter elnöknek, aki viszont arról szólt, hogy imádkozik a magyarokért. Istentiszteleti hangulat uralkodott a Carter Centerben, Atlantában, ahol 18-án délután 5 órakor folytatódott az ünnep.

Az amerikai fegyveres erők díszegyenruhás gárdája bevonult a zászlókkal. Itt a két nemzeti himnuszt a fegyveres erők fúvószenekeara játszotta. Az ünnepi beszédek után Jimmy Carter közvetlen baráti szavak kíséretében vette át a magyar nép ajándékát Göncz Árpádtól...

A fogadáson először Mrs. Rosalynn Carterral találkoztam. Jól emlékezett 1996-os születésnapjára, amit épp Szigetszentmiklóson ünnepelt augusztus 18-

án. Izgatottan és boldogan mesélt magyarországi élményeiről, majd hirtelen fordulattal ezt mondta: „Menjünk Jimmyhez! Nagyon boldog lesz.” És mentünk. Az elnök olyan kedvesen fogadott, hogy percek alatt a kamerák keresztüztébe kerülünk. Érdeklődött a gyülekezetről, az egyházzal, és beszélgettünk az ország gondjairól. Megkérdeztem tőle, igaz-e, hogy magyarországi útja után egy jó évig mindenütt csak ottani élményeiről beszélt. Igaz – mondta – és most újra a magyarokról fogok beszélni!

Azután odakísért Göncz Árpádhoz, akivel újra megállapítottuk, hogy „kicsi a világ”, s hogy a jó szándékú emberek fontos ügyekben gyakran találkoznak.

Billy Graham 1977. szeptember 9-én a magyarországi látogatását befejezve sajtótájékoztatóján egy újságíró kérdésére, hogy ti. „Van önnek saját elgondolása a koronáról?” – ezt válaszolta: „Kezd kialakulni bennem, de ezt most nem fogom elmondani...”

1977. novemberében az amerikai és a magyar kormány között már befejeződtek a tárgyalások a koronáról és a legnagyobb kereskedelmi kedvezmény megadásáról.

1978. január 5-én a korona és a koronázási ékszerek különgéppel Budapestre érkeztek. Az amerikai delegációt Cyrus Vance külügyminiszter vezette. A Parlamentben megrendezett ünnepen jelen volt Philip Kaiser, az USA budapesti nagykövete. 1998. március 18-án mindkét politikus részt vett a nagyszerű ünnepen Washingtonban és Atlantában.

1977-ben Billy Graham látogatásának előkészítése során hárman ültünk abban az autóban, amellyel dr. Lékay László bíborshoz, esztergomi érsekhez igyekeztünk: Dr. Walter Smyth, a Billy Graham Evangélizációs Társaság igazgatója, Dr. Haraszi Sándor európai igazgató, és én mint a Billy Graham látogatást előkészítő bizottság helyettes vezetője. Akkor ott beszéltek meg, hogy milyen módon lehetne elősegíteni a korona hazahozatalát. Walter Smyth már elköltözött. Haraszi Sándor is. Örültem, hogy képviselőnkben jelen volt a család néhány tagja, mint ahogy annak is, hogy én ott lehettem. Jó érzés, hogy mi, hívő emberek tehetünk valamit népünk – olykor a népek – javára. Jimmy Carter és vele együtt más baptista hívők és politikusok ezért is dolgoznak.

Sajnálom, hogy sem a magyar nagykövetség, sem a kongresszus nem volt hajlandó bővíteni a meghívottak listáját. Mindkét helyre elküldtem ugyanis egy címlistát, amely tartalmazta a magyarországi történelmi egyházak vezetőit is, javasolva meghívásukat. Az én meghívásomat természetesen az is indokolta, hogy mint baptista vezető részt vettem már 1977-ben a korona hazaadásának előkészítésében, most pedig az ünnep méltó rangra emelését sikerült elérnem. Mindamelllett illőnek tartottam az említett címlista elküldését. Sajnálom, hogy magyarországi egyházi vezetőként egyedül voltam jelen a felemelő ünnepen. Mintegy záradékként fotómásolatban közlök néhány dokumentumot, programot és meghívót. Az eseményről – Jimmy Carter részvétele miatt – természetesen beszámolt az amerikai sajtó éppúgy, mint a magyar médiák.

Azzal, hogy a korona 2000. január 1-jén legméltóbb helyére, a Parlament kupolacsarnokába került, a korona-téma közel sem zárult le.

1999. január 24-én keltezett az a levél, amelyet *Koltay Gábor* filmrendezőtől kaptam. Korábban többször beszélgettünk nagy vállalkozásáról. *Nemeskürthy*

István millenniumi kormánybiztos forgatókönyve alapján két filmet is készít. Az egyik a „Sacra Corona” című játékfilm, amely Szent László életét dolgozza föl, a másik „A Szent Korona regénye” címet viseli. Ez utóbbi a korona történetét mutatja be István királytól napjainkig. A tervek szerint mindkét film bemutatójára 2000 januárjában került volna sor. Koltay azt kérte tőlem, hogy kapcsolataimat fölhasználva segítsek megszervezni egy amerikai forgatást. Szó volt a Fehér Ház ovális irodájáról és Fort Knoxról mint helyszínről, valamint néhány rövid beszélgetésről Jimmy Carter, Cyrus Vance és Philip Kaiser urakkal. Koltay jelezte, hogy 1998 őszén fölvette a kapcsolatot az új washingtoni magyar nagykövettel, 1999 januárjában pedig levélben kérte a segítségét. *Jeszenszky Géza* teljes támogatásáról biztosította őt.

Koltayt Jeszenszky később arról értesítette, hogy gyakorlatilag semmit nem sikerült elintéznie. Elkezdtem dolgozni. Időközben azonban az ígért hazai pénzügyi támogatás elmaradt. A Kulturális Minisztérium – szinte egyetlenként – támogatta töretlenül az ügyet. Így az egész amerikai forgatás terve meghiúsult. A két film – köszönhetően Koltay Gábor kitartásának – 2000 novemberére mégis elkészül, és december 17-én lesz az ünnepélyes bemutató.

Többször idéztem Glant Tibor könyvét. Glant rendkívüli erőfeszítéseket tett, hogy 1997 végére, a 20. évforduló előestéjére elkészítse „A Szent Korona amerikai kalandja” c. művét. A tudós Amerika-kutató 2000 végén egyéves ösztöndíjjal újra az Egyesült Államokba utazik. A napokban kaptam tőle néhány újabb írást és magam is küldtem neki számára ismeretlen anyagot. A 25. évfordulóra szeretné megjelentetni a könyv átdolgozott, bővített kiadását. Természetesen ehhez is pénzre, kiadóra van szükség. Remélem, mindkettő meglesz.

Adja meg nekünk Isten azt a kegyelmet, hogy amikor tehetünk valamit közösségünkért vagy egész népünkért, bátran megtegyük – egymás javára és az Ő dicsőségére!

JUBILEUMI MEGEMLEKEZÉSEK

A honfoglalás millecentenáriuma, 1996

A honfoglalás 1100. évfordulója egybeesett néhány baptista jubileummal. Ezek közül a legfontosabb: százötven évvel ezelőtt, 1846. május 20-án érkezett Pest-Budára *Rottmayer János*, az újkori magyar baptista misszió elindítója. E nevezetes évforduló alkalmából egyházunk jubileumi emléktisztviszletet tartott a Budapest–Wesselényi utcai templomban 1996. május 18-án, szombaton. Szövetségünk elnöke, dr. Almási Mihály tartotta az ünnepi igehirdetést a Zsidók 12:1–3 alapján. Idézzük:

A jubileumi év megnyitó ünnepe

*Kedves Ünneplő Gyülekezet!
Tisztelt Vendégeink!*

150 év nem nagy idő az emberiség történetében. A keresztyénség 2000 éves történetét vizsgálva is igen rövid. Kitesz azonban néhány emberöltőt. Erre a rövid 150 évre emlékezünk.

Visszatekintünk, vizsgáljuk a jelent, és tervezzük, alapozzuk a jövőt. Mindháromra szükség van. A múlt megbecsülése nélkül gyökértelen a jelenünk, és gyümölcstelen lesz a jövőnk. Ha azonban csak a múlt, a „régí dicsőség” foglalkoztat bennünket, és nem végezzük hűséggel mai feladatainkat, küldetést vesztett me-rengők-ké válunk, akikre nincs szüksége a mának és a holnapnak.

Miért fontos a múlt? Azért, mert az éppúgy Isten jelene, mint a mi mai jelenünk vagy holnapi jövőnk. Isten nem volt és lesz, hanem van. „Vagyok, aki vagyok!” Ez az örökkévaló Vagyok-Isten küldte Mózeset népe kiszabadítására, és Ő küldte 150 éve Rottmayer Jánost vissza Magyarországra, a mi népünk közé, hogy az elfelejtett örök Igét, a Bibliát hozza magával. Hozta a Bibliát, és hozta magában a hit csodás világosságát.

Ez az Úr küldte 27 évvel később, 1873-ban *Meyer Henriket* Pestre, ugyanazzal a küldetéssel. Azt a Meyert, aki a Brit és Külföldi Bibliatársulat 1873-as évkönyve szerint a legeredményesebb bibliaterjesztők közé tartozott...

Ebben a templomban 1923-ban ünnepelte a magyar baptizmus e gyülekezet alapításának 50. évfordulóját. Akkor, 1923-ban ebben a templomban a nemrégiben megtért *Somogyi Imre*, a későbbi író-prédikátor, egyházszervező és -vezető saját versét mondta el a jubileumi istentiszteleten. A sodró lendületű himnikus költemény természetesen a múltat idézi, de a jövőendő építésére toboroz. Az utolsó versszak így szól:

*„Zendülő szélben, lobogó tűzben
Szállj le mireánk, Istennek Lelke,
A sötétségnek hatalma ellen
Vezess bennünket szent győzelemre!*

*Béke-olajág leng a kezünkben,
Boldogság fénye csillog szemünkben,
S a szeretetnek illat-árja hull...
'Erős várunk nekünk az Úr!'"*

Azt hiszem, együtt kellene most újra és újra elmondanunk itt nekünk ezt a néhány sort. A zendülő szélre, a lobogó tűzre, Isten Szentlelkére, a győzelemre talán még nagyobb szükségünk van, mint tisztes elődeinknek!

És szükség lenne olajágakra, amelyekkel békét intenénk egymásnak, és jó lenne, ha a boldogság fénye csillogna szemünkben, akár könnyeken át is, a szeretet illata lengne körül bennünket, mert ma is, itt is: „Erős várunk nekünk az Úr!”

Miért fontos a múlt?

Mert a mi múltunk, és mert az a mi múltunk az Isten jelene! A Rottmayerek, a Meyerek, a Csojákok, az Udvarnokik, a Balogok, a Somogyi Imrék... és sorolhatnám – a mi előljáróink.

Miért fontos a múlt? Azért, mert a bizonyosságtevőknek egész fellege vesz körül minket, ahogy a Zsidókhoz írt levél szerzője látja a nagyszerű sort Ábeltől Énókon és Noén át Ábrahámig és tovább.

„És mit mondjak még? Hiszen kifogynék az időből, ha szólnék Gedeonról, Bárákról, Sámsonról.” ...*Kornyaról, Tóth Mihályról, Gerwich-ről, Orosz Istvánról vagy Zborai Lászlóról, Pannonhalmi Béláról, Bányai Ferencről, Nagy Pálról, Steiner Istvánról, Beharka Pálról, Baranyai Mihályról vagy Mészáros Sándorról;* a zenészekről, a költőkről, az írókról, a tanárokról meg diakonisszákról, az árvákból lett lelkipásztorokról; a mellőzöttekről, az üldözöttekről, a mártírokról, azokról „akikre nem volt méltó a világ”, akiknek „Isten valami különbről gondoskodott”.

Ezért tehát mi is, testvéreim, akiket a bizonyosságtevőknek ily nagy fellege vesz körül, tegyünk le minden ránk nehezedő terhet, mindent, ami lehúz! Távollítsuk el magunktól a bennünket megkörnyékező bűnt, és kitartással fussuk végig az előttünk lévő pályát!

Én nem tudom, hogy épp most milyen terheitek vannak, de ha vannak, tegyék le azokat! Nem tudom, milyen kísértések környékeznek benneteket. Ti tudjátok. Az ígét is ismeritek: Álljatok ellene az ördögnek, a kísértőnek, és elfutótlek! Nem tudom, hogy van-e még erőtlök futni a pályát, de azt tudom, hogy az Úr a mennybemenetel napján azt mondta a tanítványoknak: vegyetek erőt, miután

a Szentlélek eljön, és legyetek nekem mártírjaim! Egy héttel pünkösd előtt nincs idősebb üzenet: Vegyetek Szentleket, vegyetek erőt!

Legkorábbi elődeink, az őskeresztyének az arénákban az oroszlánok karmai között is hűségeseink maradtak. Az anabaptisták a reformáció idején és később is százával vállalták a máglyahalált, az asszonyok meg a vízbe fojtást. Hontalanokként éltek Európában, vándorolva országról országra. Tudták, hogy „csak vándorok vagyunk”, tudták, hogy „fönt van a hon”. Honnan volt erejük? Letették terheiket, ellenálltak a kísértőnek, s az Úr velük volt, megerősítette őket.

És még egy csodálatos tanács. Ha letetted a terheket, ha megerősödtél a Szentlélek által, akkor nézz fel Jézusra! Isten egyszülött Fiára, aki az Atya dicsőségének birtokában volt; de ezzel nem gondolva, vállalta a gyalázatos kereszthalált. Ez a Jézus, aki a Krisztus, a Szabadító, ma az Isten jobbán esedezik érted. Kell esedeznie kegyelemért részedre és részemre. És Isten hallgat rá, mert Isten az alázatos, terhet cipelő, kitartó szolgálókat fölmagasztalja, az önmagukat felmagasztalókat viszont megalázza.

Ne légy fontos önmagadnak, hogy fontos lehess neki, aki szolgálatba hív – mások javára!

És ha mégis elfáradsz – mert elfáradsz te éppúgy, mint én –, figyelj a mai utolsó üzenetre:

Gondolj Jézusra! Arra a Jézusra, aki nemcsak elfáradt a kereszt alatt, hanem össze is roskadt... aztán az a kereszt, mely lenyomta, amolyan mennyei lajtorjává lett számára... és híddá nekünk, bűnös embereknek az Isten felé...

Nézz föl Jézusra, és gondolj rá, hogy el ne csüggedj, lelkedben elalélván, mert nem a félelem lelkét adta nekünk az Isten, hanem az erőnek, szeretetnek és józanságnak lelkét (2Tim 1:7)!

Ezzel a pünkösd-i Lélekkel induljunk e jubileumi évben, biztos igei alapon, új lelkesedéssel a mi Megváltó Urunk Jézus után! Ő áldja meg egyházát és benne minket, magyar baptistákat, hogy addig, amíg visszajön, a tőle kapott erővel végezzük azt a munkát, amelyet ránk bízott itt a Kárpát-medencében és mindazokban az országokban, ahol magyarul beszélő honfitársaink élnek; hogy hirdettesék az Ige minden népnek saját anyanyelvén – Isten dicsőségére.

Ámen. (BH 1996. 192–193. old.)

Jubileumi előzetes

Az Amerikai Egyesült Államok nagykövetsége – diplomáciai úton – hivatalosan közölte velem, hogy Jimmy Carter volt amerikai elnök, baptista hittestvérünk, meghívásunkat és a tervezett programot elfogadva 1996. augusztus 18-án részt vesz a Szigetszentmiklósi Baptista Gyülekezet kettős ünnepén: a templom megnyitásán és a misszió kezdetének 100 éves jubileumán. A magyar kormány – fölterjesztésünk nyomán – Carter elnöknek a Középkereszt Csillagokkal Érdemrendet adományozza.

A vasárnap délelőtt 10 órakor kezdődő jubileumi és megnyitó istentisztelet zártkörű. Csak meghívott vendégek vehetnek részt rajta speciális belépővel. Ezen az alkalmon – más magas rangú hazai és külföldi diplomaták és közéleti szemé-

lyiségek mellett – részt vesz *Kuncze Gábor* miniszterelnök-helyettes belügyminiszter, aki a több témát magába foglaló jubileumi kiállítást is megnyitja. Tudjuk, hogy sokan számítanak eljönni Szigetszentmiklóásra, hogy velünk együtt örüljenek. Ezeket a Testvéreket szeretettel várjuk a délután 5 órakor kezdődő istentiszteletre. A környező gyülekezeteket egy későbbi alkalomra szeretnénk meghívni. Egyházunk eddigi történetében egyedülálló ez az esemény, kérjük Testvéreink szíves megértését.

Augusztus 20-án Tahiban evangélizációs jubileumi és ifjúsági konferenciát tartunk. Azok, akik szívükön viselik a megújulást, csoportos imaközösségekben könyörögnek ezért. A gyülekezés idején evangéliumi énekek, tábori indulók szólnak a nemzetközi magyar baptista központi fúvószenekar közreműködésével. Délelőtt lesz a háború utáni utolsó szabad Tahikonferenciára emlékeztető jubileumi zászlós felvonulás, amelyen minden baptista gyülekezet és szervezet részt vehet saját zászlaja alatt. Az 1948-as jubileumi zászló alá hívjuk azokat, akik akkor is ott voltak. Részt vesznek a felvonuláson a külföldi misszionáriusok, a missziókerületek, az ifjúsági, női, férfi és gyermekcsoportok után következnek a gyülekezetek. Nagy szeretettel várjuk a Kárpát-medence bármely pontjáról érkező testvérek zászlós és népviseletes felvonulását is, hisz 150 évvel ezelőtt nem a Trianon utáni, megcsönkített, 1/3-nyi Magyarország újkori baptista missziója kezdődött, hanem az egész Kárpát-medence missziója. Várjuk tehát Erdély, a Felvidék, a Délvidék és Kárpátalja gyülekezeteit vagy gyülekezeti küldötteit, és várjuk a nyugati és tengerentúli gyülekezetek küldötteit is. Már faragja egy székely művész azt a több mint 4 méter magas emlékoszlopot, amelyen a legfontosabb magyar és baptista történelmi események adatai jelennek meg. Az emlékoszlop leleplezése után kezdődik az evangélizáció. Nagyon szeretném, ha a nemzedékek és a nemzetiségek, az Urat régen szolgálók, az új hívők és a barátkozók találkozhatnának Krisztus keresztségénél, és megtért, megújult szívvel távozhatnánk kedves táborunkból.

Délután vetélkedők és egyéb színes programok lesznek, este pedig jubileumi tábortűz.

A programban fontos szerep jut a régi és az erre az alkalomra íródott indulóknak, a központi és az összevont énekkarnak és sorolhatnám. Biztos vagyok abban, hogy az Úr gazdagon megáldja ezt az együttlétet.

Október 4–6-ig (péntek, szombat, vasárnap) Zánkán a magyar baptisták ez a 150. évi nemzetközi jubileumi találkozója módot nyújt az egymás hite által való épülésre, a közösségre, az elcsendesedésre, az imádkozásra, akkor is, ha nem lenne feltétlenül verőfény, hisz az üdülőcentrum minden szükséges épülettel és komforttal rendelkezik.

Óriási lelkesedéssel folyik az 1100 tagú énekkar szervezése. Biztos vagyok abban, hogy minden énekes felejthetetlen élményben és áldásban részesül. Az 1100 éves országban egy 1100 tagú baptista énekkarban Istent magasztalni csak egyszer lehet egy életben. Jertek együtt énekelni, dicsőíteni az Urat és segíteni a Baptista Világszövetség elnökének az evangélizációban! Ugyanígy hívom a zenészeket a 150 tagú zenekarba, 150. évfordulót ünneplő közösségünk nagy ünnepére. Ilyen évforduló 50 év múlva lesz legközelebb. Bizonyára nem minden zenész fogja megérni – de most még szolgálhatunk, még tart a kegyelmi idő.

És ami még fontosabb: hozzuk magunkkal gyermekeinket, unokáinkat, rokonainkat, barátainkat; azokat, akiket régen szeretnénk az Úrhoz vezetni, de még nem sikerült, és imádkozunk az evangélikátorokért, hogy az Úr használja őket, hogy legyenek megtérők, megújulók az Ő kegyelméből!

Úgy gondolom, hogy sok viszontagságon átment közösségünknek nagy szüksége van az újrakezdesre, a megtérésre, a megszentelődésre és az ünneplésre az Úr közelében. Ez a jubileumi év történelmi lehetőséget kínál nekünk erre. Élünk vele! (BH 1996. 229–230. old. – A. M. –)

„Carter baptista templomot avat hazánkban”

Jimmy Carter adja át Szigetszentmiklóson az ország első olyan baptista templomát, amely rámpákkal és lifttel felszerelve épült, így tolokocsis mozgássérültek is látogathatják – tájékoztatta lapunkat Almási Mihály, a Magyarországi Baptista Egyház vezetője. Elmondta, hogy a baptisták javaslatára a kormány kitüntetésben részesíti az Egyesült Államok volt elnökét.

A baptisták a hitvalló keresztiséget vallják, a gyülekezet tagjaivá tehát csak azok a hívők válhatnak, akik döntésképes korban, felnőtt fejjel vették fel a keresztiséget. A világon több mint 40 millió baptista él, de idehaza számuk nem éri el a 15 ezret sem. Ennek jórészt az a magyarázata – tudtuk meg Almási Mihálytól, a baptista egyház elnökétől –, hogy a baptistákat Európában évszázadokon keresztül üldözték. Máglyahalált halt Hubmayer Baltazár, Luther kortársa, a legnagyobb anabaptista teológus is, feleségét a Dunába ölték.

Az üldöztetés után Magyarországon 1846-ban szerveződött újjá a baptista misszió. Az alapítás 150. évfordulóját – összekapcsolva a millicentenáriumi megemlékezéssel – hónapokig tartó rendezvénysorozattal ünneplik. Jimmy Carter volt amerikai elnök augusztus 18-án baptista templomot avat a Pest megyei Szigetszentmiklóson.

A templom – Magyarországon egyedülálló módon – úgy épült, hogy a különböző szinteket lépcsőhasználat nélkül, lift segítségével is meg lehet közelíteni, így az istentiszteleteket tolokocsival közlekedő mozgássérültek is látogathatják. Átadják a templomhoz csatlakozó mozgássérültközpontot is, és ugyanitt kiállítást rendeznek a millicentenárium jegyében. A kiállítást Kuncze Gábor belügyminiszter, Szigetszentmiklós országgyűlési képviselője nyitja meg.

Almási Mihály elmondta, hogy az Egyesült Államokban a baptista a legnagyobb protestáns egyház, Bill Clinton elnök és csaknem hetven szenátor is baptista vallású. Csakúgy, mint Jimmy Carter, akit nem pusztán felekezeti hovatartozása miatt hívtak meg a magyar baptisták, hanem azért is, mert szerintük sokat tett az emberi jogokért, és ő volt az, aki 1978-ban visszaszolgáltatta a Szent Koronát és a koronaékszereket.

Almási Mihály hozzátette, hogy a korona visszaadásában szerepet játszott Billy Graham baptista prédikátor is. A szocialista országok közül ugyanis 1977-ben elsőként Magyarország tette lehetővé, hogy Graham a nyilvánosság elé lépessen. Hazájába visszatérve találkozott Carter elnökkel, és kedvező magyarországi tapasztalataira hivatkozva támogatta, hogy visszakérüljön a korona.

Jimmy Carter a szigetszentmiklósi templomavatás előtt egy hetet Vácott tölt, ahol szociálistakás-építési akcióban vesz részt. Almási Mihály végül elmondta, hogy a baptista egyház javaslatára Platthy Iván címzetes államtitkár kormányki-tüntetésre terjesztette elő az exelnököt. A kitüntetést Carter várhatóan augusztus 19-én, a Parlamentben veszi át.

Czene Gábor

(Az itt közölt interjút a Népszabadságnak adtam a lap többszöri megkeresése után Jimmy Carter látogatásáról. A cikk a május 13-i, hétfői számban jelent meg a *Hazai Körkép* rovatban. Vö: BH 1996. 182. old.)

Jubileumi köszöntő

Megkülönböztetett tisztelettel és szeretettel köszöntjük Magyarországon Jimmy Cartert, az Amerikai Egyesült Államok korábbi elnökét és feleségét, Mrs. R. Cartert.

A Magyarországi Baptista Egyház történetében eleddig példa nélküli az elnöki látogatás és történelmi jelentőségű. Jimmy Carter, baptista hittestvérünk fáradhatatlan az Úr szolgálatában az elesettek és a jogfosztottak, a hajléktalanok és hazátlanok, a megkülönböztetettek és elnyomottak érdekében, nemcsak hazájában, de szerte a világban.

Ennek tanújelét adja most is, amikor lakásokat épít Vácott, és új templomot, oktatási- és mozgássérült centrumot avat Szigetszentmiklóson.

Örömkre szolgál, hogy Szigetszentmiklós város díszpolgárává fogadja, hogy a magyar kormány – elfogadva javaslatunkat – Carter elnöknek magas kitüntetést adományoz, melyet Göncz Árpád köztársasági elnök ad át a Parlamentben.

Testvéri szeretettel üdvözljük Carter elnök kedves feleségét, aki áldozatos életével lehetővé teszi férje szolgálatait. Külön örülünk, hogy épp ma, augusztus 18-án ünnepli születésnapját. Happy Birthday, Mrs. Carter!

Hálásak vagyunk Istennek azért, hogy mintegy ezer amerikai és európai testvér érkezett Magyarországra Carter elnökkel, segíteni. Amikor e sorok az olvasó elé kerülnek, már elkészült az a tíz ház Vácott, amelyeket augusztus 11–16-ig építettek testvéreink.

A magyar nép 1100 évvel ezelőtt talált hazára itt a Kárpátok védte medencében. 1100 éven át megőrizött minket Isten itt, e lángoktól ölelt kis országban, melyet sokszor eltiportak, de mindig újraéledt. Évszázadokig védtük Európát... S most az új lehetőségeket próbálgatva, a szabadságot ízlelgetve, kétségek közt, de kétségbe nem esve, jólesik nekünk Testvéreink látogatása és segítőkészsége.

A misszió 150. évi jubileumát ünneplő magyar baptisták nevében hadd kívánjak minden jót vendégeinknek, legfőképpen pedig Isten gazdag áldását!

Testvéri üdvözléssel:

Dr. Almási Mihály

a Magyarországi Baptista Egyház elnöke, szigetszentmiklósi lelkipásztor

Budapest – Szigetszentmiklós, Magyarország, 1996. augusztus 18.

(A köszöntő angolul is megjelent. BH 1996. aug. 20-i ünnepi szám, 260. old.)

Jimmy Carter a vendégünk

Amint az köztudott, mintegy másfél évvel ezelőtt dr. Almási Mihály lelképásztor meghívta Jimmy Cartert, az Egyesült Államok volt elnökét Szigetszentmiklósról az új templom megnyitásának ünnepére. Carter testvér a meghívást elfogadta és augusztus 18-án feleségével, valamint népes kíséretével meglátogatta a gyülekezetet, más magas rangú vendégekkel együtt. Almási testvér – miután a közgyűlés a szövetség elnökévé választotta – megkérte Carter testvért, hogy vállalja a Magyarországi Baptista Egyház 150. jubileumi éve ünnepi eseményeinek fővédnökségét. Szigetszentmiklóson épült meg a közösségünk múltját bemutató állandó kiállítás is, amelyet a helytörténeti, gyülekezeti és a milicentenáriumi kiállítással együtt Kuncze Gábor belügyminiszter nyitott meg.

Izgalomtól kipirult arcok, várakozó tekintetek, ünnepőbe öltözött énekkar, kamerák és fotósok serege fogadta az új templom falai közé érkező vendégeket augusztus 18-án, vasárnap délelőtt Szigetszentmiklóson.

A feszült várakozást a kórus éneke, orgonamuzsika, fúvószena oldotta. Az Amerikai Egyesült Államok egykori elnökét, baptista testvérünket – Jimmy Cartert és feleségét vártuk abból az alkalomból, hogy Carter elnök megnyissa az új imaházat. Nevezetesen ez a nap azért is, mert Magyarországon amerikai elnök első alkalommal prédikált baptista templomban.

Miután Mr. és Mrs. Carter kíséretével bevonult, Dr. Almási Mihály, a Magyarországi Baptista Egyház elnöke, a szigetszentmiklósi gyülekezet lelképásztora köszöntötte a vendégeket a 100. zsoltár igéivel. Az ünnepi istentiszteleten jelen volt feleségével Kuncze Gábor belügyminiszter, miniszterelnök-helyettes, valamint más magas rangú hazai és külföldi diplomaták és közéleti személyiségek.

Almási testvér bevezetőjében elmondta, hogy az új imaház 8 éven át épült a gyülekezet saját fizikai és anyagi erőforrásaiból, valamint azoknak a cégeknek, egyházaknak és egyéneknek a segítségével, akiknek nevét a bejáratnál elhelyezett bronz táblán örökítették meg. Mindezt megelőzően csaknem tíz évet kellett várakozni a telek megvásárlására. Abban az időben nem könnyen engedélyeztek imaházépítést. Ma már ez nem jelent problémát, és ehhez nagyban hozzájárult Jimmy Carter azzal, hogy 1978-ban úgy határozott: visszaadja Magyarországnak a koronát a koronázási ékszerekkel.

Jimmy Carter ünnepi beszédét 14 millió amerikai baptista üdvözlétének átadásával kezdte (ez a szám csak az egyik amerikai baptista szövetség taglétszáma!), majd megjegyezte: „Nem vagyok prédikátor, csupán egyszerű farmer, aki vasárnapi iskolásokat tanít egy 130 tagú gyülekezetben.”

Igehirdetésében Jakab apostol tanítására utalt, hangsúlyozva, milyen fontos a keresztyén hitet gyakorlati szeretetté váltani. A keresztyén hit cselekedetekben történő kifejezésére került sor augusztus 12–17-ig Vácott, a Jimmy Carter-munkahét során, ahol több száz amerikai, európai és magyar önkéntes segítségével tíz házat építettek fel rászorulóknak. „Mindezt Krisztus nevében tettük” – mondta Carter.

„Jakab apostoltól tanultam meg, hogy nehézségeink türelemre, állhatatosságra és bátorságra tanítanak, melyek egy magasabb élet alapjai. Eszközök arra, hogy egyre több embert öleljünk át szeretetünkkel...”

Utalt Pál apostol egy megjegyzésére (2Kor 4:18). Mi a legfontosabb ebben a változó világban, ami soha nem változik? Pál az örökkévaló dolgokra irányítja a figyelmünket, melyek nem láthatók: nem látjuk pl. az igazságot, a békét, az alázatosságot. Nem látható az együttérzés, az igazságosság, a szeretet. Ezek a dolgok inspirálták Pál apostolt, ezeket mutatta be Jézus Krisztus az ő szeretete által. Ezt az üzenetet hagyta nekünk Jimmy Carter Jézus Krisztus nevében.

Az üzenet átadása után sor került a templom „fölszentelésére”, és Carter elnök átvágta a szimbolikus jelentőségű nemzetiszín szalagot.

Míg az országban az 1100 éves jubileumot ünnepeljük, a magyarországi baptista misszió 150 éves – Mrs. Rosalynn Carter augusztus 18-án ünnepelte születésnapját. Orgonakíséret mellett a gyülekezet az énekkarral együtt énekelte a „Happy birthday”-t, és Rosalynn Carter meghatottan vette át az ajándékokat és a virágcsokrot.

Ezekután egypercesnek indult hosszabb-rövidebb felszólalások következtek. Sorrendben: *Győri Kornél*, az MBE főtitkára, *Dr. Steve Booth*, a Déli Baptista Szövetség képviselője, *Dr. Errol Simmons*, az IBLA igazgatója, *Dr. Bóna Zoltán*, a MEÖT főtitkára és *Villányi Péter* református esperes.

Almási testvér átadta a gyülekezet ajándékait a vendégeknek, majd énekes-zenei program következett, mialatt a meghívott vendégek levonultak az új imaház kiállítási termeibe, ahol Kuncze Gábor megnyitotta a jubileumi kiállítást.

A szigetszentmiklósi gyülekezet kettős ünnepének záró akkordjaként a templom udvarán Jimmy Carter és Almási Mihály elültetett egy libanoni cédrust, mintegy emlékeztetőül a következő generációnak. „Istennek szenteljük e házat, legyen és maradjon mindig az övé, szolgálja mindig az ő dicsőségét!” (Részlet a templomban elhelyezett emléktábláról.) *Soli Deo Gloria!*

(BH 1996. szept. 1. 292–293. old. – F. A. –)

Előterjesztés Jimmy Carter volt amerikai elnök állami kitüntetésére

Mint általánosan közsimert, Jimmy Carter, elnökségének idején, nemzetünk szempontjából elévülhetetlen érdemeket szerzett azzal, hogy (az évtizedeken át sikertelen kérelmezési kísérletek után) úgy döntött, hozzájárul a magyar korona és a koronázási ékszerek Magyarországra történő visszaszolgáltatásához.

Bennünket, baptistákat különösen érint ez az ügy, hisz Jimmy Carter baptista vallású, s abban, hogy ilyen döntést hozott, döntő szerepe volt Dr. Billy Graham világhírű evangélistának, aki szintén baptista.

Billy Graham 1977-ben az akkori szocialista országok közül Magyarországra kapott először beutazási engedélyt, és lehetőséget arra, hogy tömegek előtt prédikálhasson. 1977-ben magam mint a Billy Graham programját előkészítő bizottság főtitkár-helyettese egy dr. Lékay László bíboros, esztergomi érsek úrhoz történő utazás során, az autóban tárgyaltam a Billy Graham társaság főtitkárával és főtanácsosával a korona-ügyről, adatokat szolgáltatva nekik a koronával kapcsolatosan, s kérve segítségüket. Billy Graham magáévá

tette e témát, amint arról utazása előtt a repülőtéri sajtókonferencián nyilatkozott is.

Hazaérkezése után fogadta az elnök. Nem sokkal a fogadás után a State Department úgy nyilatkozott, hogy az elnök, Jimmy Carter, meggyőződött arról, hogy Magyarországon olyan folyamatok indultak meg, melyek lehetővé teszik a korona és a koronázási ékszerek visszaszolgáltatását.

Jimmy Carter 1996. augusztus 18-án részt vesz Szigetszentmiklóson, a mintegy 100 millió forint értékű új baptista templom és Mozgássérült Centrum megnyitásán, látogatást tesz az épületben működő Amerikai Theológiai Akadémián. A képviselőtestület a „város díszpolgára” kitüntetést tervezi átadni neki. Részt vesz a megnyitón Kuncze Gábor belügyminiszter is, aki ez év január 26-án tett látogatást nálunk, amikor is megtekintette az épületet. Ekkor beszélgetést folytattam vele Jimmy Carter fogadásáról ill. általunk javasolt kitüntetéséről. A belügyminiszter úr jónak tartotta a kitüntetés gondolatát.

Jimmy Carter emberi jogok betartását ellenőrző, nemzetközileg nagyra értékelt tevékenysége szintén közismert. Nekünk, magyaroknak, nem lehet közömbös az az egyértelmű kiállítás, melyet tapasztalhattunk részéről az erdélyi magyarság ügyében.

Úgy véljük, hogy a kitüntetés szorosabbra fűzné vele azokat a szálakat, melyek őt hozzánk kötik, s még inkább a „magyarok barátja” lehetne.

Úgy véljük, hogy az Egyesült Államok és Magyarország kapcsolatának javításában annak idején igen nagy szerepe volt, s hogy ez a szerepe ma éppen úgy fontos.

Megjegyzés: Fenti előterjesztést a Magyarországi Baptista Egyház nevében, mint az egyház Jimmy Carter-ügyben megbízott referense, teszem.

Dr. Almási Mihály *tanszékezető tanár*

Budapest, 1996. március 26.

Részlet dr. Almási Mihály egyházelnök Platthy Iván címzetes államtitkárnak írt leveléből (Jimmy Carter kitüntetésének kezdeményezése)

Jimmy Carter Szigetszentmiklóson

A város történelmében egyedülálló eseményre került sor augusztus 18-án. Dr. Almási Mihály lelképásztor meghívására Szigetszentmiklóstra látogatott Jimmy Carter, az Amerikai Egyesült Államok volt elnöke feleségével és népes kísérettel.

A baptista egyház szempontjából is történelmi esemény volt a látogatás, hisz Magyarországon baptista templomban még soha nem prédikált amerikai elnök, sőt soha egyetlen egyház vagy felekezet templomában sem. Az eseményekről képes beszámolót közlünk. A képek között lesz néhány, amely Jimmy Carter látogatásának más helyszínein készült.

A volt elnök útját természetesen követte a magyar és a nemzetközi sajtó, a rádió és a televízió. A szigetszentmiklósi eseményekről augusztus 18-án Magyarországon a TV1 esti Híradója, valamint a TV3 számolt be, szeptember 1-jén, vasárnap délután pedig az Örömhír című baptista műsor mintegy 15 percben. Más tévétársaságok is átvették az anyagot.

Augusztus 22-i keltezésű az a levél, amelyben *Millard Fuller*, a Habitat for Humanity International alapító elnöke megköszöni segítségemet a váci építkezés-sel kapcsolatban. Ebben – többek között – a következőket írja: „Carter elnök beszámolt nekünk arról a fantasztikus eseménysorozatról, amit szerveztél neki... biztos vagyok abban, hogy felejthetetlen lesz mindnyájatoknak ez a különös alkalom... Carter elnök elmondta nekem, hogy kész vagy segíteni a mi munkánkat Magyarországon. Nagyra értékeljük ezt, és reménységgel tekintünk a jövőbeni együttműködésre...”

A nem mindennapos elnöki látogatás előkészületei mintegy másfél éve kezdődtek. Azóta több kilónyi levelezési anyag, jegyzőkönyv, emlékeztető keletkezett mind az amerikai, mind a magyar diplomácia részvételével az ügyben. Természetesen fontos szempont volt a biztonság. Mind a magyar, mind az amerikai illetékesek igen szigorú feltételeket szabtak.

Maga az elnök csak ahhoz ragaszkodott, hogy az istentiszteletet, ami nem egy „műsor”, semmi sem zavarhatja. Egyetlen bekerített térben kaptak helyet a tévé-társaságok, a fotósok és a sajtó. A média képviselői nemigen örültek. Utólag azonban megállapítható, hogy igen bölcs, tapasztalatokon nyugvó döntés volt ez.

Jimmy Carter és kísérete jó tíz perccel korábban érkezett. A templom homlokzatán magyar és amerikai zászló lengett. A virágokkal pompázó templomkertben a Fischer András cserkészcsapat sorfala előtt vonult be az elnök. A magyar cserkészköszöntésre mosolyogva válaszolt. Néhány percet töltött az ünnepre érkezett magas rangú vendégek társaságában, majd fúvószena kíséretében – a vendégserreg után – bevonult a templomba.

A csodálatosan földíszített új templomban az amerikai és magyar zászló között a gyülekezet zászlaja fogadta...

(Jubileumi évkönyv. 1996. – A. M. –)

Jubileumi evangélizációs konferencia, Tahi, 1996. augusztus 20.

Augusztus 20-án Tahiban evangélizációs jubileumi és ifjúsági konferenciát tartunk. Azok, akik szívükön viselik a megújulást, csoportos imaközösségekben könyörögnek ezért. A gyülekezés idején evangéliumi énekek, táborigádák szólnak a nemzetközi magyar baptista központi fúvószenekar közreműködésével. Délelőtt lesz a háború utáni utolsó szabad Tahi-konferenciára emlékeztető jubileumi zászlós felvonulás, amelyen minden baptista gyülekezet és szervezet részt vehet saját zászlaja alatt. Az 1948-as jubileumi zászló alá hívjuk azokat, akik akkor is ott voltak. Részt vesznek a felvonuláson a külföldi misszionáriusok, a missziókerületek, az ifjúsági, női, férfi és gyermekcsoportok után következnek a gyülekezetek. Nagy szeretettel várjuk a Kárpát-medence bármely pontjáról érkező testvérek zászlós és népviseletes felvonulását is, hisz 150 évvel ezelőtt nem a Trianon utáni, megcsonkított, 1/3-nyi Magyarország újkori baptista missziója kezdődött, hanem az egész Kárpát-medence missziója. Várjuk tehát Erdély, a Felvidék, a Délvidék és Kárpátalja gyülekezeteit vagy gyülekezeti küldötteit, és várjuk a nyugati és tengerentúli gyülekezetek küldöt-

teit is. Már faragja egy székely művész azt a több mint 4 méter magas emlékoszlopot, amelyen a legfontosabb magyar és baptista történelmi események adatai jelennek meg. Az emlékoszlop leleplezése után kezdődik az evangélizáció. Nagyon szeretném, ha a nemzedékek és a nemzetiségek, az Urat régen szolgálók, az új hívők és a barátok találkozhatnak Krisztus keresztnél, és megtért, megújult szívvel távozhatnak kedves táborunkból.

Délután vetélkedők és egyéb színes programok lesznek, este pedig jubileumi tábortűz.

A programban fontos szerep jut a régi és az erre az alkalomra íródott indulóknak, a központi és az összevont énekkarnak és sorolhatnám. Biztos vagyok abban, hogy az Úr gazdagon megáldja ezt az együttléteket. (BH 1996. 229–230. old. – A. M. –)

„Mindedig megsegített minket az Úr!”

(Jubileumi evangélizációs konferencia – Tahí, 1996. aug. 20.)

Valódi nyári melegben, hatalmas érdeklődéstől kísérvé rendezték meg az immár hagyományos augusztus 20-i konferenciát Tahí táborban. Az ideinek különös jelentőséget adott a kettős jubileum: a magyar honfoglalás milicentenáriuma és a kárpát-medencei baptista misszió indulásának 150. évfordulója. A hálás emlékezésen és Isten dicsőítésén túl az evangélium hirdetése volt a legfőbb cél ezen a napon. És persze mindezek mellett bőséges alkalom nyílt a testvéri kapcsolatok erősítésére, s új barátságok megkötésére.

A szervezők hónapokon keresztül dolgoztak a konferencia sikeréért: csinosabbá tették a tábort, büfék felállításáról gondoskodtak és gazdag programot alakítottak ki. Ez alkalomra elkészült és a tábor területén megtekinthető volt a mozgó jubileumi kiállítás, amely a Baptista Szeretetszolgálat kamionjában kapott helyet. (Az állandó jubileumi kiállítás két nappal korábban nyílt meg az új szigetszentmiklósi imaház alagsorában.) Színes levelezőlap készült a Tahí táborról, amit az alkalmi énekléshez hasonlóan a szlovák népviseletbe öltözött leányoktól lehetett megvenni. A parancsnoki barakk mellett felállított standon a Baptista Kiadó hitépítő könyvek bőséges választékával várta a vásárlókat. Ismét kapható volt a frissen megjelent négy-szólamú „A hit hangjai” című gyülekezeti énekeskönyv – most engedményes áron.

Reggel fél 9-től fúvószena hangjai fogadták a táborba érkezőket. Kik autóbusszal, kik gépkocsival jöttek, mások tömegközlekedési eszközökkel vagy gyalog. A közeli parkolóhelyek hamar megteltek, így a később jövők már csak lent, az aszfaltút két oldalán tudtak felállni. A főbejárat előtti hídon regisztráció várta a bel- és külföldről érkező magyar baptistákat. Itt mindenki kapott egy nyakba akasztható kártyát, amelyen az illető neve és gyülekezetének neve volt feltüntetve. Még tartott a gyülekezés, az árnyékos helyek elfoglalása a szószer körül, amikor az együttlévők sorra énekeltek az énekgyűjtemény énekeit *Oláh Gábor* karnagy vezetésével. A felhangzó énekek közül említést érdemel az Ünnepi himnusz, amelynek szövegét *Jobbágy István* írta, dallamát pedig *Pátkai Imre* szerezte. De elénekeltük Csoják Attila Himnusz-feldolgozását is *Héthalmi P. Károly* dallamára.

Jobbágy testvér bevezető szavai után *Újvári Ferenc* lelkipásztor, a MOBISZ elnöke elszavalta Somogyi Imre Zászlóbontás című versét. Ezután a valóságban is meg-

történt egyházunk zászlainak ünnepélyes felvonása. *Iff. László Gábor* missziói titkár imáját és Dr. Almási Mihály szövetségi elnök vendégeket köszöntő szavait követően az összevont énekkar énekelt. Az ünnepi ígéhirdetés szolgálatát Győri Kornél főtitkár végezte Mikeás 4:1–8 alapján. Mondanivalójának lényegét az 5. vers fejezi ki a leghűbben, s ez így hangzik: „Ha minden nép a maga istenének nevében jár is, mi az Úrnak, a mi Istenünknek nevében járunk mindörökké.” Ez olyan igei program, amely baptista misszióknak az ünnepek elmúltával is biztos irányítúje lehet.

Örömmel hallgattuk vendégeink felszólalását, köszöntését. Az amerikai magyar baptisták üdvözlését Dr. Haraszi Sándor testvér adta át, az erdélyi magyar baptistákét *Borzási Gyula* testvér, a vajdaságiakét pedig *Nyúl Zoltán* testvér. A Déli Baptista Szövetség részéről ketten is felszólaltak: *D. Jerry Rankin*, a Külmissziói Osztály vezetője, és *Dr. John Floyd*, a Külmissziói Osztály európai igazgatója. Ezt követően elénekeltük a „Feltámadt Hős” kezdetű csodálatos éneket.

A kettős jubileumra készült egy emlékhely, amelyet Dr. Almási Mihály és Jobbágy István testvér leplezett le. A székely faragású oszlop mind a négy oldalán bevésés: az első oldalon a honfoglaló vezérek neve olvasható, a másodikon jeles uralkodóink szerepelnek, a harmadikon történelmünk kiemelkedő eseményei, és a negyediken az anabaptista reformáció, s az újkori baptizmus nagy alakjainak neve, valamint eseményei. A faragás *Cs. Kiss Ernő* műve. Az oszlop mellett a földön történelmi Magyarországot formázó gyeppel, teletűzdelve a nevezetes helységeket feltüntető táblácskákkal. A Himnusz együttes eléneklésével hitet tetünk amellett, hogy a mennyei haza mellett a földit is szeretjük...

Almási testvér avatóbeszédében leszögezte: Magyarok vagyunk és baptisták vagyunk! A múltat emlékezni kell! De fontosabb a jelen, hogy legyen jövőnk! Egyházunk két legnagyobb gondjaként az elvilágiasodást és az elegyeháziasodást említette. Megújulásra van szükség, amely: nem szektás, nem emberhez kötődő, s amely igeszerű. Szolgálatá végén előrehívta mindazokat, akik szeretnének megújulni odaszánásukban, és imádkozott értük.

Tahiban 1948-ban volt utoljára zászlós felvonulás. Most újjáéledt ez a hagyomány, s az előzetes felhívás nyomán csaknem 30 szervezet és gyülekezet vonult végig a táboron saját lobogó alatt. Az élen *Baranyay Lajos* testvér haladt az 1948-as zászlóval, ő már annak is résztvevője volt. Mögötte *Kulcsár Barnabás* testvér Szövetségünk mai zászlajával, alatta a vezető tisztségviselők vonultak, majd a Budapesti Missziókerület, a MOBISZ, a FAMISZ, a Nőbizottság, a bajai Gondviselés Háza, a Diakónusbizottság, valamint a gyülekezetek népes küldöttsége... A jelenlévők mindenütt felállva figyelték a színpompás felvonulást. (BH 1996. 297., 300. és 308. old. – K. N. J. –)

Elnöki körlevél

*Körlevél a baptista gyülekezetek pásztorainak, elöljáróinak és tagjainak
Kedves Testvérek az Úr Jézusban!*

Közösségünkben hagyománya van annak, hogy fontos, közérdekű üzenetek továbbítására a nyílt levél formát vegyék igénybe az országos missziómunka ve-

zetői. Ilyen levéllel fordult a gyülekezetekhez dr. Somogyi Imre elnök testvér az 1946-os esztendő missziós tevékenységét elemezve.

A ma reggeli igénk így szól: „...tartassanak könyörgések, imádságok, esedezések, hálaadások minden emberért, királyokért és minden méltóságban levőkért, hogy csendes és nyugodalmas életet éljünk, teljes istenfélelemmel és tisztességgel, mert ez jó és kedves dolog a mi megtartó Istenünk előtt, aki azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön, és az igazság ismeretére eljusson” (1Tim 2:1–4).

Somogyi testvér fent említett pásztorleveléből idézek: „Nem búcsúzhatok az 1946-os esztendőről anélkül, hogy meg ne emlékeznék arról a szinte szokatlan, zavartalan vallásszabadságról, amelynek élvezői lehettünk az egész év folyamán. Történetünkben alig volt még ilyen év, amelyben – örömmel állapítom meg – a hatóságok részéről semmi olyan lépés vagy intézkedés nem történt, ami vallásunk szabad gyakorlatát akadályozta volna. Nem mulaszthatom el tehát, hogy különös köszönettel ne adózzak ezért a Magyar Köztársaság igen tisztelt kormányának, valamint a demokratikus közigazgatási hatóságoknak”.

Nem tudom, hogy az újabb kori magyar baptista misszió 150. jubileumi évében ki mennyit imádkozott, könyörgött és esedezett minden emberért – ahogy Pál apostol buzdít bennünket –, minden méltóságban levőkért, de az az érzésem, hogy nem eleget. Rajtunk is múlik, az imádságainktól is függ, hogy csendes és nyugodt-e az életünk!

50 évvel ezelőtt, 1946-ban még nem lehetett tudni, hogy néhány év múlva elszabadul a pokol, s hogy több mint 40 éven át államvallás lesz az ateizmus, másodrendű jogfosztott polgár a hívő keresztyén. Testvéreink gyakran kerültek börtönbe, s olyanok is voltak, akiket koholt vádak alapján kivégeztek.

Ma, az 1996-os jubileumi esztendő végéhez közeledve elmondhatjuk az augusztus 20-i, Tahiban megtartott jubileumi evangélizációs konferencia jeligéjével, hogy: „Mindeddig megsegített minket az Úr!”

Elmondhatjuk az október 4–6-ig tartandó zánkai nagy találkozó alap gondolatával (*Emlékezés és örvendezés a testvériség jegyében*), hogy az Úr adta nekünk azt a kegyelmet, hogy vannak olyan események történelmünkben, amelyekre hálaadással, örvendezve emlékezhetünk, és sokkal több ilyen van a múltunkban, mint negatív.

És természetesen, szeretnénk nagyon hálásak lenni a jelenért, e jubileumi év békéjéért, azért, hogy kezd kialakulni közösségünkben az egymásra találás öröme, az egymásra utaltság érzése, a megértés, a tenni akarás, a megújulás és a megszentelődés utáni vágy. Ennek jeles bizonyítéka volt a Tahi konferencia, és ugyanilyen bizonyítéka lehet a zánkai testvéri találkozó.

Nagy örömünk, hogy – történelmünkben először – a legtöbb baptistát számláló országból meglátogatott bennünket és ígét hirdetett közöttünk Jimmy Carter volt amerikai elnök, baptista hittestvérünk Szigetszentmiklóson, ahol új imaházat, missziós és oktatási központot nyithattunk meg hosszú évek munkájának gyümölcseként. Annak is, hogy az ígehirdetést magas állami méltóságok is hallották. Annak is, hogy a Békehírnök ünnepi száma eljutott politikusok, állami, társadalmi és egyházi vezetők, neves tudósok asztalára. Annak is, hogy a mintegy 200 képet tartalmazó színes jubileumi album már megjelent, és Zánkán már kézbe vehetik testvéreink. Annak is, hogy a 150 év történelmével foglalkozó, tu-

dományos igényű tanulmánykötet – reménységünk szerint – szintén elkészül a zánkai találkozóra. És annak különösen, hogy Zánkán találkozhatunk a Baptista Világszövetség elnökével, dr. Nilson do Amaral Fanini testvérrel és feleségével, aki több alkalommal is hirdet igét.

A bizonyosságok fellege vesz körül bennünket!

A jubileumi év eseményei közül Zánka következik, a Magyar Baptisták Nemzetközi Találkozója. Szeretettel várunk minden lelkipásztort, előljárót, énekest és zenészt, minden gyülekezeti tagot és barátkozót. Mindazokat, akik emlékezni és örvendezni szeretnének a testvériség jegyében az Úr előtt. Mindazokat, akik szeretnék meghallgatni, hogy mit üzen nekünk Isten a Szentlélek és az ő hűségese szolgálja által. Világszövetségi elnök nem sűrűn szokott Magyarországon járni. Fanini testvér a messzi Brazíliából érkezik, és több mint 50 millió hittestvérünk üdvözlését hozza, akik közül sokan igen nehéz helyzetben vannak. Kiváló alkalom lesz ez a nagy baptista család megismerésére is. Mrs. Fanini pedig a női öszejevetelek egyik előadója lesz. Azoknak a testvéreknek, akik semmiképpen sem tudnak három napra jönni, azt javasoljuk, hogy legalább szombaton próbáljanak meg részt venni ezen az egyedülálló alkalmon. A teljes napi részvételi díj (ellátás nélkül) 250 Ft.

A zánkai találkozóig se feledkezzünk meg az egymásért való imádkozásról! Az Úr megadta nekünk, hogy a hajdani ateista ideológiai centrum az evangélikázció helyévé váljék. Ki hitte volna ezt, akár csak egy évtizede!

Imádkozunk „minden méltóságban levőkért” és mindazokért, akik „hallani fogják az igét”! Imádkozunk az énekesekért, a zenészekért, az igehirdetőkért és azokért, akik bármivel szolgálnak!

Végezetre, Atyámfiaim, imádkozzatok énérettem is!

Az Úr áldása legyen rajtunk, magyar baptistákon, bárhol is élünk e nagy világban, és ez az áldás nyugodjék meg egész magyar népünkön!

Kelt Budapesten, az Úr 1996., a honfoglalás 1100.,

az újkori baptista misszió 150. jubileumi évében, szeptember 18-án.

Dr. Almási Mihály szövetségi elnök

„Szántsatok magatoknak új ugart!” (Jer 4:3)

A magyar baptisták 150. évi nemzetközi jubileumi találkozója, Zánka, 1996. október 4–6.

Dr. Almási Mihály egyházelnök igehirdetése a megnyitó istentiszteleten
Kedves ünneplő gyülekezet, tisztelt vendégeink!

Ez ünnepi igehirdetésben az újabb kori magyar baptista misszió 150. jubileumi évében a megújulásról, a reformációról szeretnék szólni.

Úgy vélem, hogy reformációra nem ezerévenként, nem is százévenként van szükség, hanem mindig, folyamatosan. „Az egyházat mindig reformálni kell” – idézzük gyakran. Vannak azonban a folyamatos reformáción belül kiemelkedő fontosságú, nagy reformációs revolúciók. Úgy is mondhatnám, hogy az egyház, Krisztus teste egyfajta szellemi-lelki evolúción túl időnként rászorul szellemi-lelki revolúcióra, radikális, gyors, forradalmi reformációra. Amikor a deformáció olyan mér-

tékű, hogy már föl sem ismerhető a Krisztus egyháza, radikális korrekcióra, reformációra, restaurációra van szükség. A deformációból az egyetlen kiút a reformáció.

A múlt héten Tallinban tartotta tanácsülését az Európai Baptista Szövetség. Jelen volt a Baptista Világszövetség vezetősége is. Valaki megkérdezte dr. Nilson do Amaral Fanini testvért, a Baptista Világszövetség elnökét (aki ma este érkezik a mi konferenciánkra), hogy szerinte milyen kilátásai vannak a baptista misszióknak világszerte. Ezt válaszolta: „Vagy evangélizálunk, vagy elveszünk!” A mi Urunk Jézus ugyanezt így mondta: „*Ha valaki szégyell engem és az én beszédemet e parázna és bűnös nemzedék előtt, azt az Emberfia is szégyellni fogja, amikor eljön Atyja dicsőségében a szent angyalokkal*” (Mk 8:38).

A magyar baptista misszió itt a Kárpát-medencében, az 1100 éves hazában egyszer már megszűnt. Hithű mártír elődeink a reformáció évtizedeiben olyan eredményesen munkálkodtak, hogy kérdéses volt, nem anabaptista módon reformálódik-e egész Közép-Kelet-Európa – ahogy Révész Imre református történész megjegyezte. (*Reformáció. Bp. 1932. 64–65. old.*) Elődeink inkább vállalták a mártírhalált vagy a hontalanság keserű kenyerét, minthogy föladták volna hitüket és a Bibliához való ragaszkodásukat.

150 éve új misszió kezdődött. Meddig új az új? Addig, amíg friss, hatékony, biblikus. Minden egyházban, amely megért már néhány évtizedet, jelentkeznek az öregedés jelei. Az öregedés mint jelenség nem normális vagy szükségszerű velejárója az egyháznak, amibe bele kell törődnünk, hanem valamiféle deformációnak, betegségnek a következménye. Az ember természetesen öregszik, az egyház természetellenesen, az ember ugyanis testi, az egyház viszont krisztusi. Az egyház nem emberi konstrukció, hanem isteni, amelynek újulása kell hogy legyen önmagában, az által, aki a Fő. Az egyház ugyanis nem egyszerűen emberekből áll, hanem új emberekből, lelki emberekből, felülről született emberekből, akik önmagukban hordják az egyház megújulásának garanciáját, hisz maguk napról napra megújulnak annak ellenére, hogy romlandó testben élnek (2Kor 4:16; Kol 3:10). Az egyház ugyan Isten országának (uralmának) földi eszköze, de alapvetően nem e világi. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy az egyház mégis öregszik, mégis deformálódik. Isten különös kegyelme, hogy a deformációból van kiút.

A történészek dolga megállapítani, hogy az elmúlt 150 évben hányszor deformálódott olyan mértékben a magyar baptizmus, hogy radikális reformációra volt szüksége. Egy biztos: jó néhányszor! A deformációt fölismerve szinte mindig belefutottunk – más egyházakhoz hasonlóan két, kiútnak tűnő zsákutcába. Az egyik a törvényeskedés, a másik – mai kifejezéssel élve – a karizmatizmus. Ma is kísért mindkét zsákutca. Nem csekély azok száma, akik úgy vélik, hogy a szigorú szabályozás a megoldás. A lekipásztorok bürokratikus eszközökkel próbálkoznak, az előljáróság valamiféle igazgatótanácsszerű szervezetként működik, és vagy a demokrácia, vagy a despotizmus, netán a demokráciának álcázott despotizmus uralkodik el betegesen a közösségben. Gyakori képlet, hogy azok, akiknek ebből végleg elégük van, a másik zsákutcába futnak be. Igazolva látják a rajongást, az igeszerűtlen, de divatos túlhajszolt lelkeséget a Szentlélek jelenléte bizonyítékának kikiáltva mindent, ami más, ami épp divatos vagy szimpatikus. Az alázatos, biblikus, valóságos keresztyének mindkét végtettől kimondhatatlanul sokat szenvednek, s az Úr ügye mérhetetlenül károsodik.

Hálát adunk azért, hogy Isten megadta nekünk azt a kegyelmet, hogy voltak olyan lelki vezetőink, akik az említett két zsákutcából – veszteségek árán ugyan – visszavezették közösségünket az egyedül helyes biblikus útra. Természetesen igaz az, hogy szükség van rendre, s a rendhez elengedhetetlenek a törvények, a szabályok, de az is igaz, hogy a legfőbb törvény a szeretet! Igaz az is, hogy szükség van karizmákra, de az is, hogy a Szentlélek által vezetett próféták „engednek egymásnak”. Az is, hogy mi mindnyájan egy Úr szolgálói vagyunk, elsősorban tehát neki kell engednünk, engedelmeskednünk.

A deformációból a kiút a reformáció, a reformáció eszköze pedig a Szentlélek által megvilágosított, élővé tett Ige.

Meggyőződésem, hogy ebben a 150. jubileumi évben Jézus Krisztus, az egyház Ura újra válaszút elé állít minket egyénekenként, gyülekezetekenként és közösségekig, mint ahogy válaszút előtt áll sokat szenvedett népünk 1100 éves, sokszor leigázott, megcsönkített, de ma is létező hazánkban, Magyarországon és szerte szét szóródva a világban. Megújulásért, reformációért kiált minden körülöttünk. És nekünk, baptista hívőknek nincs fontosabb feladatunk, mint a misszióparancs jegyében újra és újra elindulni Krisztus Urunk üzenetével. Ahhoz, hogy erre egyáltalán vagy egyre inkább alkalmasak legyünk, nekünk kell először megújulnunk! Alaposan deformálódtunk az elmúlt évek, évtizedek során. Ezt lehet tagadni, lehet magyarázni, de sem a tagadás, sem a magyarázkodás nem kiút. Reformációra van szükségünk. Nem hosszúsas elemzésekre. Nem teológiai, pszichológiai vagy épp „kegyességi” diagnózisokra, hanem megtérésre. Gondolkodásunk, érzéseink, cselekedeteink megváltoztatására a Szentlélek újjáteremtő, megszentelő, megigazító és segítő kegyelme által. Ez nem a holnap feladata! Mindennek rendelt ideje van. A megújulás rendelt ideje nem a holnap, hanem a ma! És nem másról, a másikról van szó, hanem rólam és rólad.

Bevezető ígénk szerint ugartörésre van szükség. A saját szívünk – talán évtizedek óta töretlen – ugara kiált mennyei esőért, hogy aztán az égi eke leforgathassa, betemethesse az évtizedes gyomot, szemetet, hogy a termőföld tiszta, mélyebb rétegei magágyvá váljanak, s a termés is lehessen a magvetés nyomán 30, 60 vagy 100 annyi.

„Ne vessetek a tövisek közé!” Szántsatok először – mondja Jeremiás.

Jó 30 éve a betondzsungelből egy városi kisfiú falun töltötte a karácsonyt. Az utcán téblábolt, és figyelte az ünneplőbe öltözött falusiakat, amint a templomba igyekeztek. Milyen különös épület! – töprengett magában. – Talán uszoda vagy mozi? – Majd megkérdezett egy idősebb embert: „Bácsi, mikor kezdődött itt a műsor?” A kérdés hallatán meglepődött ember kis töprengés után így válaszolt: „Vagy kétezer éve.” – „És még mindig megy?” – kérdezte a gyerek. „Megy” – volt a rövid válasz. „Jó műsor lehet...” – motyogta csodálkozva a fiú.

Ma itt, Zánkán, ebben az évtizedeken át másféle műsorokhoz szokott és más célra létesült ifjúsági táborban ez volt a 2000 éves műsor. Összefoglalva: Add át az életedet Istennek, hogy tudj kezdeni valamit magaddal és másokkal!

1876-ban Anglia formálisan is bekebelezte Indiát. Viktória királynőt India császárává kiáltották ki. Az indiai maharadzsza akkor egy 8 éves gyermek volt. Magához hívatta tanácsadóit, és megkérdezte, milyen ajándékot kellene adnia a királynőnek. „Felség, miénk a világ legszebb, legnagyobb, legértékesebb gyé-

mántja. Ez méltó ajándék lenne." A maharadzsza elküldte az ajándékot a királynőnek. 22 évvel később, immár 30 évesen Angliába utazott, és elmesélte a királynőnek, hogyan is ajándékozta neki annak idején a gyémántot, majd megkérte, hadd nézze meg most újra, még egyszer. Viktória áthozatta a különös értékű kincsét a Tower-ből. A maharadzsza kézbe vette, odament az ablakhoz, és önfeledten nézte a szikrázó csodát. Amikor aztán kigyönyörködte magát, odament a királynőhöz, átadta neki a gyémántot, és így szólt: „Amikor kisgyermek voltam, neked adtam, mert nem tudtam, milyen értékes és szép. Most újra neked ajándékozom, mert tudom, hogy mit ér, és milyen gyönyörű.” Ez a megújulás! Újra odaadni az életünket Istennek. Adja meg nekünk a mi Urunk, Jézus Krisztus, hogy erre a jubileumi évre úgy emlékezzenek majd gyermekeink, unokáink, ha ad még nekünk az Úr éveket, mint szeretett közösségünk, a baptista egyház megújulásának éveire! Rajtunk múlik saját megújulásunk, megszentelődésünk. Használjuk föl ezt a három napot a vidám ünneplésen, a szívből jövő hálaadáson kívül az elcsendesedésre is, hogy meghallhassuk az Úr hívó szavát, és merjünk válaszolni neki: „Itt vagyok én, küldj engemet!” (BH 1996. október 27. 349. old.)

„Világító keresztyénség kellene”

Beszélgetés dr. Almási Mihállyal, a Magyar Baptista Szövetség elnökével
Fennállásának 150. évfordulója alkalmából október első napjaiban Zánkán rendezte meg többnapos jubileumi találkozóját a Magyar Baptista Egyház közössége. A rendezvényre körülbelül 1500-an érkeztek a közösség hat missziókerületéből és a határon túlról is. Dr. Almási Mihály, a Magyar Baptista Szövetség elnöke a nyitó istentiszteleten a hitben való megújulás jelentőségéről beszélt.

A rendezvény szünetében beszélgettem az elnökkel.

Jézus van közöttünk

– *Vajon van-e önnek konkrét lelkipásztori terve a megújulás serkentésére saját egyházában, és lát-e általános érvényű erőt erre más egyházak életében is?*

– Akár szűkebb, akár tágabb értelemben gondolkodom erről, csak egy megoldás lehetséges: sokkal komolyabban kellene venni a Szentírást, azokat az etikai normákat, amelyek nélkül nem képzelhető el alapvető megújulás. A hegyi beszédre gondolok itt elsősorban. Valamilyen módon a látszatkeresztyénség helyett valóságos, világító keresztyénségre lenne szükség. Mert nem a keresztyénnek és nem az egyháznak kell fénylenie, hanem olyan szituációt, olyan világosságot kellene teremteni magunk körül, hogy meglássék belőle: Jézus ott van közöttünk. Ez jelenti az egy pohár víz evangéliumát, a betegek, a börtönben lévők meglátogatását, az odafordulást az elesettekhez. Magyarországon talán soha nem volt ennyi elesett – kivéve talán az első világháború utáni éveket –, mint ma. Amikor anyagiakkal nem tudunk segíteni, akkor is óriási jelentősége lenne a lelki segítségnek.

– *Utalt arra is igehirdetésében, hogy a keresztyének tanúságtétele nagyon fontos, s akár a mártíriumig is el kell jutni annak gyakorlásában. A baptista közösség hogy vélekedik a jézusi erőszakmentesség alapján a fegyverforgatásról és a fegyveres honvédelemről?*

– A baptistáknak az a véleményük világszerte, hogy a fegyveres harc, a háború rossz dolog, de ugyanakkor hazafiúi cselekedetnek tekinthető szükség esetén tagjaink részéről a fegyveres honvédelem, bár erre kifejezetten nem buzdítunk senkit. Közösségünk fiataljainak körülbelül tíz százaléka választja manapság a kötelező katonai szolgálat helyett az alternatív szolgálatot személyes lelkiismereti konfliktusból fakadóan. Egyházunknak ebben a dologban nincs tanácsa. A döntést mindenkinek saját lelkiismeretére bízva.

„Evangélizációs” műsor

– *Korábban is igen gyakran lehetett hallani elítélő véleményeket Billy Grahamról, az önök közösségének prédikátoráról, aki a világot járva eléggé színpadias módon misszionál, sajátos amerikai stílusban. Néha beillik az igehirdetése egy show-műsornak is – mondják. Záró istentiszteletükön dr. Nilson do Amaral Fanini, a Baptista Világszövetség elnöke evangélizációja rá emlékeztetett engem. Vajon mai elsívárosodott világunkban úgy gondolják, az ilyen szónokok jobban felrázhatják az embereket?*

– Mi európaiak vagyunk. Európában amerikai módon evangélizálni lehet ugyan, de nem igazán eredményes. Ennek ellenére, ha meglátogat minket egy amerikai evangélista, természetesen nem kérjük föl, hogy másképp evangélizáljon, mint ahogy saját hazájában vagy az ő missziómezőin ez szokásos. Tudatában vagyunk annak, hogy a magyar lélek egészen mást igényel. A Graham-féle evangélizáció sikere megközelítően sem olyan a volt szocialista országokban, mint amilyen Amerikában. S mi el szoktuk mondani ezt az amerikai evangélistáknak is. Egyébként ami Faninit illeti, úgy érzem, ő jóval közvetlenebb volt az igehirdetésében, mint Billy Graham.

Nem hívtak meg minket!

– *Nemrég Pannonhalmán tartották az úgynevezett keresztény egység napját, amelyen szép számmal jelen voltak a történelmi felekezetek képviselői. Önök viszont hiányoztak. Mi ennek az oka?*

– A Magyar Baptista Egyház nyitott közösség. Bár én, amikor ez az esemény zajlott Pannonhalmán, külföldön voltam, de felajánlottam meghívásunk esetére *Várszegi Asztrik* főapátnak – aki igen jó barátom –, hogy küldöttünk jelen lesz az eseményen. De végül is nem hívtak meg minket. Az ortodox egyházak ugyanis olyan követelményeket támasztottak a találkozó megrendezéséhez, amelybe egyházunk nem fért bele. Ez eléggé fájó pont számunkra mint történelmi egyház számára. Egyébként a nyáron vendégünk volt Jimmy Carter testvérünk, az USA volt elnöke, aki jelenleg is tanít vasárnapi iskolákban. Magam szerveztem, hogy Pannonhalmán találkozhatnék a pápával és a pátriárkával. Már időpont-egyeztetéseket végeztünk, amikor kiderült, nem jöttek össze a dolgok mégsem. Persze kétségtelen, hogy az egyházdiplomáciai manőverek között nehéz úgy evezni, hogy kereszténységünk hajója előre menjen, s ha lehet, semmi ne sérüljön közben.

(Napló, Veszprém megye napilapja. 1996. október 29. címloldal.

– Toldi Éva –)

Üdvözlő levelek a jubileumi év alkalmából

Mint ismeretes, Zánkán, a Magyar Baptisták Nemzetközi Találkozóján Dr. Nilson Fanini testvér, a Baptista Világszövetség elnöke hirdet igét és evangéliumot.

A jubileumi ünnep kapcsán üdvözlő sorokat kaptunk *Dr. Paul Montacute* igazgató testvértől, a Baptista Világszövetség igazgatójától, és *Dr. Denton Lotz* főtthkár testvértől. Ez utóbbi levélből idézünk, melyet szövetségünk elnökének írt:

Denton Lotz, a Baptista Világszövetség főtthkára

Nagyon köszönöm július 18-i kedves leveledet, melyben meghívtál a 150. jubileumi év nemzetközi találkozására. Sajnos, időbeosztásom két évre előre foglalt, és nem tudok rajta változtatni. A Baptista Világszövetséget az ünnepségen dr. Nilson Fanini testvér fogja képviselni... Szeretném, ha együtt tudnék örülni veletek, de ez most nem lehetséges. Kérlek, fogadd jókívánságaimat elnökké választásod alkalmából...

Krisztus békessége és öröme legyen veled! Kérlek, add át legmelegebb üdvözlőmet az ünnepség minden résztvevőjének. Szeretünk benneteket és imádkozunk értetek.

Testvéri üdvözléssel az Úr Jézus nevében:

Dr. Denton Lotz főtthkár

Karl Heinz Walter, az Európai Baptista Szövetség főtthkára

Kedves Testvérek!

A magyarországi baptista misszió 150. évfordulója alkalmából küldöm forró üdvözlőmet és nagyrabecsülésünket az Európai Baptista Szövetség nevében.

Hálásak vagyunk Isten kegyelmének számtalan jeléért és csodáinak ezreiért, amelyek gyülekezeteikben 150 év alatt történtek.

Emlékszem a 125. évfordulóra készült dokumentumokat és fényképeket tartalmazó kiadványra, amely mély benyomást tett rám. Amint Magyarország Európa közepén foglal helyet, ugyanígy a magyar baptisták is központi szerepet játszanak az európai baptisták között.

Magasztaljuk Istent a sok kiváló magyar vezetőért, akik nemzetközi és európai szolgálatot is végeztek. Az 1989. évi EBF Kongresszusra, mely Európa politikai helyzetének megváltozásakor került megrendezésre, az emberek mindig emlékezni fognak. Jövőbe tekintőnek tartom, hogy a Kongresszus témája – „Jertek, és lássátok Isten tetteit!” – előre jelezte egy új korszak jövetelét Európában.

Teljes szívünkben kívánjuk, hogy a Magyarországi Baptista Egyház a Szentlélek vezetése alatt és a mi Urunk és Megváltónk, Jézus Krisztus jelenléte által virágozzék, erősödjék, növekedjék a szeretetben, töltsé be a parancsolatot, hogy vezessen el embereket Krisztushoz, és legyen mindig a reménység csillaga Európa szükségben levőinek.

Isten gazdag áldását kívánva:
Dr. Karl Heinz Walter főtthkár

Várszegi Asztrik r. k. püspök, pannonhalmi főapát*Főtiszteletű Elnök Úr!**Kedves Mihály!*

Megköszönöm kedves és megtisztelő meghívásodat a templomszentelőre és 150 éves jubileumotokra. Személyesen nem tehetek eleget meghívásodnak, megértésedet kérem.

Az idősebb közösség, az ezeréves Pannonhalma testvéri szeretetével köszönte Benneteket. Isten Szentlelke vezessen Benneteket hivatásotok és küldetéseitek mind mélyebb megismerésében, amikor most gyülekezeteitekben ünnepi megemlékezéseiteket tartjátok!

Ágoston egyházatya gondolata segítsen Benneteket az ünneplésben: Meg akarok emlékezni rólad, Uram. Nem azért, hogy emlékezzen, hanem hogy még jobban szeresselek Téged. (szabadon idéztem)

Tisztelettel és testvéri szeretettel köszöntelek Benneteket és imádkozom Értetek.

Várszegi Asztrik**Bóna Zoltán, a MEÖT főtitkára**

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának közössége nevében testvéri szeretettel köszöntöm a Magyarországi Baptista Egyház minden kedves tagját és előljáróját abból az alkalomból, hogy egyházuk fennállásának és szolgálatának 150. évfordulóját ünneplik a Kárpát-medencében.

Azokban a napokban, amikor 1100 éves múltunkra emlékezünk, s azon belül hívő alázattal számot adunk a keresztyénség 1000 éves történelméről, és szembesülünk a jelen s jövő kihívásaival – amikor a magyar reformátusok világtalálkozójának eseményeiről hallunk, és II. János Pál pápa látogatására készülünk –, nem feledkezhetünk meg a baptista egyház magyar földön betöltött szolgálatáról és sajátos kegyességéről sem.

Az évforduló alkalmából testvéri szeretettel mondunk köszönetet az ökumenikus együttműködési készségért, melyet a jövőben is bizalommal kérünk, s melyhez Krisztus parancsa szerint a magunk készségét ismételten kifejezzük. A baptista egyház Kárpát-medencében betöltött 150 éves szolgálatát, jelenét és jövőjét az örökkévaló Isten kegyelmes szeretetébe ajánljuk.

*A Magyarországi Egyházak
Ökumenikus Tanácsa nevében:*

Dr. Bóna Zoltán

Budapest, 1996. augusztus 7.

Mike Béla, a Romániai Magyar Baptista Szövetség elnöke

A honfoglalás 1100. évfordulója és a magyar baptizmus 150. születésnapja alkalmával a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetsége nevében szeretettel köszöntöm Magyarországon élő testvéreinket. Veletek együtt örvendünk, és hálát adunk a Jó Istennek, hogy mindeddig szeretettel és hűséggel vezérelte a magyar népet és a magyar baptistákat. Magasztaljuk Őt azokért az alkalmakért, amikor lehetővé tette az együttműködést és az abból származó áldásokban való részesülést.

Kívánjuk, hogy kapcsolataink egyre inkább elmélyüljenek az Úrban, egymás hite, szolgálata által megelevenedjünk és tovább épüljünk a lelki életben az Ő dicsőségére.

Istenünk gazdag áldása, oltalmazó szeretete legyen magyar baptista testvéreinkkel, bárhol élnek a föld kerekéségén!

Testvéri szeretettel:
Mike Béla szövetségi elnök

Oláh Lajos, az Amerikai Magyar Baptista Szövetség alelnöke

Kedves Testvéreink az Úr Jézus Krisztusban!

E kimagaslóan jelentős évforduló és ünnepségsorozat alkalmából fogadjátok legőszintébb és legmélyebb szeretetükből fakadó köszöntésünket.

Úgy is mint egy népnek, egy nemzetnek a fiai, de méginkább mint egy hitet valló gyermekei Urunknak, együtt ünneplünk veletek.

Azért imádkozunk, hogy Mennyei Atyánk adja az ő vezetését közös szolgálattunkban, és adja az ő áldását Rátok és reánk gazdagon. Ahogy ezeket a múltban is megtapasztaltuk.

Testvéreitek:
az Észak-Amerikai Magyar Baptista Szövetség Elnöksége
nevében:

Oláh Lajos alelnök
1996. július 22.

Horn Gyula miniszterelnök

A Magyarországi Baptista Egyház tagjait és vezetőit szeretném köszönteni abból az alkalomból, hogy magyarországi missziójuk 150 éves évfordulóját ünneplik.

A hazánkban működő egyházak, felekezetek – így a Magyarországi Baptista Egyház is – a társadalom kiemelkedő fontosságú értékhordozó és közösségteremtő tényezői.

A társadalom számára egyre nagyobb fontossággal bír a hitélet mellett végzett oktatási-nevelési, szociális-egészségügyi-karitatív, valamint kulturális tevékenységük.

A lelkiismereti- és vallásszabadság joga, melyet az 1990. évi IV. törvény foglalt keretbe, mindenkit megillető alapvető emberi szabadságjog. Megvalósulása a társadalomban az emberi szabadságot és a társadalom demokratizmusát egyaránt jellemzi.

Az egyes meggyőződések tiszteletben tartásának, a tolerancia és a különböző lelkiismereti meggyőződések, vallások egyenlő elbírálásának biztosítéka az állam ideológiai semlegessége és az egyházaknak az államtól történő elválasztása.

Az 1994 júniusában hivatalba lépő új kormány fontos feladatának tekintette a lelkiismereti- és vallásszabadság, valamint az egyházak tevékenysége kiteljesedésének elősegítését. A költségvetés lehetőségeihez mértén támogatta és támogatja az egyházak hitéleti működése mellett közcélú tevékenységüket is.

Az egyházi tulajdonrendezés során több ezer ingatlan – így például a volt Baptista Teológia és más jelentős baptista ingatlanok – sorsát sikerült rendezni.

Most, amikor a 150 év egyfajta mérleg készítését is jelenti, a magyar baptizmus méltán lehet büszke elért eredményeire.

A millicentenárium évében, az egyház jeles évfordulójára emlékezve kívánok a Magyarországi Baptista Egyház tagjainak, családjaiknak, az egyház vezetésének további eredményes munkálkodást az ország gyarapodása érdekében is.

Budapest, 1996. július 17.

Tisztelettel:

Horn Gyula miniszterelnök

Válogatott hírmorzsák a jubileumi év végéről

A Békehírnök több alkalommal beszámolt Jimmy Carter magyarországi látogatásáról. A világi sajtó számos alkalommal tudósított a volt amerikai elnök útjáról, kitüntetéseiről, a tiszteletére adott fogadásokról. A rádió és a televízió is többször foglalkozott a nem mindennapos eseménnyel. Carter testvér és munkatársai közvetlenül és levélben is kifejezték köszönetüket a meleg fogadtatásért. Az a jubileumi évkönyv, amelyet a szigetszentmiklósi gyülekezet jelentetett meg, azóta eljutott a kormányfőhöz, az államelnökhöz, számos magas rangú állami hivatalnokhoz, miniszterhez, államtitkárhoz, képviselőhöz, a történelmi és az evangéliumi egyházak vezetőihez és nagykövetekhez. Mivel a könyv átfogó képet ad a baptista misszióról, hitelveinkről, történelmünkről, kapcsolatainkról – több mint 200 képpel illusztrálva – jó lenne, ha eljutna minden olyan település polgármesteréhez, ahol van baptista misszió. Lehetne ez pl. újévi ajándék, amelyet személyesen adhatna át a lelkipásztor vagy a gyülekezet vezetője.

Szeptember 1-jén a televízió beszámolt a Carter-látogatásról és a Tahi Konferenciáról. Ugyanezen a napon volt vendégünk Szigetszentmiklóson *Roger D. McCasland* testvér, az International Teaching Ministry elnöke, akivel sikerült megállapodni arról, hogy Magyarországon is megkezdik tanító szolgálatukat. Innen szeretnék szervezni a kelet-európai missziót. A magyarországi munkát *Dr. Gerzsenyi László* és *Csiszár István* lelkipásztor testvérek szervezik. A teológiai akadémia épületében tudunk nekik helyet biztosítani, melynek felújítását 350.000 USA dollárral segítik. A már megérkezett első 50.000 dollár fölhasználásával új lendületet vett a munka a teológián, és január végére átadásra kerül az első emeleti szint. 1996-ban még további 80.000 dollár támogatást küldtek testvéreink e munkára.

Szeptember 4-én megbeszélést folytattam Dr. Steve Booth testvérrel, a Déli Baptista Szövetség magyarországi megbízottjával az 1996. évre szánt támogatásuk átutalásáról, és a 42.000 dollár fölhasználási lehetőségeiről. Testvéreink természetesen ragaszkodnak ahhoz, hogy adományuk az általuk meghatározott missziós célokra legyen fordítva.

Szeptember 5-én a történelmi egyházak vezetőivel részt vettem a Dohány utcai zsinagóga átadási ünnepén, ahol Göncz Árpád mellett *Jichak Samír* volt izraeli miniszterelnök is beszédet mondott. Olvasóink a televízióban láthatták,

hogy Európa legnagyobb zsinagógája legszebb napjaira emlékeztető módon újult meg.

Szeptember 11–16-ig részt vettem az Egyházak Világtanácsa Főtanácsülésén Genfben, ahol a tanács rendes tagjává választottak.

Szeptember 17-én a Szövetségi Tanács ülését vezettem, ahol beszámoltam az előző időszakban végzett munkáról, valamint arról, hogy Dr. Nilson A. Fanini testvér, a Baptista Világszövetség elnöke végül is – elfogadva a meghívást – eljön a zánkai jubileumi találkozóra. Ugyanezen a napon interjút adtam a televíziónak, 18-án pedig a Mai Nap c. újságnak.

Szeptember 23-án riportot készítettem velem a rádió. Ez a fölvetel a PAX-RÁDIÓ-ban hangzott el december 14-én. (Petőfi, 6.00–6.30, Beszélgetés Dr. Almási Mihállyal, a baptista egyház elnökével.)

Október 8-án fogadtam *Paul Magyar* testvért, akinek csak a neve magyar, egyébként texasi, amerikai karnagy. Július 1–3-ig Magyarországon vendégszerepel egy hatvan fős kórossal, többek között a Mátyás-templomban. A későbbiekben még pontosítjuk a programot, és természetesen közzétesszük.

Október 23-án a Szent István Bazilikában a történelmi egyházak vezető püspökeivel együtt szolgáltam az 1956-os forradalom 40. évfordulója alkalmából rendezett ünnepi istentiszteleten és megemlékezésen.

November 29-én az Ökumenikus Tanács közgyűlésén voltam. Itt – többek között – szóba került a tervezett új ökumenikus centrum. Megtisztelő számomra, hogy a közgyűlés egyhangú szavazással a Tanács alelnökévé választott.

December 7-én, szombaton több mint 400 résztvevő előtt szolgált a Központi Ének- és Zenekar Szigetszentmiklóson. Ez volt a jubileumi év 4. és egyben befejező hangversenye. J. S. Bach: Magnificat és Vivaldi: Glória c. műve került előadásra. Szigetszentmiklós történetében is igen jelentős esemény volt ez, hiszen ilyen színvonalú hangverseny most első ízben volt a városban. A szeretetvendégségen 300-an vettek részt. A vendégek természetesen nagy örömmel nézegették a jubileumi kiállítást is.

KÖZÖSSÉGÉPÍTÉS, 1997

Országos Közgyűlés

Az Országos Közgyűlés megnyitó istentiszteletére Szigetszentmiklóson 1997. április 11-én este került sor. Az igét dr. Haraszti Sándor, az Amerikai Magyar Baptista Szövetség tiszteletbeli elnöke hirdette. Bevezetőjében elmondta, hogy 40 év óta először vehet részt lelkipásztor-értekezleten, és prédikálhat Országos Közgyűlésen. Haraszti testvér a táalentumokról beszélt, és kiemelte, hogy az Úr elsősorban a hűséget és a bátorságot kéri tőlünk számon. Azt, hogy a ránk bízott ajándékokkal jól gazdálkodunk-e.

Arra bátorította a jelenlévőket, hogy merjenek befektetni és kockázatot vállalni. Az igehirdetés végén Almási testvér elmondta, hogy megtiszteltetésnek tekinti az Úr 77 éves szolgájának látogatását és szolgálatát, valamint kifejezte örömét abból az alkalomból, hogy a napokban jelent meg Haraszti Sándor „Nem voltam engedetlen” című könyve, és április 7-én vette át a köztársasági elnök kitüntetését.

A megnyitó istentiszteleten felszólalt dr. Steve Booth, az SBC Külmmissziós Társaságának magyarországi igazgatója, valamint *John Littlejohn*, az ITM alapító igazgatója.

Még ezen az estén hallhattunk a magyar baptista misszió mindig is erőteljes karitatív vonulatáról, amely jelenleg is töretlenül működik. *Mónus Dániel*, aki 50 évvel ezelőtt merítkezett be és 40 éve kezdte lelkipásztori szolgálatát, arról beszélt, hogy a nyugdíjas lelkipásztorok hogyan találhatják meg helyüket a különféle szolgálatok között. Ő többek között a Dorcas Center egyik szervező vezetője...

A lelki együttlételet az istentiszteleten felhangzó Händel, Lisznyai és Mozart-művek gazdagították áldásokkal. Az Istent dicsőítő muzsikát megszólaltató kuartettet Beharka Pál kísérte orgonán. *Horváth László* vezetésével a szigetszentmiklósi énekkar szolgált.

Az Országos Missziói Közgyűlés 12-én, délelőtt 9.30-kor kezdődött áhítattal, amelyet *Mészáros Kornél* gyulai lelkipásztor vezetett. A 379 meghívott küldött közül 332-en regisztráltatták magukat, és a vendégekkel együtt mintegy négyszázan vettek részt a Közgyűlésen.

A délelőtt folyamán az elnök, a főtitkár, valamint a gazdasági igazgató beszámolójára került sor. Ezek mellett a közgyűlés meghallgatta a Felügyelő Bizottság

jelentését is. A hozzászólások után elfogadta a jelentéseket. Délután missziói kérdésekről esett szó. A missziói titkár beszámolójához kapcsolódott néhány kiegészítő jelentés a teológiai akadémia terveiről, a gyülekezetplántálásról, a cigány-misszióról és a teológusok nyári szolgálatáról. Néhány fontos alkotmányozási kérdésben is döntés született a közgyűlésen.

A szigetszentmiklósi testvérek vendégszeretét élvezve ebéd közben a küldöttek és a vendégek megismerkedhettek a magyarországi baptista misszió 150 éves jubileumi kiállításával, és az alagsor különféle termeiben található egyéb kiállításokkal.

A közgyűlés az elnöki zárszóval ért véget. Almási testvér áldáskívánással és a 2Korinthus 13:12 igéjével bocsátotta el a gyülekezetet: „Végül, testvéreim, örüljétek, állítsátok helyre a jó rendet magatok között, fogadjátok el az intést, jussatok egyetértésre, éljétek békességben, akkor a szeretet és a békesség Istene veletek lesz!” (BH 1997. május 4. 142–143. old. – F. A. –)

Evangelizációs felhívás

Evangelizációs felhívás március idusára a magyar keresztény (keresztényen) egyházakhoz, evangéliumi közösségekhez szerte a világon

A Magyarországi Baptista Egyház 1997. január 3–5-én Szigetszentmiklóson megtartott lelkészkonferenciája jónak látta, hogy felhívással forduljon minden magyarországi baptista gyülekezethez, hogy március 14-én, 15-én és 16-án tartsanak evangelizációkat.

Mi, a magyarországi és a világ más részein élő magyar baptista vezetők csatlakozunk a lelkészkonferencia felhívásához, kibővítve annak eredeti tartalmát.

1. Felhívjuk a világ bármely részén élő és munkálkodó magyar baptista gyülekezeteket és lelképászorokat, hogy tartsanak evangelizációkat saját országukban, saját településükön! Úgy véljük, hogy nekünk, magyaroknak – éppúgy, mint minden népnek – bűnbánatra, Krisztus megbocsátó kegyelmére, megújult hívő életre van szükségünk. A legkevesebb és egyben a legtöbb, amit népünkért tehetünk és meg kell tennünk - különösen e nemzeti ünnepen – hogy a Megváltóhoz hívjuk mindazokat, akiket el tudunk érni az evangéliummal. Jézus mondja: „Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és meg vagytok terhelve!...” Hívjuk Jézushoz megfáradt népünket, hogy nyugalmat, békét, kibontakozást és szabadulást találjanak mindazok, akik még nem ismerték meg az üdvösség útját!

2. Bár jól tudjuk, hogy már eddig is elkötelezettek nemzetünk újra evangélizálásában, mégis – a nemzeti ünnep kapcsán – szeretettel felhívjuk a magyar egyházakat, szerte a világon, hogy amennyiben ezt kivitelezhetőnek ítélik, gyülekezeteikben, egyházközösségeikben, saját kegyességi gyakorlatuknak megfelelően tartsanak evangelizációkat március idusán, hisz mindnyájan tudjuk, hogy népünknek megtérésre, erkölcsi megújulásra van szüksége. Hadd legyen 1997. március 15-e – a millicentenáriumi év után – a történelmi emlékezésen túl szerte a világon a magyarság Istenhez fordulásának jövőt megalapozó ünnepe!

A március 14–16-i evangélizációs fölhívásunkat a külföldi magyar baptista lapokon kívül (Evangéliumi Hírnök, Szeretet) átvette pl. az Új Magyarország és a Trans World Radio is. Elhangzott a Magyar Televízióban és a Magyar Rádióban. A fölhívás szövegét megkapta az MTI és a magyarországi egyházak is. Az evangéliumi közösségek és egyházak közül számosan jelezték, hogy csatlakoznak a fölhíváshoz. (BH 1997. 40. old. – Dr. A. M. –)

Dr. Almási Mihály

*a Magyarországi Baptista Egyház
elnöke,
a Magyarországi Egyházak Ökumeni-
kus
Tanácsának alelnöke*

Győri Kornél

*a Magyarországi Baptista Egyház
főtitkára,
az Evangéliumi Szabadegyházak
Szövetségének elnöke*

Mike Béla

*a Romániai Magyar Baptista
Gyülekezetek Szövetségének
elnöke*

Borzási Gyula

*a Romániai Magyar Baptista
Gyülekezetek Szövetségének
főtitkára*

Dr. Haraszti Sándor

*az Észak-Amerikai Magyar Baptisták
Szövetségének tb. elnöke,
a Magyarok Világszövetsége Amerikai
Régiójának delegátusa,
a Régió Választmányának póttagja*

Kulcsár Sándor

*az Észak-Amerikai Magyar Baptisták
Szövetségének elnöke*

Kohut György

*a Szlovákiai Baptista Szövetség
elnöke*

Nyúl Zoltán

*a Vajdasági Magyar Baptista
Gyülekezetek vezetője*

Sziksza Kálmán

*a Kárpátaljai Magyar Baptista
Gyülekezetek képviselője*

Dobos Kálmán

*nyugat-európai misszionárius,
a Trans World Radio munkatársa*

Kulcsár Mária

*titkár, az Ausztráliai Magyar Baptisták
képviseelője*

R. Nagy Ferenc

*a Dél-Amerikai Magyar Baptisták
képviseelője*

Budapest, 1997. január 6.

Ne keseregjete!

Nehémiás 2:1–10; 8:9b

(Augusztus 20-i ünnepi igehirdetés, Tahí, 1997)

Egy évvel ezelőtt ugyanitt, Tahí táborban ünnepeltük a honfoglalás 1100. évfordulóját. Emlékoszlopot állítottunk történelmünk nagyjainak, és a 150 éves újkori magyar baptista misszió kiemelkedő munkatársainak – Isten dicsőségére. Ma a hálaadás jegyében jöttünk össze. Szeretnénk hálát adni népünkért, nemze-

tünkért és hazánkért. Szeretnénk hálát adni az elmúlt esztendő áldásaiért, az új kenyérért, a régi, de mindig új égi kenyérért, a Bibliáért és a testté lett Igéért, a mi Megváltó Urunk Jézus Krisztusért.

Szeretnénk hálát adni azokért, akik az elmúlt esztendőben elfogadták a kegyelmet, és hitükről vallást téve bemerítkeztek.

Szeretnénk hálát adni azokért, akik hirdették az evangéliumot; a hűséges magvetőkért, azokért, akik nem kímélve magukat dolgoztak.

Szeretnénk hálát adni a névtelen teherhordókért éppúgy, mint azokért, akik országos közösségünkben, a missziókerületekben és a gyülekezetekben az élen álltak, vállalva a vezetés nem könnyű szolgálatát.

Szeretnénk hálát adni a gyermekekért, ifjakért és idősekért, a lelkipásztorokért, a presbiterekért, a diakónusokért, az énekesekért és a zenészekért, a sokszor háttérben munkálkodó nőtestvérekért és férfiakért, a gyülekezetek tagjaiért és a barátokért.

Szeretnénk hálát adni régi és új imaházainkért, azokért, amelyek épülnek, és azokért, amelyeket még csak tervezünk.

Szeretnénk hálát adni a teológiai hallgatókért és tanároknak. Teológiai akadémiánkért – annak épületéért, melynek felújítása befejezéséhez közeledik –, az újraéledő munkáért Balatonföldváron és itt, szeretett táborunkban, Tahiban.

Szeretnénk hálát adni a sátormisszióért, határainkon túl élő magyar testvéreinkért, szeretetintézményeinkért, alapítványainkért, azokért az evangéliumi könyvekért, újságokért, amelyek megjelenhettek, a gyermek- és ifjúsági táborokért, a rádió- és tévéműsorokért, amelyek az evangélium továbbítására készültek, a különféle külföldi missziótársaságokért, amelyek hazánkban működnek.

Szeretnénk hálát adni azért, hogy mindeddig megsegített minket az Úr. Örvendező és hálaadó szívvel vagyunk együtt. Ez azonban nem jelenti azt, hogy nem ismerjük a bajokat, hogy nem látjuk a réseket, hogy nem tudjuk, ki az ellenség.

Isten megengedte, hogy a választott nép fogságba kerüljön; és amíg le nem telt a kiszabott 70 év, Jeruzsálem és a templom romokban állt. A 70 évet Jeruzsálem pusztulásától a fogság utáni új templom fölszenteléséig szokták számítani. 70 év templom nélkül!

A fogság 50. évében tért haza az első csoport Zerubbábel vezetésével. A templomépítés azonban nehézkesen haladt, és hamarosan leállt. Miért? A választ Ezsdrás 4:4-ben találjuk: „*az ország népe elcsüggesztette Júda népét, és elretentette őket az építéstől.*” A romló gazdasági helyzet és az ellenséges hangulat elég volt arra, hogy nagyjából 20 évig ne történjen semmi.

A mi népünk is maga mögött tud egy közel fél évszázados diktatúrát. Hajlamosak vagyunk a kesergésre, a csüggedésre és arra, hogy elvesztegessük az éveket. A júdaiak is enerváltan, sorsukba beletörődve várták a csodát. Két lánglelkű prófétára volt szükségük, Aggeusra és Zakariásra ahhoz, hogy fölbredjenek.

Aztán elkezdtek dolgozni (Ezsd 5:1–2) félelem nélkül, és elkészült a templom. Nagyon remélem, hogy nekünk, magyar baptistáknak nem kell 20 év ahhoz, hogy csodavárás helyett dolgozni kezdjünk!...

A Biblia kronológiája szerint a templomszentelés után 70 év telt el Nehémiás hazatéréséig. Artahsasztá király 20. évében a Júdából érkező rossz hír szomorí-

totta el a király pohárnokát. Hanáni hozta a hírt: „Jeruzsálem várfala csupa rés, és kapui tűzben égtek meg.”

Nehémiás napokon át gyászban ült, sírt és böjtölve imádkozott. Tenni akart valamit népéért. Először nem terveket, stratégiát csinált, hanem bűnbánatot tartott a maga és népe nevében, és Isten vezetését kérte.

Ez az Isten szerinti szomorúság, bűnbánat indította el azt a fantasztikus ébredést, aminek első szakasza egy nagyszabású építési program volt, diplomáciailag és katonailag remekül átgondolva. Nehémiás merte vállalni szomorúságát a király előtt, és merte megmondani annak okát is. „Mit kívánsz?” – kérdezte Artahaszttá. Nehémiás csendes fohász után így szólt: „küldj el engem Júdába!” „Imhol vagyok én, küldj el engemet!” És Isten elküldi.

Az Úr ma itt téged kérdez. Nem bánt téged, hogy Jeruzsálem várfalai romokban állnak, hogy kapuit tűz égette meg? Nem bánt az a szellemi romlás, amely lefékezi a lelki ház építését? Mindnyájunknak szól a kérdés: „Kit küldjek el?” Nem szentimentális vagy álkegyes választ vár Isten, hanem jelentkezést: „Itt vagyok, küldj engem!”

Nehémiás indult. Vele volt az Úr, de vele voltak a király katonái, szolgálói és levelei is.

Sokan nem fognak annak örülni, ha most azt mondd: „Itt vagyok, küldj engem!” A tettekéssz, Istentől vezérelt, tehetséges, bölcs és erős vezető mindig szembetalálkozik Szanballat, Tóbijjá és Gesem-lelkületű, önző és a maga hasznát kereső vezetőkkal. Ők ugyanis „*nagyon rosszaláltak, hogy jött egy olyan ember, aki Izráel fiainak a javát keresi*” (2:10). Nehémiás azonban ezzel nem törődik. Módszeresen föltérképezi a töréseket, réseket, munkatársakat választ és elkezd a munkát. A bajkeverő főembereknek pedig azt mondja: „*Magga a menny Istene ad nekünk sikert... nektek azonban semmi részetek és jogotok sincs, emléketek sem marad Jeruzsálemben.*” (2:20)

Aki jól szervezett, lelki ébredést előkészítő kemény munkáról akar olvasni, az nyissa ki a Bibliát a Nehémiás könyve 3–7. részénél!...

Kik dolgoznak? Nehémiás és emberei, a főpap és szolgatársai, a városiak, a falusiak, az ötvösök, a kenőcskészítők, a kereskedők, férfiak és nők, Jeruzsálem kerületeinek vezető politikusai, az énekesek és zenészek, a vidéki és a jeruzsálemi papság.

Nem rémíti el őket a gúnyolódás, kivédik a cselszövést, megszervezik – ha kell – a fegyveres védelmet, nem hagyják el az erődöt, hiába próbálják őket törbe csalni.

Az Úr által szervezett építés összekovácsolja a népet. Mivel kevesen vannak, mindenkinek feltétlenül figyelnie kell a kürt hívó szavára, hogy eredményesen védekezhessenek. (4:13–15)

A lelki ébredés előkészítésében igen fontos szerepe van az áldozatvállalásnak – anyagi téren is. Ebben is példa Nehémiás (5. rész).

Amikor elkészül a várfal, meg kell szervezni a normális rendet. 52 nap megfeszített munka után meg kell őrizni a falakat, a kapukat. Nehémiás öröket rendel, várkapitányt és parancsnokot nevez ki.

Ezek után kezdődik – mai szóval – az evangélizáció a Vízikapu előtti téren. Hajnaltól délig olvassák a törvényt, majd csoportokban magyarázzák, hogy mindenki értse. Az egész nép a földre borul az Úr előtt.

A bűnbánó és síró, de törvénytisztelő, egységbe kovácsolódott, keményen dolgozó nép felé hangzik az ige: „Az Úrnak, a ti Isteneteknek szent napja ez. Ne gyászoljatok és ne sírjatok!” Elősorolhatnánk bajainkat, gondjainkat, az Úr azonban munkásokat keres. „Kit küldjek el?” Merjünk válaszolni ma: „Itt vagyok én, küldj engem!”

Dr. Almási Mihály

szövetségi elnök

(BH 1997. 296–298. old.)

Szókepuszta régen és ma – dunántúli látogatás

Az utóbbi hónapokban olvashattunk a Békehírnök hasábjain dr. Almási Mihály elnök testvér külföldi missziós és diplomáciai jellegű útjairól. Úgy gondoltam, megkérdezem Almási testvért, milyen feladatai voltak az elmúlt hetekben az itthoni misszióban.

– Az elnöki feladat természetesen nem csak a külkapcsolatok ápolásából áll. Igyekszem személyes kapcsolatot tartani a gyülekezetekkel és a gyülekezetekhez meg az egyházhoz tartozó különféle missziókkal, és segítő figyelemmel kísérni munkájukat.

– *Úgy hallottam, hogy Almási testvér a nyár utolsó verőfényes napjai közül az egyiket egy dunántúli körúttal töltötte.*

– Szeptember 20-án Balatonföldvárra utaztam, ahol a dunántúli lelkipásztorokkal egy nagyon áldott alkalmat töltöttem. Az együttlét során többek között szóba került az elmúlt évek ingatlangazdálkodása; az építkezések körül kialakult áldatlan állapot, a Tahi táborban felépített és félbehagyott épület; a földvári üdülő sorsa. Nagyon örülök, hogy október 4-én a dunántúli gyülekezetek szervezésében társadalmi munka indul az üdülővel kapcsolatos, nem pénzigényes feladatok elvégzésére.

– *Balatonföldváról újjuk Szókepusztára vezetett. Milyen kapcsolata van Almási testvérnék ezzel a teljesen elnéptelenedett faluval?*

– Szókepusztára Jóföldi Gábor lelkipásztor testvérral indultunk el. A név elsősorban azok között ismerős, akiknek szülei, nagyszülei a húszas években vásároltak ott földet. Akkoriban az ország különböző pontjairól több tucat baptista család telepedett ott le. Köztük volt a dédnagyapám is, *Soós Simon*, kiskunhalasi evangélista, aki néhány esztendő teltével családjával a pusztán. Ide költözött testvére, *Soós Lajos* is.

A letelepedett testvérek első feladatai közé tartozott egy imaház felépítése. Jóföldi Gábor feleségének nagyapja egyike volt az építés szervezőinek. Az akkor épült lakóházak azóta nyomtalanul eltűntek. Csupán néhány, aljnövényzettel benőtt rom árulkodik a közösségi élet egykori jeleiről. Egyetlen épület dacolt az idővel, a csodálatosan szép kéttornyú kápolna. S bár restaurálásra szorul, ma is komoly bizonyosságot tesz építői szívének szeretetéről, tehetségéről. Ilyen műves építészeti és művészeti értéket képviselő kápolnát alig lehet az országban találni. Nem-

csak elődeink iránti tiszteletből, hanem azért is, hogy a pusztán továbbra is bizonyosságot tegyen – akár egyszerű létevel is – meg kellene mentenünk az utókornak.

– *Hogyan maradhatott meg a kápolna mai formájában, miközben az elhagyott házakat téglánként széthordták a környékeliek?*

– Az idős testvérek úgy tudják, hogy amikor a TSZ használatba vette az imaházat, és magtárat csinált belőle, az egyik vezető úgy érezte, saját kezűleg kell el-távolítania a homlokzatról a keresztet. Ez az ember nem sokkal ezután meghalt. A környéken elterjedt a hír, hogy aki az Isten házához nyúl, annak vége. Természetesen nem tudjuk, miért halt meg az a bizonyos templomgyalázó, de az tény, hogy a templom még ma is áll. Senki nem nyúlt hozzá azóta rontó szándékkal.

– *Születtek-e tervek a Szőkepusztán tett látogatást követően?*

– Úgy gondolom, hogy alig van a világnak olyan pontja, ahova ne kerültek volna Szőkepusztáról elindult magyar baptisták. Szeretnénk felhívni azok figyelmét, akik valamilyen módon kötődnek a pusztához, hogy keressenek meg bennünket! Kárpótlás révén néhányan hozzájutottak a szülők, nagyszülők földtulajdonához és közülük ketten felajánlottak kilenc hektár rétet és erdőt egy nyári ifjúsági táborozáshoz.

– *Ha jól tudom, még ugyanebbe a napba belefért egy bodrogi és kaposvári látogatás is.*

– Bodrogon a Menedék Alapítvány Védett Otthonát látogattuk meg, ahol Heizer Kornél testvér vezetett körbe bennünket. Különösen az utóbbi években nagyon keveset lehetett hallani azokról a baptista missziós tevékenységekről, melyek egy-egy gyülekezethez vagy alapítványhoz kötődnek konkrétan. Nagy élményt jelentett számomra ez a látogatás: látni a felújított kastélyt, a kastélyban működő óvodát és iskolát, meg a faluban létrehozott új iskolát. Nagyon jó belépni egy olyan iskolába, ahol az előtérben nyitott Biblia fogadja az embert, ami éppen annál az igénél van nyitva, amiről a nevére kapták: „A bölcsesség kezdete” Általános Iskola.

Jó volt találkozni a testvérekkel, köztük olyan fiatalokkal, akiket a teológia missziói szakán tanítottam. Látni, milyen komolyan veszik a munkát és azt, hogy saját gyermekeik mellett 4-5 állami gondozott apróságot nevelnek sajátjukként, és próbálják őket a hit útján terelni.

Utunk utolsó állomásán Tisza Attila lekipásztor testvér fogadott bennünket, és örömmel mutatta be az új kaposvári imaházat. Épp olyan művészi munkával készült remek épület, mint amilyen a dédapák által épített szőkepusztai imaház volt annak idején, ami egyébként bölcsője volt a kaposvári missziónak. Jó volt találkozni a fiatalokkal is, akik épp az esti ifjúsági órára készültek.

Jóföldi testvérral megnéztük még a mintegy 25 személy befogadására létesített alapítványi kezelésben levő idősek házát, amely hamarosan kész lesz a rá-szorulók befogadására. Késő éjszaka értem haza a főlemelő élményekkel teljes du-nántúli körútról. (BH 1997. 336–337. – F. A. –)

Látogatás a Délvidéken

Pacsér, Szabadka, Csantavér, Kishegyes, Újvidék, Becskerek, Muzslya, Pádé... Sorolhatnám még a hallomásból ismert délvidéki városokat, falvakat, települése-

ket. Az ezeken a helyeken álló templomokat egykor Istent dicsőítő hívők népesítették be. Mára kihaltak, elnéptelenedtek.

Egyházunk elnöke, dr. Almási Mihály és *Pátkai Béla* missziói titkár 1997. november 14–15. között végigjárva a Délvidéket nem a gyülekezetek elnéptelenedésének okát kutatta, hanem a misszió újraindításának lehetőségét.

A vezető testvérek délvidéki útjuk során számos kint élő és szolgáló lelkipásztorral, diakónussal, missziómunkással találkoztak. Köztük *Borbély Árpád* szabadkai, *Nagy Tibor* csantavéri lelkipásztorral, valamint Pacséron *Jaksa Géza* és *Jaksa János* diakónussal, *Varga Gáborral* és *Nyári Jánossal*, akik a gazdasági, társadalmi és lelki szükségletek ellenére végzik kitarotán és odaszántan a missziót. Az előkészítő munkában Nyúl Zoltán lelkipásztor, teológiai tanár, a misszió vezetője is jelentős részt vállalt. Az ő segítségével jutottak el a magyar vendégek az Újvidéki Baptista Teológiai Szemináriumba is, és folytattak megbeszélést *Zselimir Srnec* igazgatóval. Kinti testvéreink nagy örömmel használnának az oktatásban szerbre fordított magyar baptista teológiai műveket. Ugyanitt lehetőségük nyílt a Tábita Szeretetszolgálat munkájával is megismerkedni...

A Vajdaságban, Bácskában, Bánátban az értelmetlen háború a gyülekezetek létszámát is megtizedelte, helyenként teljesen megszüntette azok működését.

Az élmények és tapasztalatok mellett Almási testvér elmondta, hogy „a szinte 100 százalékban magyarul beszélő falvakban a misszió újraindítása a mi feladatunk. Úgy remélem, hogy anyagi forrásokat is képesek leszünk találni a munka beindításához.”

Ezért vezetőink kéri a testvérek imádságos támogatását, és köszönetet mondanak mindazoknak a gyülekezeteknek, akik bizottsági szervezés nélkül eddig is részt vettek ebben a szolgálatban. Valamint keresnek olyan missziói vagy teológiai szakos házaspárokat, akik készek lennének a határ magyarországi oldalán vagy Kárpátalján és a Délvidéken felújított lelkészlakásokba költözni.

A nyomasztó nehézségek és szükségletek mellett az elnök testvér örömeiről és áldásokról is beszámolt. „Nagy élmény volt részt venni egy háromórás biblia-tanulmányozáson az új csantavéri gyülekezetben, ahol elsősorban fiatal házaspárok voltak jelen, akik közül 14-en már tagok. Ők hétről hétre egy családi ház két egybenyitható szobájában gyűlnek össze úgy 15–20 barátukkal.”

A családfőnek eredetileg az volt a terve az összenyitható szobákkal, hogy biliárd- és kártyaasztal nyújt majd „hasznos” időtöltést neki és baráti körének.

A jó Istennek azonban egészen más volt a terve. A családfő egyik hitre jutott barátja egy nap Bibliát ajándékozott neki. Azóta közösségi istentiszteleti hely lett a lakásnak ez a része. Ma már egy imaház építését fontolgatják.”

Sajnos a délvidéki misszió vezetői csak másodállásban tudják végezni az Úr munkáját anyagi források híján. Nagy öröm és áldás lenne, ha legalább egyetlen autó rendelkezésükre állna.

A látogatás során vezető testvéreinknek módjuk nyílt szokatlanul sok evangéliumi könyvet, Bibliát és karácsonyi édességet átjuttatni a határon. A lelkipásztorok és gyülekezeti munkások örömét csak a gyerekek ujjongása szárnyalta túl, amikor meglátták az édességet és szaloncukrot. Délvidéken kicsit hamarabb jött a Mikulás! (BH 1997. 411. old. – F. A. –)

Rövid hírek az 1997-es esztendő eseményeiről

Január 18-án részt vettem dr. Bölcskei Gusztáv megválasztott püspök beiktatásán Debrecenben. A Tiszántúli Református Egyházkerülettel mindig kiváló kapcsolatunk volt nekünk, baptistáknak, különösen is dr. Kocsis Elemér korábbi püspök szolgálati ideje alatt, akit személyes jóbarátomként és testvéremként is tisztelhetek. Nem kis dolog volt részéről 1975-ben, hogy a bemerítésről szóló könyvemhez előszót írt. Billy Graham Debrecenben kapott díszdoktorátust. Magam is tanultam az akadémián, és a teológiai doktori címet is ott szereztem.

Bölcskei Gusztávval a Doktorok Kollégiumán mint professzorral találkoztam először. Közös a teológiai szakterületünk is. Meleg szívű, határozott, egyszerűen és világosan is beszélni képes tudós. Méltó utód, akire nagy feladatok várnak. Egyházunk nevében ezúton is sok erőt és áldást kívánok Neki új szolgálatához!

Január 19-én a budapesti Szent István Bazilikában az Ökumenikus Imahét megnyitó ünnepén szolgáltam együtt többek között *Paskai László* bíboros esztergomi érsekkel, Hegedűs Lóránt és Harmati Béla püspökökkel. A megbékélés és a békéltetés szolgálata és a hívők kívánatos egysége volt a téma. A felemelő ünnep után Paskai bíboros fogadta az egyházi vezetőket. A beszélgetés során számos, mindnyájunkat érintő, fontos kérdéstről esett szó.

Január 30-án a Deák téri Evangélikus Templom nagytermében került sor a Keresztény-Zsidó Társaság évi közgyűlésére. A sajtókonferencián, mint az elnökség tagja, beszámoltam arról, hogy a baptisták mit tesznek világszerte az emberi és a kisebbségi jogok védelmében. Szóltam egyházunk 150. évi jubileumáról és Jimmy Carter magyarországi útjáról, valamint a kisebbségek érdekében kifejtett tevékenységéről.

Nagy öröm számomra, hogy az International Teaching Ministry vezetősége úgy döntött, hogy korábbi megállapodásunkat megerősítve Budapesten a Benczúr utcában nyitja meg európai központját. A szeminárium épületének mintegy 1/20-ad részét adjuk át e célra. Roger McCasland elnökkel a Szövetségi Tanács határozata alapján aláírtuk az együttműködésről szóló megállapodást, melynek része, hogy az ITM segít befejezni az épület felújítását. Testvéreink úgy látják, hogy Európának ezen a felén Magyarország a legalkalmasabb egy missziós központ kialakítására. Isten különös gondviselése ez, amiért nem tudunk elég hálások lenni!

A Foreign Mission Board színes magazinja, a „Comission” 1997. januári száma több oldalas képes beszámolót közöl az 1996. jubileumi év eseményeiről. A Florida Baptist Times (1996. szept. 26.) címdoldalon nagyméretű fényképpel számol be a Tahí konferenciáról, az 5. oldalon pedig az emlékoszlop fölállításáról – a Fischer András szigetszentmiklósi cserkészcsapat fényképével. A Baptist Times (1997. jan. 23.) szintén címdoldalon színes képeket közöl, és ír arról: „Hogy lett egy moziból imaház és egy követségi épületből teológiai szeminárium Magyarországon”. A lap továbbá egy színes dupla oldalt szánt ugyanennek a témának.

Itt említem meg, hogy a Duna TV február 16-án egy teljes órát szánt annak a kerekasztal-beszélgetésnek (Hírmondó, 18–19h), amelyre a római katolikus egyház képviselőjében *Gyulai Endre* szeged–csanádi megyés püspököt, a püspöki

konferencia alelnökét, Hegedűs Lóránt református püspököt, a zsinat lelkészi elnökét, és engem mint a Magyarországi Baptista Egyház elnökét és az Ökumenikus Tanács alelnökét hívott meg. Az Országgyűlés Emberjogi, Kisebbségi és Válsügyi Bizottságát *Mészáros István* elnökhelyettes képviselte. Az állam és az egyházak viszonya volt a főtéma. Alkalmam volt kifejezni pl. azt, hogy diszkriminatívnak érezzük, és az 1947-es vallásügyi törvényhez képest visszalépésként értékeljük, hogy olykor még kormánytisztviselők is „történelmi” egyházakról beszélnek – következetlenül – alkalmasint beleértve a körbe a zsidó felekezetet, mely maga tiltakozna leginkább az „egyház” megnevezés ellen.

A „kisegyház”, „nagyegyház” megkülönböztetés reális, de a „történelminek” a „történelmietlen” lenne az ellenpárja, ez pedig egy reformációs korban létesült, és 150 éves újabkori történelemmel bíró egyházzal aligha mondható el. Szóba hoztam a Bem rakparti lebombázott teológiai szemináriumot, és más, rendezésre váró kérdéseket. Maga az a tény, hogy egy ilyen beszélgetésnek katolikus, református és baptista egyházvezető résztvevői voltak, önmagában is jelentős, és a maga nemében egyedülálló.

Természetesen nem az a legfontosabb, hogy mi hogyan látjuk magunkat, nem is az, hogy mások hogy vélekednek rólunk, hanem az, hogy az Úrnak mi a véleménye felőlünk. De azt se feledjük, hogy az emberek a mi jócselekedeteinket látva dicsőíthetik Istent! Törekedjünk hát tiszta, példás életre, hogy értéke, hitele legyen ajkunkon a bizonyágtévő szónak!

Április 18–20-ig az MBE képviselői Prágában vettek részt az International Baptist Theological Seminary (Nemzetközi Baptista Teológiai Szeminárium) megnyitóján. A résztvevők megismerkedtek a teljesen újjáépített, archaikus művészeti elemekkel rendelkező épületsoporttal, valamint különböző megbeszéléseken vettek részt. A találkozó kiemelkedő eseménye volt a 19-én este tartott búcsú istentisztelet, melyen *dr. John David Hopper*, a szeminárium igazgatója és felesége, *Jo Ann Hopper* elbúcsúzott a szolgálattól. Ez alkalomból *dr. Almási Mihály* testvér egyházunk nevében átnyújtotta azokat az ajándékokat, melyek emlékeztetnek a házaspárt Magyarországra.

A teremben összegyűlt több száz európai baptista vezető és lelkipásztor nagy része a Rüsclikoni Szemináriumban tanult.

Április 21–22-én a Miniszterelnöki Hivatalhoz tartozó Határontúli Magyarok Hivatalának szervezésében került sor a határontúli magyar egyházi vezetők és lelkipásztorok konferenciájára, melyet Budapesten az Olimpiai Szállóban tartottak. A konferencia témája: Az egyházak szerepe a határontúli magyarság hitének és kultúrájának megőrzésében. A találkozó sajtókonferenciával zárult. A konferencián részt vett *Tábajdi Csaba* államtitkár és *Platthy Iván* címzetes államtitkár is.

A konferencia szervező bizottsága első ízben hívta meg a határontúli baptista vezetőket, így az MBE elnöke, *dr. Almási Mihály* találkozhatott az RMBSZ elnökével, *Mike Bélával*, a vajdasági magyar misszió szervezőjével, *Nyúl Zoltánnal*, a kárpátaljai magyar baptista misszió vezetőjével, *Szikszai Kálmánnal*, valamint a szlovákiai magyar baptisták képviselőjével, *Dóczé Bálint* lelkipásztorral. A konferencia záróaktusaként *Göncz Árpád* köztársasági elnök a Parlament Nándorférvár termében fogadta a résztvevőket, és örömét fejezte ki abból az alkalomból,

hogy újra találkozhat a magyar egyházak képviselőivel. Beszéde során a résztvevőket arra bátorította, hogy egyfajta mártír-komplexus helyett próbálják a szolgálat oldaláról nézni saját tevékenységüket, és a szószéken kívül a mindennapokban is jelenítsék meg a krisztusi normákat keresztény cselekedetekkel.

Április 26-án Aradon találkoztak az erdélyi magyar baptista értelmiségi fiatalok. A találkozót *Chiciudean Miklós* helyi lekipásztor szervezte.

A délelőtti előadást dr. Almási Mihály testvér tartotta, melynek témája: Az értelmiség szerepe a misszióban. Az előadást mintegy kétórás élénk eszmecsere követte, melynek során egyértelművé vált, hogy a hívő értelmiség komolyan foglalkozik missziós kérdésekkel, és az utánpótlás-neveléssel.

Délután *Kovács József* lekipásztor és teológiai tanár tartott előadást. Kovács testvér jelenleg Ph. D. disszertációján dolgozik. A kb. száz egyetemista és diplomás jelenlevő közül legalább ötvenen beszélnek két vagy három nyelvet. „Nagy öröm volt számomra részt venni az igen magas szintű, választékos magyar nyelven folyó élénk tapasztalatcserén” – mondta Almási testvér.